

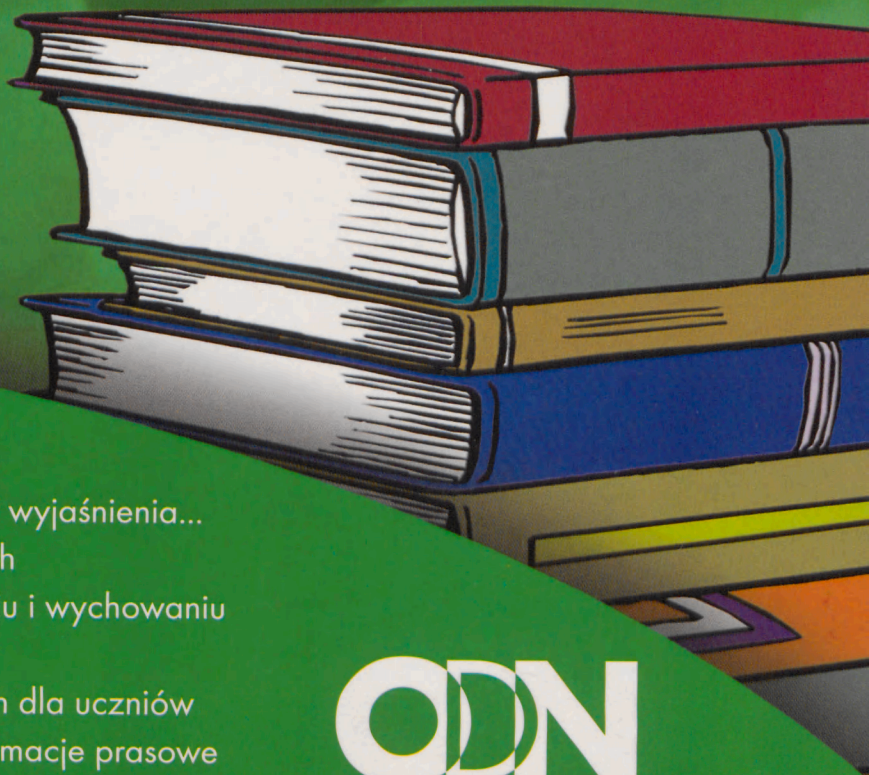
INFORMATOR OŚWIATOWY

Biuletyn Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku

**PEDAGOGIKA
TWÓRCZOŚCI**

PLAN WYNIKOWY

W biuletynie m. in.:

- Przepisy prawne, decyzje, zalecenia i wyjaśnienia...
- Informacje o placówkach oświatowych
- Innowacje i poszukiwania w nauczaniu i wychowaniu
- Propozycje doskonalenia nauczycieli
- Informacje o konkursach i olimpiadach dla uczniów
- Recenzje, nowości wydawnicze i informacje prasowe
- Komunikaty

ODN
S Ł U P S K

INFORMATOR OŚWIATOWY

W NUMERZE 2/2004

I. PRZEPISY, ZALECENIA, WYJAŚNIENIA

s. 2

• Polecamy... ustawy, rozporządzenia, zarządzenia (s.2-3) • Komunikaty: * Standardy Oceny Jakości pracy poradni psychologiczno-pedagogicznych * OKE w Gdańsku udostępnia... * CODN w Warszawie informuje... * Szkoła pod Biegunem (s. 3-5) •

II. INFORMACJE, OPINIE, PROPOZYCJE

s. 6

• Andrzej Żmuda Trzebiatowski: Kompetencje dyrektora szkoły w zakresie doskonalenia nauczycieli (s.6-7) • Dorota Iwanowicz: Dyrektor placówki oświatowej jako użytkownik informacji o edukacji. Wyniki ankiety (s.8-10) • Julian Piotr Sawiński: Budowanie planu wynikowego. Fragment większej całości (s.11-14) • Elwira Panek, Mirosława Szymańska: Szkoleniowa rada pedagogiczna (s.15-16) • Barbara Mielewczyk: O autorytecie nauczyciela (s.16) • Bożena Kozak, Magdalena Osińska, Marzena Stępkowska: Propozycja sprawozdania z pracy nauczyciela w przedszkolu (s.17) • Małgorzata Długosz: Uczymy się bawiąc. Pedagogika zabawy w przedszkolu (s.18-20) • Halina Krupa: Decyzje małe i wielkie. Psychoedukacja dzieci i młodzieży (s.21-22) • Katarzyna Kreft-Domaszk: Dialog i współpraca. Motywowanie uczniów do nauki języka obcego (s.23) • Danuta Ficek, Anna Woś: Normy i wartości (s.24) • Janina Sinkiewicz: Wychowawcza rola pieniądza (s.25) • Lidia Warcholak: Patologia życia rodzinnego (s.25) • Iwona Gockowiak: Zajęcia otwarte dla rodziców (s.26) • Bożena Forjasz: Współpraca przedszkola z rodzicami (s.27) • Anna Burczyńska, Małgorzata Jaworska, Bożena Kozak: Wnioski z ewaluacji przedsięwzięcia. Plan pracy przedszkola (s.28) • Beata Stypułkowska-Szafran, Grażyna Synak: Dlaczego świat pomaga Afryce. Propozycja lekcji wychowawczej (s.28) • Renata Szydłak: Kształcenie specjalne w szkole ogólnodostępnej (s.29-30) • Urszula Tuchołska, Ewa Tyborczyk: Kształcenie prorregionalne (s.31) • Jolanta Puchalska: Przyjaciele przyrody. Moje przedsięwzięcia edukacyjne (s.32-33) • Hanna Pilarska: Kształtowanie postaw ekologicznych (s.33-34) • Margot Grochowina: Bezpieczni na wycieczce (s. 34) • Małgorzata Ryś: Jak przygotować szkolną wycieczkę historyczną? (s.35-36) • Alicja Stawikowska: Edukacja muzyczna (s. 36-37) • Lucyna Grzenkiewicz: Nauka tekstów na pamięć (s. 37-38) • Maria Wilman: Lekcja polskiego (s.38-39) • Dorota Choma: Zmagania z ortografią. Lekcja języka polskiego w kl. V (s.39-40) • Jolanta Reszkiewicz: Trudności zwykłe i specyficzne w uczeniu się matematyki (s.40-41) • Małgorzata Miłek: Zabawa przedszkolaków z matematyką (s.42) • Antoni Łowiecki: Składanie przekształceń geometrycznych. Projekt edukacyjny z matematyki (s.43) • Wiesława Bukowska: O skuteczności nauczania chemii w szkole ponadgimnazjalnej (s.44-45) • Małgorzata Skoraczewska: Aktywność i aktywizacja. Nauczanie przedmiotów ścisłych (s.46-47) • Izumi Yoshida: Wiersz – Tęsknota oczu uspiomych (s.47) • Marlena Świtoń: Przyczyny wad postawy (s.47) • Joanna Rachwał: Orientacyjna funkcja świadomości w wychowaniu fizycznym (s.48) • Renata Smolicz, Janina Zduńska: Ocenianie na lekcjach wf. Fragment opracowania (s. 49) • Krystyna Jabłońska: Badania dynamiki rozwoju cech motorycznych (s. 50-51) • Kultura fizyczna i sport - wybór aktów prawnych (s. 51) •

III. DOSKONALENIE NAUCZYCIELI

s. 52

• Ewa Misiewicz: Odbyło się w ODN... (s.52) • Słupsk - Miasto Twórcze. II Forum Edukacji Regionalnej (s. 52) • Grażyna Maciejewska: Spotkanie katechetów (s.53) • Danuta Mieleszczuk: Refleksje uczestnika (s. 53) • Jerzy Paczkowski: O przygotowaniu do studiów z matematyki i fizyki. Refleksje po seminarium (s.54) • Barbara Gadowska: Polska szkoła w Unii Europejskiej. I Kongres Edukacyjny (s. 55) • Z programu Kongresu (s. 55) • Maria Pietryka: Z literaturą w Europie (s.55) •

IV. OLIMPIADY, KONKURSY

s. 56

• Bogusława Łobocka: XX Wojewódzki Konkurs Astronomiczno-Astronautyczny (s. 56) • Bożena Żuk: Mały Finał Ogólnopolskiego Konkursu Ojczyzny Polszczyzny (s. 56-57) • Inne konkursy (s. 57) •

V. KSIĄŻKI I CZASOPISMA

s. 58

• Daniel Kalinowski: Słupskie przestrzenie Daniela Odjii (s. 58-60) • Joanna Kędzierska: Rozwijanie zainteresowań czytelniczych dzieci (s.60) • Iwona Mędrkiewicz: Bibliotekarz w roli biblioterapeuty (s.61-62) • Natalia Sikora: Wiersz – Dobranoc (s. 62) • Informacja o piśmie "Cudne Manowce" (s. 62) • Jolanta Korzeniewska: To warto przeczytać - wybór nowości z księgozbioru PBW (s.63) • Wskazówki dla przygotowujących publikacje (s. 64) •

PRZEPISY ZALECENIA WYJAŚNIENIA

Polecamy

Ustawy

- Z dnia 29 stycznia 2004 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 35, poz. 305).
- Z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. Nr 19, poz. 177).

Rozporządzenia

- Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustalania okoliczności przyczyn wypadków przy pracy oraz sposobu ich dokumentowania, także zakresu informacji zamieszczanych rejestrze wypadków przy pracy (Dz.U. Nr 14, poz. 118).
- Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności - PKD (Dz. U. Nr 33, poz. 289). Załącznik do rozporządzenia stanowi oddzielny załącznik do numeru 33 Dziennika Ustaw z dnia 2 marca 2004 r.
- Rady Ministrów z dnia 24 lutego 2004 r. w sprawie Szczegółowych zasad i trybu udzielania pomocy uczniom podejmującym naukę w klasach pierwszych szkół podstawowych w roku szkolnym 2004/2005 (Dz. U. Nr 47, poz 446).
- Rady Ministrów z dnia 2 marca 2004 r. w sprawie Słowińskiego Parku Narodowego (Dz.U. Nr 43, poz. 390).
- Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 lutego 2004r. w sprawie wyznaczenia ministra właściwego do spraw uznawania kwalifikacji w zawodzie regulowanym bibliotekarza, pracownika dokumentacji i informacji naukowej (Dz. U. Nr 31, poz. 265). Wskazano, że jest nim minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.
- Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 5 lutego 2004 r. w sprawie dopuszczenia do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia (Dz. U. Nr 25, poz. 220). Traci moc przedmiotowe rozporządzenie z dnia 24 kwietnia 2002 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 635). MENiS prowadzi wykazy (udostępnia je w internecie): rzeczoznawców (recenzentów), programów dopuszczonych do użytku: wychowania przedszkolnego, nauczania z zakresu kształcenia ogólnego i dla zawodów, podręczników i podręczników pomocniczych. Szkoły (placówki oświatowe) powinny posiadać wykaz: szkolny zestaw programów. Program opracowany przez nauczyciela lub przez zespół nauczycieli może być dopuszczony do użytku w danym przedszkolu lub szkole po uzyskaniu pozytywnej opinii nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego. Decyzje o dopuszczeniu podejmuje dyrektor po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, rady przedszkola lub szkoły, lub rady rodziców albo innego przedstawiciela rodziców. W § 25 stwierdza się, że kuratorzy oświaty oraz placówki doskonalenia nauczycieli udzielają szkołom i nauczycielom niezbędnej pomocy metodycznej w sprawach ustalania szkolnego zestawu programów.
- Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 lutego 2004 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych (Dz. U. Nr 26, poz. 232). W § 2. stwierdza się, że pierwszeństwo przyjęcia do przedszkola lub oddziału przedszkolnego w szkole, mają dzieci w wieku 6 lat odbywające roczne przygotowanie przedszkolne; w § 6.1. określa się zasady przyjęć do placówek specjalnych - przedszkola, szkoły podstawowej i gimnazjum: zgoda rodziców oraz orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną. Rozporządzenie określa też zasady rekrutacji do gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych oraz kompetencje szkolnej komisji rekrutacyjno-kwalifikacyjnej, dyrektora szkoły i kuratora oświaty.
- Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 43, poz. 393) + za-

łączeni: **nr 1** – Ramowy plan nauczania dla dwuletniego uzupełniającego liceum ogólnokształcącego dla absolwentów zasadniczej szkoły zawodowej, w tym dwuletniego uzupełniającego liceum ogólnokształcącego specjalnego dla uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, zagrożonych uzależnieniem, z zaburzeniami zachowania (dla młodzieży i dla dorosłych); **nr 2** – ramowy plan nauczania dla trzyletniego technikum uzupełniającego dla absolwentów zasadniczej szkoły zawodowej, w tym trzyletniego technikum uzupełniającego specjalnego dla uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, zagrożonych uzależnieniem, z zaburzeniami zachowania (dla młodzieży i dla dorosłych); **nr 3** – ramowy plan nauczania dla szkoły policealnej na podbudowie programowej liceum profilowanego o profilu odpowiadającej tej samej co zawód dziedzinie gospodarki, w tym policealnej specjalnej dla uczniów niesłyszących i słabosłyszących, niewidomych i słabowidzących oraz z niepełnosprawnością ruchową (dla młodzieży i dla dorosłych); **nr 4** – ramowy plan nauczania dla szkoły policealnej na podbudowie programowej szkół dających wykształcenie średnie, w tym szkoły policealnej specjalnej dla uczniów niesłyszących i słabosłyszących, niewidomych i słabowidzących oraz z niepełnosprawnością ruchową (dla młodzieży i dla dorosłych); **nr 5** – ramowy plan nauczania dla trzyletniej szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów ze sprzężonymi niepełnosprawnościami.

- **Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 4 marca 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad i warunków udzielania i cofania zezwolenia na założenie szkoły lub placówki publicznej przez osobę prawną lub osobę fizyczną (Dz. U. Nr 46, poz. 438).**
- **Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 5 marca 2004 r. w sprawie ramowego programu szkolenia kandydatów na egzaminatorów, sposobu prowadzenia ewidencji egzaminatorów oraz trybu wpisywania i skreślenia egzaminatorów z ewidencji (Dz. U. Nr 47, poz. 452).** + załączniki: **nr 1 – 8:** Ramowe programy szkolenia kandydatów na egzaminatorów w zakresie sprawdzianu w szkole podstawowej, egzaminu w gimnazjum w części obejmującej przedmioty humani-

styczne i przedmioty matematyczno-przyrodnicze; egzaminu maturalnego z przedmiotów: matematyka, biologia, chemia, fizyka i astronomia, geografia i informatyka; przedmiotów: historia, historia sztuki, historia muzyki, wiedza o społeczeństwie, wiedza o tańcu, język grecki i kultura antyczna, język łaciński i kultura antyczna; z przedmiotów: język polski i język mniejszości narodowej lub grupy etnicznej; z przedmiotu język obcy nowożytny oraz w zakresie egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.

- **Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 stycznia 2004 r. w sprawie upoważnienia Urzędu Dozoru Technicznego do uznawania kwalifikacji (Dz. U. Nr 16 z 2004r., poz. 155).** Rozporządzenie określa (w § 1.) upoważnienie (...) do uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji: 1) w zawodach regulowanych oraz 2) do podejmowania lub wykonywania niektórych działalności – należących do działu gospodarka.
- **Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 14, poz. 124).**
- **Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 5 marca 2004 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne (Dz. U. Nr 45, poz. 433) + Załączniki nr 1 – 7 (wzory wniosków i pism).**

Obwieszczenia

- **Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 marca 2004 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 39, poz. 353) + Załącznik: (jednolity tekst) Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.**

(J.T.)

Komunikaty

⇒ **Standardy oceny jakości pracy poradni psychologiczno-pedagogicznych**

Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogiczne po konsultacji z Ogólnopolskim Zespołem Samokształceniowym wizytatorów do spraw pomocy psychologiczno-pedagogicznej opracowało standardy oceny jakości pracy poradni psychologiczno-pedagogicznych.

Plik do pobrania: www.cmppp.edu.pl/files/Anna_Frydrychowicz.doc

⇒ **Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku udostępnia:**

✓ instrukcję organizacji i przeprowadzania sprawdzianu w szóstej klasie szkoły podstawowej w roku szkolnym 2003/2004 (tekst scalony);

✓ instrukcję organizacji i przeprowadzania egzaminu w trzeciej klasie gimnazjum w roku szkolnym 2003/2004 (tekst scalony).

Pliki do pobrania na stronie: www.oke.gda.pl

⇒ **Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie informuje**

✓ MAD SIG Stowarzyszenia Nauczycieli Języka Angielskiego, IATEFL Poland oraz Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli zapraszają nauczycieli języka angielskiego oraz uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych na VII Ogólnopolski Festiwal Mini Dramy. Festiwal odbędzie się 22-23 maja 2004 w Centralnym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie, Al. Ujazdowskie 28. Szczegółowe informacje oraz karta zgłoszenia na stronie: www.codn.edu.pl

✓ Stowarzyszenie Amnesty International oraz Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie ogłaszają konkurs na napisanie scenariusza lekcji lub cyklu lekcji dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych dotyczących tematyki praw człowieka oraz tolerancji. Celem konkursu jest zwiększenie świadomości i społecznej akceptacji dla różnic wśród ludzi w kontekście praw człowieka. Scenariusze nadesłane na konkurs powinny mieć objętość do 8 stron tekstu znormalizowanego, tzn. 1800 znaków na stronie, czcionka Times New

Roman rozmiar 12, odstęp pomiędzy wierszami 1,5. Prace należy nadsyłać na dyskietce na adres: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Pracownia Edukacji Obywatelskiej i Europejskiej, 00-478 Warszawa Al. Ujazdowskie 28, Izabela Podsiadło-Dacewicz lub na adres: izabela.dacewicz@codn.edu.pl Termin nadsyłania scenariuszy upływa 30 czerwca 2004r Informacje: www.codn.edu.pl/struktura/peoie/index.asp?plik=konkurs_prawa_czlowieka

✓ Pracownia Edukacji Europejskiej i Obywatelskiej zaprasza doradców metodycznych i nauczycieli na warsztaty „*Ścieżka edukacji europejskiej w zasadniczej szkole zawodowej*”. Głównym celem warsztatów będzie ukazanie miejsca edukacji europejskiej w programach edukacyjnych zasadniczych szkół zawodowych, form realizacji ścieżki edukacji europejskiej oraz przygotowanie uczestników do prowadzenia zajęć z młodzieżą z zakresu edukacji europejskiej. **Tematyka zajęć:** •Projektowanie i realizacja ścieżki edukacji europejskiej w zasadniczej szkole zawodowej • Zasady funkcjonowania Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem rynku wewnętrznego oraz polityki zatrudnienia i wspierania przedsiębiorczości • Ukazanie kosztów i korzyści integracji Polski z UE • Przygotowanie do uczestnictwa w życiu publicznym i gospodarczym Polski i Unii Europejskiej, w tym ukazanie możliwości zatrudnienia w określonych zawodach i perspektyw dalszego kształcenia zawodowego. Zajęcia odbędą się w dniach 19-21.04.2004r. w Ośrodku Szkoleniowym CODN w Sulejówku. Ankiety aplikacyjne prosimy nadsyłać do 29.03.2004r. na adres: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Al. Ujazdowskie 28, 00-478 Warszawa, (z dopiskiem PEOiE), faxem 022 622 33 42 lub e-mailem beata.luba@codn.edu.pl.

Udział w szkoleniu jest bezpłatny. Formularz zgłoszenia: www.codn.edu.pl/struktura/peoie/index.asp?plik=kompnent03#przeds

✓ Polska Fundacja im. Roberta Schumana, Centrum Informacji Europejskiej UKIE oraz Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli serdecznie zapraszają wszystkie Szkolne Kluby Europejskie szkół średnich do udziału w konkursie „Szkolny Klub Europejski 2004”. Zgłoszenia przyjmujemy do 8 kwietnia pocztą na adres Polskiej Fundacji im. Roberta Schumana. Laureaci konkursu otrzymają specjalne zaproszenia na XI Polskie Spotkania Europejskie w dniach 8-9 maja. Wszelkich informacji udziela koordynator projektu - Rafał Dymek (tel.: 22 6217555, 506606427, e-mail: r.dymek@schuman.org.pl). Regulamin konkursu: www.codn.edu.pl/struktura/peoie/doc/regulamin.doc Formularz zgłoszenia: www.codn.edu.pl/struktura/peoie/doc/formularz_zgloszeniowy.doc

➤ SZKOŁA POD BIEGUNEM

CEL PROJEKTU: podnoszenie wiedzy geograficznej, zoologicznej, biologicznej, środowiskowej wśród młodzieży ze szkół podstawowych oraz gimnazjów

BENEFICJENCI PROJEKTU: dzieci i młodzież ze szkół podstawowych oraz gimnazjów

ZASIĘG PROJEKTU: ogólnopolski

OPIS PROJEKTU: „Szkoła pod Biegunem” to akcja społeczno-edukacyjna, obejmująca zasięgiem całą Polskę i będąca integralną częścią wyprawy „Razem na biegun”. Akcja jest skierowana do dzieci i młodzieży ze szkół podstawowych oraz gimnazjów.

„Razem na biegun” to pierwsza wyprawa na biegun północny, której bohaterem jest 15-letni chłopiec o imieniu Jaś, który stracił rękę i nogę. Jaś chce pokonać ograniczenia swojego ciała i stać się najmłodszym Polakiem, który przemierzy zamrożone Morze Arktyczne i dotrze na Biegun Północny. Jasiowi towarzyszyć będzie Marek Kamiński. Wyprawa ta ma na celu wzbudzenie w chłopcu wiary we własne możliwości i przekonanie jego i innych o tym, że osoba niepełnosprawna może włączyć się w nurt normalnego życia i zrealizować nawet najbardziej nieosiągalne marzenia.

Chcemy poprzez ten projekt trafić także do ludzi młodych, którzy nie widzą swojego celu, którzy zamknęli się w sobie. To ważne aby zauważyli, że można odnaleźć własną drogę, jeśli się tylko mocno tego chce. Ta podróż będzie wehikułem, który zaprowadzi na granice ludzkich możliwości, dzięki wierze w marzenia i sile woli, która pozwala dokonać rzeczy na pozór niemożliwych. Projekt „Szkoła pod biegunem” składa się z 2 faz:

I faza: 4-23 kwietnia 2004 – rozpoczyna się wraz z rozpoczęciem wyprawy „Razem na biegun”. Codzienne „Lekcje z bieguną”, publikowane będą na specjalnie w tym celu stworzonej stronie internetowej: www.SzkolapodBiegunem.kaminski.pl Lekcje opracowane zostaną przez znanych podróżników, wybitnych pedagogów oraz przedstawicieli świata nauki i będą zawierały wiedzę z zakresu geografii, biologii, zoologii, nauk środowiskowych, przygotowaną dla gimnazjum. Poprzez specjalną i przyjazną konstrukcję strony dzieci i młodzież będą przez 5 dni w tygodniu miały możliwość uczenia się wraz z Jasiem, który będzie w tym czasie w drodze na biegun. Strona internetowa zostanie przygotowana w oparciu o najnowsze metody e-learningu dla dzieci i młodzieży. Terminy zastosowane w lekcji będą miały bezpośrednie odniesienie do stworzonego na stronie słownika. Dzieci i młodzież będą miały okazję do sprawdzenia wiedzy poprzez rozwiązywanie zagadek, rebusów ...

Dla najlepszych ogłoszony zostanie konkurs pocztówkowy – po zakończeniu wyprawy wylosowane osoby,

które najlepiej odpowiedziały na zagadki i rozwiązały rebusy otrzymają pocztówki z wizerunkiem i autografem Jasia. Dla szkół i klas, które podczas lekcji będą brały udział w konkursach istnieje możliwość zorganizowania spotkania z Jasiem i Markiem Kamińskim, a także zdobycia certyfikatu „Szkoły pod Biegunem”.

Codzienne kontakty z wyprawą, odpowiedzi na pytania i wymiana doświadczeń stworzą niecodzienną formę zdobywania wiedzy, a bezpośredni kontakt z wyprawą pozwoli na uczestnictwo i zdobywanie biegunu każdemu dziecku, które będzie się uczyć razem z Jasiem i twórcami programu.

Celem projektu jest również wzbudzenie w odbiorcach chęci do pogłębiania wiedzy, rozbudzania zainteresowań a także pokonywania barier, przełamywania stereotypów oraz tworzenia własnych projektów – to będzie **II faza projektu** (wrzesień 2004 – czerwiec 2005). Polegać będzie na zgłaszaniu własnych projektów, które powinny być realizowane na zasadach partnerskich z osobami niepełnosprawnymi. Twórcy najlepszych projektów zostaną nagrodzeni w drodze konkursu.

ORGANIZATOR: Fundacja Marka Kamińskiego, ul. Grunwaldzka 212, 80-266 Gdańsk. Koordynator projektu: Agnieszka Szaran, tel. 058 554 45 22, e-mail: aszaran@gamasan.pl

Ze strony www.men.waw.pl

Polecamy

Lekcje

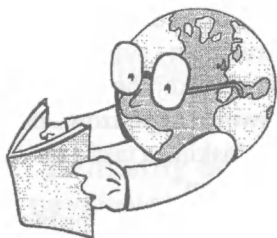
Marii Skłodowskiej-Curie

Notatki Isabelle Chavannes z 1907 roku

Tłumaczenie z języka francuskiego
Małgorzata Jarosiewicz

WSiP Warszawa 2004, s.125

*Można zdumiewać się nad tym, ileż to talentów gubi się wskutek rozpowszechnionego nadal nauczania werbalnego, gdzie wyrabianie w uczniach ciekawości świata zastępuje się dyktowaniem gotowych formułek. Oby lektura zapisów lekcji prowadzonych przez Marię Skłodowską-Curie przekonała niektórych nauczycieli, że można inaczej, lepiej, i to prostymi środkami.
(Andrzej Kajetan Wróblewski, Przedmowa do wydania polskiego).*

INFORMACJE OPINIE PROPOZYCJE

Andrzej Żmuda Trzebiatowski
Publiczne Gimnazjum w Przechlewie

Kompetencje dyrektora szkoły W ZAKRESIE DOSKONALENIA NAUCZYCIELI

Stwarzając nauczycielom możliwości uczestniczenia w kursach, uznałem, że należy przede wszystkim uzmysłowić im CELE SZKOLENIA. Do obowiązków dyrektorów szkół należy opracowanie planów doskonalenia zawodowego nauczycieli. Przedmiotowe rozporządzenie MENiS nie mówi o formie i treści planów doskonalenia. Należy dokładnie zapoznać się z ambicjami, planami zawodowymi nauczycieli i wszystko to połączyć w jedno, w tym również interesy (oczekiwania) rodziców i przede wszystkim tzw. dobro ucznia.

Wykorzystałem w swoim działaniu tzw. burzę mózgów. Poprosiłem nauczycieli aby wypisali na paskach papieru tematy, które ułatwiłyby im funkcjonowanie w szkole. Po dokonaniu wspólnie selekcji okazało się, że priorytetowym tematem jest chęć poznania lub poszerzenia wiadomości dotyczących pracy i działań nauczyciela jako wychowawcy. Oprócz tego wyłoniliśmy inne, ważne cele, których realizacja wymagałaby dodatkowych szkoleń. Powstały trzy typy celów: • personalne, • grupowe, • ogólnoszkolne. Po dyskusji przyporządkowano poszczególnym celom priorytetowe zagadnienia:

W CELACH PERSONALNYCH:

- potrzeba doskonalenia kompetencji wychowawcy klasowego,
- przygotowanie planów rozwoju zawodowego.

W CELACH GRUPOWYCH:

- aktywizacja rodziców uczniów w zakresie pomocy szkole.

W CELACH OGÓLNOSZKOLNYCH:

- podniesienie estetyki szkoły,
- wprowadzenie lepszej organizacji pracy szkoły w realizowaniu komputerowego systemu projektowania lekcji,
- wprowadzenie programu „szukamy talentów”,
- wyszukiwanie sponsorów,
- stworzenie logo szkoły,

- prowadzenie działalności profilaktycznej lub edukacyjnej (np. spotkania, odczyty, kiermasze).

Następnie przedstawiłem nauczycielom, czego wymagam od kadry i do czego wspólnie powinniśmy dążyć:

W CELACH PERSONALNYCH:

1. Dążyć do określonych umiejętności poprzez poszerzanie i zdobywanie pewnej „porcji” wiedzy.
2. Podnosić swoje kwalifikacje.

W CELACH GRUPOWYCH:

1. Uczestniczyć w pracy zespołów pracujących na rzecz estetycznego wyglądu szkoły, pomocy materialnej uczniom, itp.
2. Aktywizować rodziców do współpracy ze szkołą.

W CELACH OGÓLNOSZKOLNYCH:

1. Dbać o wzrost jakości nauczania.
2. Polepszać efekty wychowania.

Okoliczności (terminy szkoleń ustalone przez organizatorów) spowodowały konieczność realizacji jako pierwszego – CELU PERSONALNEGO, dotyczącego potrzeby szkoleniowej. Uważam, że misją szkoły są wzorce wychowawcze, ustanowione wartości i przekonania. PROGRAM WYCHOWAWCZY SZKOŁY w części końcowej przedstawia wzorzec absolwenta. Analizę parametru funkcjonowania szkoły w ZAKRESIE STANU EFEKTÓW WYCHOWAWCZYCH przedstawiłem stwierdzeniem, iż należy:

1. Wytworzyć potrzebę i stan gotowości nauczycieli do szkolenia w zakresie tematyki wychowawczej.
2. Udzielić pomocy w nabywaniu nowych kompetencji w sferze wychowawczej.
3. Służyć nauczycielom pomocą w integrowaniu nowych lub poszerzonych umiejętności.

W/w punkty to realizacja idei i pojęcia zmiany.

Konieczne jest, aby nauczyciele byli otwarci na potrzeby uczniów, szukali nowych rozwiązań problemów wychowawczych, współpracowali z pedagogiem szkolnym, rodzicami i środowiskiem. Szukając odpowiedzi na pytanie – jakie są efekty pracy wychowawczej, nauczyciele określili mocne i słabe strony tych działań.

MOCNE STRONY:

- programy profilaktyczne dla młodzieży,
- wykształcona kadra nauczycieli,
- pedagog szkolny,
- dobra atmosfera,
- sukcesy w imprezach sportowych,
- współpraca ze środowiskiem lokalnym oraz GOPS,
- ciekawe zajęcia pozalekcyjne,
- własny autokar,
- duże zaangażowanie w pracę szkoły rodziców,
- wyposażenie klasopracowni.

SŁABE STRONY:

- tradycje szkoły,
- lokalizacja szkoły,
- środowisko w jakim wychowują się uczniowie (patologie społeczne),

- przejawy negatywnych zachowań (wulgaryzmy, brak dbałości o otoczenie, występowanie przypadków agresji wobec rówieśników, niski poziom kultury osobistej uczniów).

Nie można przeszkolić na raz wszystkich ze wszystkiego. Ustaliliśmy więc co jest pilne i ważne. Dokonano tego opierając się na obecnej sytuacji w zakresie efektów wychowawczych. Wszyscy zgodziliśmy się co do stwierdzenia, że w dzisiejszych czasach, w zawodzie nauczyciela nie można funkcjonować bez uzupełniania wiedzy i umiejętności w dziedzinie wychowania. Zdobywane i poszerzane kompetencje nie pozwolą nauczycielom „stać w miejscu”, przeciwstawią się zagrożeniom „samozadowolenia”, które kojarzy mi się z rutyną, a ta jest bardzo niebezpieczna w sferze wychowawczej, gdy mamy do czynienia z młodym człowiekiem i to w dodatku w okresie „burzy i naporu”.

Skoncentrowałem się na możliwościach i umiejętnościach kadry nauczycielskiej. W szkole pracuje liczna grupa nauczycieli doświadczonych, chłonnych, ciekawych zmian, chętnych do wprowadzania innowacji, profesjonalnych w działaniu; koleżeńskich i serdecznych wobec siebie. W informatorze ODN Słupsk, na rok szkolny 2002/03 natrafiłem na propozycje kursu szkoleniowego z podaną ilością godzin, czasem trwania, informacją o warunkach zakwaterowania. Przedstawiłem nauczycielom tematykę szkolenia: „Rola i funkcje wychowawcy klasy, pedagoga i psychologa szkolnego w szkole”. Ofert szkoleniowych jest sporo; wybierając tę, a nie inną kierowałem się:

- dużym zainteresowaniem nauczycieli przedstawioną przeze mnie tematyką szkolenia;
- zgodnością oferty szkoleniowej z tematyką zaproponowaną wcześniej przez nauczycieli, ułatwiającą funkcjonowanie naszej placówki;
- wcześniejszą diagnozą jakości produktu jakim miało być szkolenie.

Od firmy wymagałem:

1. programu szkolenia z opisem metod i zakładanych efektów,
2. referencji (dzwoniłem do ODN, aby porozmawiać o organizacji),
3. kto prowadzi szkolenie.

Kreatywnym zadaniem było: skąd wziąć pieniądze na doskonalenie? Jako dyrektor mam wybór ale i obowiązek dbać o to, aby cenić własne i cudze pieniądze. Należy zatem dobrze zastanowić się nad tą kwestią przy wyborze oferty szkoleniowej. W związku z dużą liczbą chętnych do szkolenia cena dla kursanta obniżyła się do połowy ceny wyjściowej. Ostatecznie tematyka szkolenia brzmiała: „Powinności wychowawcy klasy, pedagoga i psychologa szkolnego wobec przemocy, agresji i uzależnień młodzieży”. Kurs ten ukończyło 32 nauczycieli. Zaowocowało to m.in. utworzeniem grupy samokształceniowej, która ma w planie wystąpienie w sąsiednich placówkach szkolnych z referatami na tematy dotyczące roli wychowawcy klasy (wg potrzeb danej placówki). Ponadto szkolenie okazało

się pomocne w zdobywaniu stopnia awansu zawodowego zainteresowanych nauczycieli (przygotowanie planu rozwoju zawodowego). Nastąpiła koncentracja wspólnego wysiłku w dziedzinie eliminowania negatywnych zachowań uczniów poprzez zwiększenie częstotliwości odwiedzin w domu rodzinnym ucznia. Zacieśniła się również współpraca wychowawców z pedagogiem szkolnym poprzez wspólne rozwiązywanie problemów wychowawczych metodami projekcji. Przeszkoleni nauczyciele wystąpili z propozycją prowadzenia działalności profilaktycznej w zakresie przeciwdziałania zachowaniom agresywnym uczniów. Będą to odczyty na ogólnych zebraniach rodziców i popularyzacja wśród rodziców odpowiedniej lektury. W szkole powołano również grupę oddziaływań wychowawczych, w skład której weszli: dyrekcja, pedagog szkolny, wychowawca klasy ucznia, który dopuścił się niewłaściwego zachowania, przedstawiciel Policji. Zmierzanie do oczekiwanych efektów takiej pracy jest długofalowe. Ale jeżeli chociaż część tych oddziaływań zredukuje część napięć czy konfliktów w sferze wychowawczej, będzie to zachętą do dalszej pracy. Należy wierzyć, że tak się stanie. Polepszanie pracy szkoły jest na stałe wpisane w obowiązek tak dyrektorów jak i wszystkich nauczycieli – wychowawców. Napotykanie niepowodzenia będziemy traktować jako lekcje, z których trzeba skorzystać – wyciągnąć wnioski i wprowadzić niezbędne korekty.

Nauczyciele wykazują się dużą umiejętnością planowania własnego rozwoju i dalszej kariery edukacyjnej i zawodowej, ponieważ analiza treści szkolenia włączona jest do prac związanych ze zdobywaniem stopnia awansu zawodowego. Efekty pracy widoczne są w postaci nabytych umiejętności nawiązywania kontaktów z rodzicami uczniów sprawiających trudności wychowawcze, we współpracy z pedagogiem szkolnym, a przede wszystkim w łagodzeniu napięć w kontaktach z samymi uczniami. Dzięki temu w długiej i żmudnej pracy „urabianie” trudnych charakterów poprzez stosowanie ciekawych i nowatorskich metod wychowawczych sprzyja osiąganiu sukcesów szkolnych. Nie osiągnie się tego od razu, ale rozumienie przebiegu procesów międzyludzkich może prowadzić do oczekiwanych efektów. Jako dyrektor jestem częścią tej „maszyny”.

Zdaję sobie również sprawę, że każde zmiany są synonimem życia i rozwoju. Ale nie da się wszystkiego nauczyć od razu. Tak więc staram się „przeprowadzać” swoich pracowników przez odpowiednio ustrukturalizowany proces ku zmianie. Aby nie robić nic „mechanicznie” niezbędne jest pozyskanie zaufania swoich pracowników, dbanie o dobrą atmosferę w zespole, „zdrowe” relacje dyrektor ↔ nauczyciel, ciągłe badanie potrzeb. Planowanie procesów doskonalenia stwarza grunt dla „dobrej roboty” i sukcesu.

BIBLIOGRAFIA: 1. Pakiet menedżerski dla Dyrektora Szkoły z Interaktywnej Witryny Serwera Oświatowego 2. Gazeta Szkolna Nr 27(121) z 02 lipca 2002r., s.8

Dorota Iwanowicz

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku

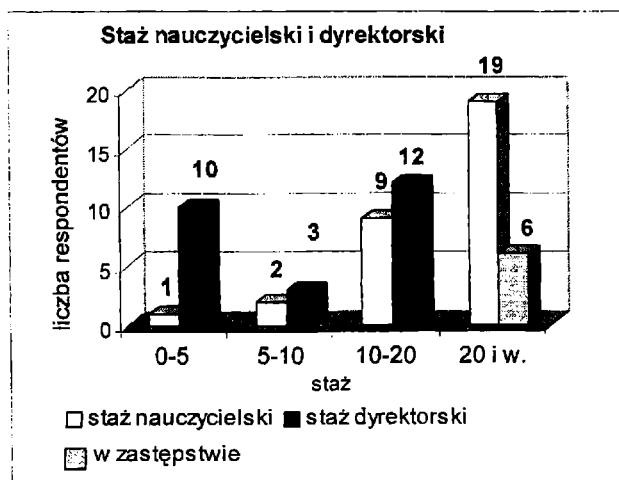
Dyrektor placówki oświatowej jako użytkownik informacji o edukacji

WYNIKI ANKIETY

Współczesną oświatę charakteryzuje otwarcie na informację i przekaz, dlatego ważne jest opanowanie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji oraz z technologii informatycznych. Dotyczy to nie tylko uczniów lecz także nauczycieli i dyrektorów szkół. Dotyczy to także działalności naszego Ośrodka.

W celu zorientowania się czy i w jakim stopniu dyrektorzy szkół korzystają z różnych źródeł informacji edukacyjnej przedstawiliśmy uczestnikom zebrania Klubu Dyrektora w dniu 11 lutego 2004 roku do wypełnienia kwestionariusz ankiety. Temat zebrania – konferencji: „Działalność informacyjno-wydawnicza ODN jako forma wspierania pracy placówek oświatowych”

Na 33 obecnych odpowiedzi udzieliło 31, w tym 23 kobiety i 8 mężczyzn. Reprezentowali Oni następujące typy placówek: szkoły podstawowe – 21; gimnazja – 3; szkoły ponadgimnazjalne – 1; zespoły szkół – 6. Wśród respondentów 19 legitymowało się stażem nauczycielskim 20 i więcej lat; 9 – 10-20 lat; 2 – w przedziale 5-10 lat i 1 osoba – do 5 lat pracy. Funkcje dyrektora 10 z nich pełni w pierwszej kadencji, 3 – w drugiej, a 12 – w trzeciej i więcej. Nadmienić należy, że 6 osób delegowano na zebranie w zastępstwie (szczegółowy program konferencji był podany wcześniej).

Ankieta składała się z 26 pytań. Część z nich miała charakter zamknięty (wyboru i wielokrotnego wyboru), a część otwarty (krótkiej odpowiedzi).

Na pytanie 1: Skąd czerpie Pan(i) informację o aktualnych problemach oświaty 30 (96,7%) ankietowanych wymieniło internet Procz tego wskazano 25 razy – biblioteki szkolne, 20 razy – ODN jako instytucję, 4 razy – PBW w Słupsku. Podano także (12 wskazań bez wyszczególnienia) inne źródła.

Na pytanie 2: Czy zna Pan(i) wydawnictwa informacyjno-metodyczne ODN odpowiedzi twierdzącej udzieliło 24 (77,4%) respondentów, przeczącej – 3, nie udzieliło odpowiedzi – 4. Wskazano na: „Informator Oświatowy” (18 razy); „Informator. Formy doskonalenia” (9 razy); publikacje dotyczące hospitacji (1 raz).

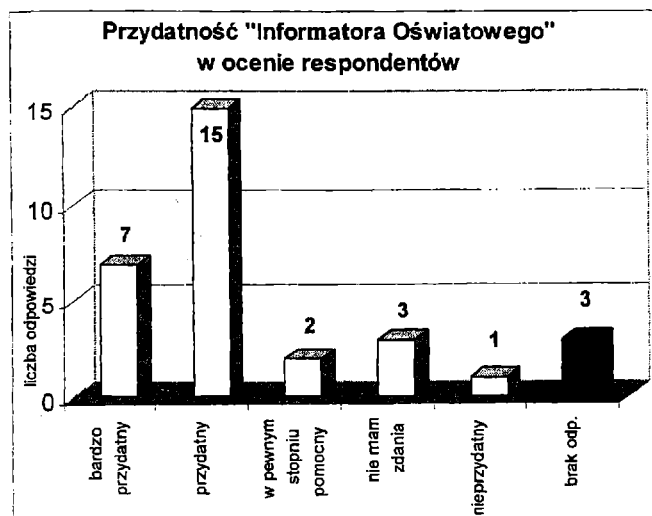
Pytania od 3 do 10 dotyczyły „Informatora Oświatowego”. Kilka z nich (4, 5 i 6) dawały możliwość wyboru odpowiedzi.

Na pytanie 3: Czy Pana(i) szkoła prenumeruje „Informator Oświatowy”? 19 osób odpowiedziało twierdząco, 11 - przecząco, 1 - uchyliła się od odpowiedzi.

Pytanie 4 dotyczyło dostępności „Informatora Oświatowego” w placówce. Z odpowiedzi można wnosić, że biuletyn jest dostępny nawet gdy szkoła nie prenumeruje tego czasopisma. 16 osób wskazało, że: pismo jest dostępne w bibliotece/czytelnii, 4 - u dyrektora szkoły, 4 – w sekretariacie, 3 – w pokoju nauczycielskim. Jedna osoba stwierdziła, że „Informator Oświatowy” nie jest dostępny, a 7 uchyliło się od odpowiedzi.

Również na pytanie 5 w jaki sposób udostępniane są ważne informacje zawarte w „Informatorze Oświatowym” 7 osób nie udzieliło odpowiedzi. Od innych uzyskano następujące odpowiedzi: 1) wywieszane na tablicy ogłoszeń w pokoju nauczycielskim – 17 wskazań; 2) kserowane i przekazywane właściwym nauczycielom/pracownikom – 14 wskazań; przedstawiane na posiedzeniach Rad Pedagogicznych – 17 wskazań; przekazywane ustnie zainteresowanym osobom – 11 wskazań.

Spśród respondentów (pytanie 6) siedmiu (22,5%) uważa, że biuletyn jest bardzo przydatny i pomocny, 15 (48,4%) – że jest przydatny i pomocny, 2 (6,5%) – w pewnym stopniu pomocny. Jedna osoba (3,2%) stwierdziła, że jest nieprzydatny, 3 – nie mają zdania co do przydatności czasopisma, a 3 osoby uchyliły się od odpowiedzi. Sumując odpowiedzi można stwierdzić, że ponad 77% respondentów dostrzega przydatność biuletynu, a 6 z nich (19,3%) nie ma zdania co do jego przydatności.

Na pytanie 7(otwarte): Co by Pan(i) zmienił(a), co zaproponował(a), aby „Informator Oświatowy” lepiej spełniał swoją rolę? uzyskano 4 odpowiedzi. Wszystkie dotyczyły częstotliwości wydawania (*Częściej wydawać; *Systematyczność ukazywania się; *Częstotliwość wydawania; *Wydawanie w terminie).

Spośród respondentów 13 (41,9%) publikowało własne materiały w biuletynie (odpowiedź na pytanie 8).

Na pytanie 9: Czy nauczyciele Pan(i) szkoły publikowali własne materiały w „Informatorze Oświatowym”? Uzyskano następujące odpowiedzi: 17 (54,8%) stwierdziło, że tak, 7 zaprzeczyło i tyleż odpowiedziało „nie wiem”.

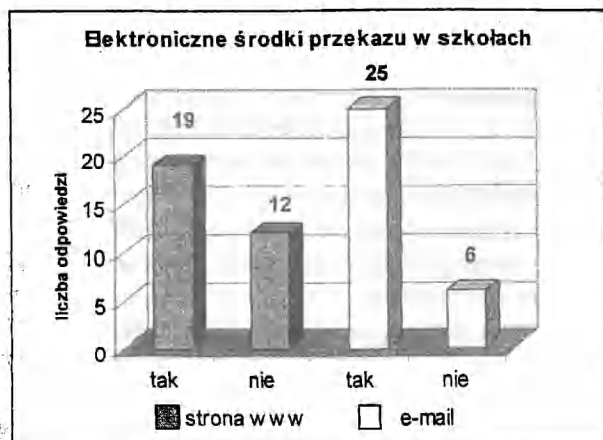
Na pytanie 10: Czy zna Pan(i) zasady publikacji w „Informatorze Oświatowym”? 24 (77,4%) odpowiedziało twierdząco, a 7 – przecząco. Wydaje się, że istnieje zależność między dostrzeganiem przydatności naszego biuletynu a znajomością przyjętych zasad – wymogów publikacji. Zauważyć też trzeba, że znaczna procentowo grupa respondentów publikowała artykuły w biuletynie.

Pytania od 11 do 14 dotyczyły elektronicznych środków przekazu (www, e-mail).

Spośród respondentów 24 (77,4%) stwierdziło, że znaną stroną internetową ODN i korzysta z niej: raz w tygodniu – 10, raz w miesiącu – 11, według potrzeb – 3. Jednak 7 (22,6%) ankietowanych nie zna i nie korzysta ze strony www naszej placówki (pytanie 11).

23 (74,2%) respondentów uznało, że strona www ODN jest czytelna i łatwo się po niej poruszać; 1 osoba udzieliła odpowiedzi negatywnej; 7 – nie udzieliło żadnej odpowiedzi (pytanie 12). Ponadto 24 (77,4%) respondentów stwierdziło, że informacje zawarte na tej stronie są zadowalające lub częściowo zadowalające; 7 – nie udzieliło odpowiedzi (pytanie 13).

Z odpowiedzi na pytanie 14: Czy szkoła respondenta posiada własną stronę internetową i e-mail, wynika, że 19 (61,3%) placówek posiada stronę www, a 25 (80,6%) ma e-mail. 12 (38,7%) szkół nie posiada swojej strony www, w 6 (19,3%) nie ma poczty elektronicznej.

Pytania od 15 do 20 dotyczyły znajomości oferty doskonalenia ODN i korzystania z niej.

Wszyscy respondenci (31) stwierdzili, że znają ofertę doskonalenia ODN (pytanie 15).

Odpowiadając na pytanie 16 (wyboru wielokrotnego): Skąd czerpią informację o formach doskonalenia organizowanych przez ODN w Słupsku, ankietowani wskazali następujące źródła: 1) publikacja ODN: „Formy doskonalenia nauczycieli. Informator 2003/2004” – 28, tj. ponad 90% respondentów; 2) strona internetowa ODN w Słupsku – 20 (64,5%); informacje w „Głosie Pomorza” i „Głosie Słupskim” – 4 (12,9%); Internetowy Serwis Edukacyjny CODN -3 (9,6%); inne – 2 (6,4%). Jeśli przyjąć, że suma odpowiedzi (łącznie 57) wynosi 100%, otrzymamy następującą strukturę (układ) źródeł informacji, z których korzystają dyrektorzy placówek oświatowych:

Przyjęto, że suma odpowiedzi równa się 100%

Należy zaznaczyć, że dyrektorzy placówek korzystają równocześnie i wielokrotnie z kilku różnych źródeł informacji.

Na pytanie 17 (otwarte): O jaką formę wzbogaciłby(a) Pan(i) ofertę doskonalenia nauczycieli? nie odpowiedziało 27 (87%) osób; 1 – stwierdziła, że oferta jest różnorodna i wystarczająco bogata; 2 – wskazały kurs kwalifikacyjny z zakresu techniki, 1 z nich ponadto – kursy uczące dostosowywania wymagań dla uczniów z trudnościami. Jeden respondent zainteresowany jest kursem na temat pozyskania środków finansowych ze struktur unijnych. Można stwierdzić, że różnorodna oferta kursowa ODN w znacznym stopniu dostosowana jest do istniejących oczekiwań i artykułowanych potrzeb.

Na pytanie 18 (wielokrotnego wyboru): Czy nauczyciele Pana(i) szkoły korzystają z form doskonalenia indywidualnie, czy są to szkolenia całych rad pedagogicznych (w miejscu pracy)? uzyskano następujące odpowiedzi: indywidualnie – 30; szkolenie rad pedagogicznych – 26; szkolenie określonej grupy nauczycieli – 12.

Przyjęto, że suma odpowiedzi równa się 100%

Na pytanie 19: Czy i w jaki sposób motywuje Pan(i) nauczycieli do korzystania z oferty doskonalenia ODN? 21 (67,4%) osób odpowiedziało, że motywuje, 3 – nie motywuje, 7 – nie udzieliło odpowiedzi. Na pytanie dodatkowe: W jaki sposób motywuje? wymienili: dofinansowanie – 10 (odpowiedzi); informowanie – 2 (odp.) Ponadto udzielono pojedynczych odpowiedzi: *Propozycje kursów dla wybranych nauczycieli według potrzeb szkoły; *Planowanie pracy szkoły; *Uwzględnianie propozycji zespołów samokształceniowych; *Dążenie do awansu zawodowego; *Program rozwoju szkoły; *Zadania z zakresu podnoszenia jakości pracy szkoły; *Konieczność wzbogacania warsztatu pracy.

Na pytanie 20: Czy nauczyciele z Pana(i) placówki korzystają z ofert doskonalenia innych firm? twierdząco odpowiedziało 24 (77,4%) respondentów, przecząco – 3, a 4 – nie udzieliło odpowiedzi.

Na pytanie z jakich innych placówek korzystają? 17 dyrektorów wymieniło (niektórzy po kilka): CEN w Gdańsku – 7; Pomorską Akademię Pedagogiczną 5 razy; Zakład Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku – 2 razy; Edukator Gdańsk – 2; ZDN „Nauka” – 1; „Eureka” – 2 razy; DC Edukacja – 1; „Wiedza” – 1; „Atena” – 1; CKU – 1. Ponadto udzielano odpowiedzi bardziej ogólnych, np. inne słupskie (4), regionalne (4), ogólnopolskie (1).

Pytania od 21 do 26 dotyczyły bibliotek szkolnych, w tym ich funkcji informacyjnych.

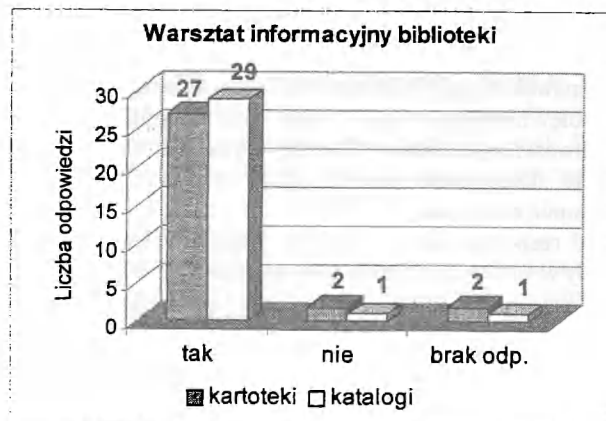
Skomputeryzowaną bibliotekę szkolną (system biblioteczny) posiada 12 (38,7%) szkół. Jeden respondent stwierdził, że biblioteka szkolna jest w trakcie komputeryzacji; w 17 szkołach, z których byli respondenci - nie wprowadzono jeszcze komputerowej bazy danych i elektronicznej obsługi czytelnika (1 nie udzielił odpowiedzi).

Jeśli zestawimy odpowiedzi uzyskane na pytanie 14 (Czy szkoła posiada własną stronę www i e-mail) z odpowiedziami na pytanie 21 (komputeryzacja biblioteki szkolnej), to uzyskamy dane o bazie informacyjnej szkół respondentów.

Na pytanie 22: Czy w bibliotece są kartoteki?: twierdząco odpowiedziało 27 repondentów, tj. 87% ogółu ankietowanych, przecząco 2, (2 nie udzieliło żadnej odpowiedzi).

Na pytanie 23: Czy biblioteka szkolna posiada katalogi? Padło 29 (93,5%) odpowiedzi twierdzących; 1 przecząca (1 osoba uchyliła się od odpowiedzi).

Odpowiadając na pytanie 24: Jakie katalogi znajdują się w bibliotece szkolnej? – respondenci wskazali: alfabetyczny – 27, rzeczowy – 15, tytułowy – 11 (cztery osoby uchyliły się od odpowiedzi).

Na pytanie 25: Czy nauczyciel bibliotekarz posiada kwalifikacje bibliotekarskie? – twierdząco odpowiedziało 28 (90,3%) respondentów, przecząco – 2, a 1 osoba nie udzieliła odpowiedzi. Na uzupełniające pytanie 26: Ile etatów jest w bibliotece? uzyskano następujące odpowiedzi: •część etatu (1/2, 5/30) – 8; •1etat – 10; • 1,5 etatu – 2; • 2 etaty – 4; • 3 etaty – 6. Jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi.

Wnioski:

- Internet staje się najpopularniejszym źródłem bieżących informacji, jednak znaczna część placówek (26%) nie posiada własnej strony www, a 19% nie posiada poczty elektronicznej.
- Prawie 100% respondentów wskazuje internet jako źródło informacji, ale tylko 19 (61%) placówek prezentuje się w sieci www. Ankieta ujawniła istniejące w tym zakresie braki.
- ODN prowadzi działalność wydawniczą jednak jest ona mało znana dyrektorom (nie wymieniono tytułów tych publikacji).
- Biuletyn ODN postrzegany jest przez 41,9% respondentów jako płaszczyzna komunikowania i wymiany informacji.
- Mimo że znaczna grupa dyrektorów publikowała swoje artykuły w „Informatorze Oświatowym”, to jednak wielu z nich (45%) nie jest zainteresowana publikacjami swoich nauczycieli.
- Niektórzy dyrektorzy placówek oświatowych (7) nie zwracają uwagi gdzie przechowywany jest biuletyn ODN i czy jest dostępny.
- Oferta ODN w zakresie doskonalenia nauczycieli jest znana i oceniana pozytywnie, jednak nauczyciele korzystają także z propozycji szeregu innych placówek.
- Większość (67,4%) dyrektorów placówek motywuje nauczycieli do udziału w formacji doskonalenia.
- Warsztat informacyjny bibliotek szkolnych wzbogacany jest o komputerowe bazy danych (program MOL).

Julian Piotr Sawiński
Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie

Budowanie planu wynikowego

FRAGMENT WIĘKSZEJ CAŁOŚCI

*Nie ma bardziej twórczego zajęcia
niż poznawanie samego siebie.
Kartezjusz*

Podstawą skutecznej pracy edukacyjnej jest racjonalne jej zaprojektowanie oraz przyjęcie daleko idącego realizmu wobec aktualnej sytuacji w szkole i otaczającego nas świata. Współczesna edukacja szkolna dążąca dziś do podwyższania jakości swej pracy, wykazuje niezwykle zainteresowanie problemami planowania działań indywidualnych, grupowych i zbiorowych. A jego szczególne znaczenie, tak dla edukacji w ogóle, jak i modernizacji edukacji biologicznej, konkretyzuje się właśnie w tworzeniu nowoczesnych programów i planów edukacyjnych. Warto więc zgłębić ten temat i zrozumieć faktyczną rolę dobrego projektowania dydaktycznego oraz potrzebę tworzenia planu wynikowego. „Im zaś indywidualny lub zespołowy czyn jest bardziej skomplikowany, tym planowanie staje się bardziej konieczne. Planowanie jest aktualne ze względu na wszelką dobrą robotę, jest podwójnie aktualne ze względu na dynamikę nowoczesnej cywilizacji.”¹

Projektowanie dydaktyczne ma na celu polepszyć efekty działań – uczenia się uczniów i jednocześnie podnieść jakość pracy nauczyciela. Obejmuje **5 zasadniczych działań**:

1. Przygotowanie się do budowania planu – programu (studiowanie, doskonalenie się);
2. Koncipowanie – poszukiwanie koncepcji planu (programu, projektu) i jego filozofii;
3. Programowanie – kreowanie planu i układanie zadań oraz przypisywanie im procedur oraz środków realizacji;
4. Planowanie – budowanie planu (programu) oraz redagowanie jego tekstu;
5. Regulowanie planu (ewaluacja planu – projektu, weryfikacja, oszacowanie jakości, ocenianie efektów i warunków jego realizacji).²

Jeśli głównym podmiotem edukacji są uczniowie i ich rozwój, to bardzo ważne dla nauczycieli jest nauczenie uczniów jak mają uczyć się, **jak pracować nad sobą** i własnym rozwojem oraz jak racjonalnie planować swoje uczenie się i pracę, odpoczynek, relaks, rozrywkę itp.

Warto wskazywać im dobre zasady i sposoby projektowania czasu i metod uczenia się, samokształcenia i samoedukacji oraz indywidualnej pracy nad sobą – może w myśl „mądrości” Kartezjusza, że trzeba nam „głębiej patrzeć w siebie” – co w sposób szczególny odnosi się do edukacji biologicznej w liceum profilowanym, w której materiał programowy ograniczony jest do granic możliwości.³

Istota planu wynikowego nauczyciela biologii

Plan wynikowy nauczyciela – to plan działania ustalający i akcentujący zamierzone efekty pracy uczniów. Może być wykazem ich szkolnych osiągnięć = wyników uczenia się lub opisem wymagań programowych ustalonych na różnych poziomach wymagań oraz sposobów osiągania celów i realizacji konkretnych zadań, wraz z ich ewaluacją. **Plan wynikowy** to zatem „wykaz szczegółowych (zoperacjonalizowanych) i ustosunkowanych wymagań programowych oczekiwanych w toku określonych zajęć szkolnych; plan ten może zastąpić tradycyjny „rozkład materiału””.⁴

Plan wynikowy nauczyciela może być rozkładem treści kształcenia. Taki plan powinien być:

- środkiem przeciwdziałania nadmiernej fantazji i wyobraźni w zamierzeniach nauczycieli,
- rozkładem treści kształcenia zawierającym nie chronologicznie rozplanowane hasła programowe, a konkretne wymogi i faktycznie planowane czynności;
- narzędziem zapobiegającym pozorowaniu wysokiego poziomu pracy nauczyciela,
- autorskim materiałem edukacyjnym nauczyciela konkretyzującym wybrany do realizacji program nauczania danego przedmiotu,
- instrumentem służącym koncentrowaniu się w pracy na działaniach uczniów oraz ich wynikach uczenia się,
- narzędziem zabiegania o wysoką jakość pracy i szkolnej edukacji,
- środkiem domagającym się odpowiedniego standaryzowania osiągnięć uczniów.⁵

Planowanie wynikowe wymaga m.in. nowego ujęcia treści programowych (treści kształcenia – jako: cele edukacyjne, materiał programowy i wymagania stawiane uczniom) i innego od dotychczasowego, tworzenia szkolnych programów edukacyjnych i planów działania. W szczególności dotyczy:

- określenia wizji przyszłości danej edukacji – tutaj biologicznej w LP,⁶
- poszukiwania koncepcji i filozofii kształcenia w określonej dziedzinie w danej szkole,
- projektowania i budowania (kreowania) programu nauczania i programu działań,

- operacjonalizacji celów edukacyjnych ujętych w postaci czynności uczącego się,
- ustalenia zadań edukacyjnych i ich logicznego układu oraz chronologii,
- szczegółowego określenia wymagań programowych (standardów wymagań),
- zaplanowania zakresu i poziomu osiągnięć – wyników rocznej pracy edukacyjnej,
- zaprojektowania i weryfikowania jakości, tzw. „aktywnych” metod uczenia się;
- stworzenia wewnętrznych i przedmiotowych, standaryzowanych systemów oceniania biologicznych osiągnięć szkolnych uczniów.

Cele edukacyjne a plan wynikowy

Analiza ustalonych celów edukacyjnych i przewidywanych w wyniku ich realizacji efektów uczenia się uczniów nasuwa pytania: Czy plan wynikowy nauczyciela może być listą oczekiwanych osiągnięć uczniów, czy też wykazem celów? Odpowiedź wcale nie jest jednoznaczna, ponieważ: jeśli planowanie dydaktyczne ma na celu polepszyć efekty działań nauczyciela i uczniów, to punktem wyjścia i jego warunkiem jest dobra znajomość celów, zadań i zaplanowanych osiągnięć uczniów, przy konieczności akcentowania tych ustalonych w Podstawie programowej. Oczywiście jest, że tworzenie planu wynikowego rozpoczyna się od analizy i przeniesienia do niego obligatoryjnych celów edukacyjnych i zadań danej dziedziny na określonym szczeblu edukacji. Koncypując jakikolwiek plan pracy warto je sobie przypomnieć i głębiej przeanalizować.

Dobierając i formułując szczegółowe cele edukacyjne biologii, tak w autorskich programach nauczania jak i w nauczycielskich rozkładach materiału nauczania, planach wynikowych, czy w konspektach lekcji, powinno się ustalić je operacyjnie, tj. czynnościowo. **Operacjonalizacja celów edukacyjnych** konkretyzuje zamiary i plany oraz ułatwia przede wszystkim:

- planowanie pracy nauczyciela i uczniów oraz projektowanie działań,
- właściwy dobór form, metod pracy i technik uczenia się uczniów,
- dobór odpowiednich środków dydaktycznych,
- poszukiwanie najlepszych rozwiązań dydaktyczno-wychowawczych,
- ewaluację: sprawdzanie, analizowanie i ocenianie osiągnięć uczniów.

Niektórzy jeszcze dziś aprobują podejście do planu wynikowego – jako listy celów, czyli przewidywanych efektów uczenia się na danym etapie kształcenia oraz planowania polegającego na szczegółowym podkreśleniu celów – efektów. Jest w tym pewna prawda, bo przecież cel edukacyjny to właśnie „świadomie zamie-

rzony (projektowane) wyniki procesu dydaktycznego wyrażone opanowaniem przez ucznia określonych wiadomości, umiejętności i kompetencji.” (Ochendusko, 1998) W operacyjnie ustalonym celu edukacyjnym wyrażonym w postaci jasno określonych czynności uczącego się, jest zawarty wynik końcowy. A taki cel operacyjny zawierać powinien: 1/ czynność uczącego się, 2/ ogólne warunki osiągania celu, 3/ kryterium jego osiągania w określonych warunkach. (ryc. 1)

ISTOTNE ELEMENTY OPISU CELU – EFEKTU UCZENIA SIĘ

WYNIK CZYNNOŚCI	OGÓLNE WARUNKI	KRYTERIUM
Wynik czynności uczącego się (obserwowalne i operacyjnie ujęte efekty wykonania działania i jego treść).	Konkretne warunki wykonania określonej czynności uczącego, czyli osiągnięcia celu edukacyjnego.	Zasada (norma, reguła) sprawdzania i oceniania jakości wykonania czynności (osiągnięcia celu w danych, konkretnych warunkach).

Plan wynikowy jako prezentacja wymagań programowych i poziomu oczekiwanych wyników

Wymagania programowe – to „oczekiwane osiągnięcia uczniów w realizacji określonego programu nauczania; jednostopniowe lub różnicowane wg skali stopni szkolnych, tj. wielostopniowe.” Wymagania programowe mogą być pełne, podstawowe i wykraczające (Ochendusko, 1998). Jednak nie są one zupełnie tym samym co osiągnięcia edukacyjne ucznia. Planowanie zmian i tworzenie planu wynikowego rozpoczyna się od analizy i przyjęcia obligatoryjnych celów i zadań danej dziedziny na określonym szczeblu edukacji. Punktem wyjścia są oczywiście treści Podstawy programowej, a następnie wybrany lub autorski program nauczania.⁸ Za dobre programy i plany pracy uznaje się dziś te zorientowane na ucznia i jego **indywidualny rozwój**. Warto jednak pamiętać, że edukacja zwana często jeszcze nauczaniem, ma na celu ukształtowanie określonych umiejętności i kompetencji oraz wyposażenie uczniów w pewien określony zasób aktualnej wiedzy z przedmiotu oraz w postawy, oceny, motywy i przekonania. Jest głęboki sens zaplanować szczegółowe osiągnięcia ucznia i stawiać przed nim konkretne i jasne dla niego wymagania programowe, ukazujące co najmniej dwa ich poziomy.⁹

Plan wynikowy powinien więc nie tylko prezentować wymagania programowe, ale także **określać poziom** oczekiwanych wyników. W praktyce szkolnej, a także w literaturze, można spotkać plany wynikowe prezentujące jedynie kolejne tematy lekcji oraz wymagania programowe z podziałem na podstawowe i ponadpodstawowe.¹⁰

Głównym podmiotem projektowania dydaktycznego są osiągnięcia ujmowane jako umiejętności przedmiotowe (kierunkowe) uczniów. W praktyce uczniowie wykazują bardzo różny zasób wiedzy i kompetencji oraz różny stopień zainteresowań przedmiotem, co utrudnia dobre planowanie pracy, ale domaga się uwzględnienia w planie. Wątpliwości nauczycieli budzą tak powszechnie stosowane terminy, jak: plan, rozkład, program, harmonogram, projekt itp. Pytają: czym ma dziś być i jaki ma być rozkład treści kształcenia? Jaki ma być plan wynikowy?

Plan wynikowy jest częścią obudowy dydaktycznej programu nauczania, który w świetle aktualnych przepisów, rozumiany jest jako „zapis szczegółowych celów edukacyjnych, nauczanych treści, dróg osiągania celów oraz założonych osiągnięć ucznia i ich oceny”.¹¹ Jest on opisem sposobów osiągania celów i realizacji zadań, a plan wynikowy wobec tego jest prezentacją szczegółowych wymagań i poziomu oczekiwanych wyników uczniów.

Składniki planu wynikowego

Nauczycielskie plany wynikowe mogą być różne. Jednak, jak sama nazwa sugeruje, powinny akcentować prezentację zaplanowanych efektów. Programowanie dydaktyczne ustala cele danego działania i zadania szczegółowe oraz wybiera najskuteczniejsze sposoby pracy, środki i materiały umożliwiające osiągnięcie tych celów. W każdym planie powinny znaleźć się kluczowe kompetencje ucznia (nadrzędne cele edukacyjne), materiał programowy oraz wymagania planowane i oceniane, jak również proponowane procedury ich osiągania. Dobre planowanie jest ważne ze względu na wszelką dobrą robotę i chęć osiągnięcia odpowiednio wysokich wyników.

Główne składniki nauczycielskiego planu wynikowego – „Rozkładu treści kształcenia” (ryc. 2).

Plan wynikowy nauczyciela biologii, jak każdy inny plan pracy czy też program edukacyjny, jest pisemnym opracowaniem; powinien być tworzony lub wybierany i oceniany (ewaluowany), według określonych zasad. Można je znaleźć w pracach o ewaluacji. Do ważnych składników planu wynikowego należą informacje o ocenianiu osiągnięć uczniów, które powinny:

- bazować na treściach podstawy programowej,
- uwzględniać standardy osiągnięć edukacyjnych ustalonych dla danego etapu i przedmiotu nauczania (biologii w klasie I LP),
- podkreślać zasady projektowania i tworzenia PSO,
- uwzględniać warunki osobowe i materialno-techniczne oceniania w placówce,
- ukazywać możliwości indywidualizacji wymagań wobec uczniów, co do treści programowych, jak i kontekstu oceniania.

Plan wynikowy jako szczegółowy program

W programie edukacyjnym i planie wynikowym najważniejsza jest oczywiście jego treść. Forma (napisania) może być dość dowolna. Ważna jest przede wszystkim komunikatywność tekstu, przydatność w pracy, właściwa terminologia, jasna i logiczna jego treść oraz nade wszystko funkcjonalność. Plan wynikowy może mieć postać opisową lub tabelaryczną, ale jeśli ma charakter szczegółowego szkolnego programu edukacyjnego, to choć może być różny, powinien zawierać **5 zasadniczych składników**: 1/ cel edukacyjny, 2/ materiał programowy, 3/ procedury osiągania celów 4/ opis założonych osiągnięć edukacyjnym uczniów 5/ założenia dydaktyczną i wychowawcze.

Przykład: **Fragment szczegółowego programu edukacyjnego** (tab.1)

„Filozofia” programu: Nauczyć samodzielnego planowania pracy i obserwowania przyrody żywej w terenie. Pomóc rozumieć zależności istniejące w środowisku.			
Cele edukacyjne (cele szczegółowe operacyjne) Uczeń umie (wie, zna rozumie);	Materiał programowy (treści nauczania)	Procedury osiągania celów (metodyka)	Osiągnięcia ucznia (przewidywane wyniki) Uczeń potrafi:
Zaplanować i dokonać obserwacji biologicznej (np. zależności pokarmowych w lesie) oraz poprawnie zarejestrować jej wyniki i sformułować trafny wniosek.	Istota i rodzaje obserwacji biologicznej w terenie, zasady jej planowania i prowadzenia oraz rejestrowania jej wyników i wniosków.	Zaplanowanie i przeprowadzenie wybranej obserwacji przy użyciu prostych przyrządów optycznych oraz zanotowanie jej wyników i wniosków.	Wykonać plan obserwacji terenowej i ją przeprowadzić w dowolnym lub wskazanym ekosystemie oraz zarejestrować poprawnie wyniki i wnioski.

Warto pamiętać, że jeżeli plan wynikowy nauczyciela przybiera postać szczegółowego programu edukacyjnego, to powinien zawierać składniki wymagane w programach nauczania zgłaszanych do MENiS o nadanie numeru i dopuszczenie do użytku szkolnego:

- szczegółowe cele edukacyjne – kształcenia i wychowania,
- materiał nauczania związany ze szczegółowymi celami edukacyjnymi, uwzględniający treści nauczania zawarte w podstawie programowej kształcenia ogólnego,
- procedury osiągania szczegółowych celów edukacyjnych,
- opis założonych osiągnięć uczniów i propozycje metod ich oceny, z uwzględnieniem standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów lub egzaminów;
- omówienie założeń dydaktycznych i wychowawczych, na jakich została oparta koncepcja programu, relacji do zakresu podstawy programowej, ewentualnie warunków jego realizacji;

- nazwiska rzeczoznawców, którzy program zaopiniowali oraz nazwy podmiotów, które zarekomendowały tych rzeczoznawców.¹²

Plan wynikowy jako efekt diagnozowania

Plan wynikowy opracowuje się po dokonaniu odpowiedniej diagnozy edukacyjnej. Powinien być tworzony z uwzględnieniem wyników diagnozy stanu aktualnego danej dziedziny i wniosków z niej wynikających. Zadaniem nauczyciela jest być przygotowanym do zajęć, a jak i w jakiej formie? – to już indywidualna sprawa każdego z nas. Warto jednak konsultować się z dyrektorem szkoły i uwzględnić jego propozycje co do planowania pracy na dany rok, np. w zakresie sporządzania planu wynikowego czy szczegółowego programu danej edukacji lub pisania tradycyjnego rozkładu materiału nauczania.

Plan wynikowy, który wychodzi z diagnozy stanu kompetencji danej grupy uczniów i uwzględniający ich faktyczne możliwości oraz poziom dotychczasowych osiągnięć edukacyjnych, może mieć np. następującą formę (tab. 2)

Przykład: Fragment planu wynikowego nauczyciela edukacji biologicznej zbudowanego na podstawie diagnozy osiągnięć uczniów (tab. 2)

Lp	Osiągnięcia uczniów „na wejściu”	Materiał programowy	Procedury osiągania celów	Planowane osiągnięcia edukacyjne – Uczeń potrafi:	Oceniane osiągnięcia – Uczeń umie:
1.	<ul style="list-style-type: none"> • Wymienić i nazwać ważniejsze gruczoły hormonalne i inne człowieka. • Zdefiniować pojęcie hormonu i wyjaśnić ich ogólne znaczenie dla organizmu człowieka. 	Układ hormonalny: lokalizacja gruczołów wydzielania wewnętrznego, zadania i znaczenie dla homeostazy organizmu. Hormony: rodzaje i główne funkcje.	Wykład problemowy z pokazem filmu o hormonach człowieka i dyskusją o ich roli w utrzymaniu homeostazy organizmu.	<ul style="list-style-type: none"> • Nazwać i zlokalizować poprawnie najważniejsze gruczoły hormonalne człowieka • Wyjaśnić i ocenić znaczenie hormonów i ich wpływ na homeostazę organizmu człowieka. 	Ustnie wyjaśnić i trafnie ocenić znaczenie hormonów i ich pozytywny i negatywny wpływ na homeostazę organizmu człowieka.
2.	Itp.				

PRZYPISY:

1. Ochendusko J. 1997: Planowanie pracy dydaktycznej nauczyciela. Wyd. WOM, Bydgoszcz 2. Sałaciński L. 2001: Konstruowanie szkolnych programów wychowania. „Grono – Kwartalnik Metodyczny”, ODN, Zielona Góra, s. 5-15 3. Sawiński J.P. 2003: Tworzenie planu wynikowego nauczyciela edukacji biologicznej. Wyd. AR, Poznań (w druku) 4. Ochendusko J. 1998: Pojęcia ogólne. Program nauczania. Ocenianie szkolne i ewaluacja. (w:) Klimińska M. (red.): Słowniczek podstawowych pojęć reformy oświatowej. Wyd. WOM, Bydgoszcz 5. Sawiński J.P. 2001: Wizja przyszłości szkoły wyższej kształcącej nauczycieli edukacji biologicznej, przyrodniczej i ekologicznej. Materiały pokonferencyjne. WN. WSP, Kielce (w:) Cichy D. (red.): Nauczyciel 2000 – plus. Modernizacja kształcenia nauczycieli przyrody, biologii i ochrony środowiska.

Wyd. IBE, Warszawa, s.151-1576. Sawiński J.P. 2001: Dlaczego standaryzować ocenianie? „Nowe w Szkole” 2000/2001 nr 2, s. 3-6 7. Sawiński J.P. 2002: Bios znaczy życie. Edukacja biologiczna. Poradnik metodyczny... Op.cit. 8. Podstawa (2002) programowa kształcenia ogólnego w liceum - dla liceum profilowanego... Op.cit. 9. Sawiński J.P. 2003: Program, plan pracy czy rozkład materiału? „Nowe w Szkole” 2003 nr 7-8, s.9-15 10. Czyż L. 2003: Plan wynikowy do programu autorskiego „Informatyka, klasa VI” wdrażanego do realizacji w Szkole Podstawowej nr 4 im. H. Sienkiewicza w Grajewie w roku szkolnym 2003/2004. „Głos Nauczycielski” nr 41 – wkładka 11. Rozporządzenie MENiS (2002) w sprawie warunków i trybu dopuszczania do użytku szkolnego programów nauczania (...) i podręczników oraz zalecania środków dydaktycznych – z dnia 24 kwietnia 2002 r.

Elwira Panek

Mirosława Szymańska

Szkoła Podstawowa nr 5 w Lęborku

Szkoleniowa rada pedagogiczna

Scenariusz zajęć oparty został na doświadczeniach własnych autorek wymiesionych ze szkolenia prowadzonego przez Fundację Wychowawców i Młodzieży „Prom” w Warszawie. Warsztaty prowadzi dwie osoby. Zaprezentowały ćwiczenia do wykorzystania w pracy z uczniami na godzinach wychowawczych.

TEMAT: „Czarodziejskie słowa – czyli jak uczyć dzieci praw człowieka. Doskonalenie umiejętności wychowawczych”

CZAS TRWANIA: 1 godzina

CELE WARSZTATU: • Pokazanie sposobu prowadzenia godzin wychowawczych inaczej (praca w małych grupach). • Doskonalenie postaw wychowawczych (cechy dobrego wychowawcy). • Jak uczyć dzieci praw człowieka: prawa do godności, wolności i równości.

Przebieg:

Powitanie. Udzielanie informacji o celu i przebiegu spotkania. Proponowane ćwiczenia należy przeprowadzać w małych grupach. Ten rodzaj organizacji zajęć:

- daje możliwość wypowiedzenia się wszystkim uczniom,
- sprzyja wzajemnemu poznaniu się uczniów,
- uczy współpracy,
- jest efektywny w rozwiązywaniu problemów, poszukiwaniu rozwiązań.

Uczniowie mogą dobierać się sami lub poprzez losowanie.

Wprowadzenie. Wychowawca wyjaśnia, że rozmowy na tematy związane z problemami życiowymi, a więc tematy godzin wychowawczych, wymagają szczególnej, pozytywnej atmosfery i pewnych reguł, których warto przestrzegać. Podaje ramowy schemat planowanych lekcji. Schemat ten obejmuje:

1. wprowadzenie w temat nauczyciela,
2. pracę uczniów w małych grupach,
3. prezentowanie wyników pracy grup na forum klasy a potem dyskusję.

Warto uprzedzić uczniów o formach i zasadach pracy:

- dobór losowy do grupy,
- burza mózgów,
- odgrywanie ról,
- zielone światło dla każdego,
- nie „dołować”,
- doceniać.

Jeśli nauczyciel zamierza poruszać z uczniami problemy z ich życia, to szczególnie ważną sprawą staje się wewnętrzne przygotowanie siebie samego/samej do takiego zadania.

Istotne jest:

1. Wzbudzenie w sobie zyczliwości i akceptacji wobec każdego ucznia niezależnie od tego, jak on się zachowuje.
2. Wyraźne uświadomienie sobie tego, że nie jest się w stanie wszystkich uszczęśliwić. Chodzi jedynie o to by trochę pomóc dzieciom w ich zmaganiach z problemami życia.
3. Wzbudzenie w sobie zaufania do potencjału sił, jakimi dysponuje zespół uczniów i wobec tego powstrzymanie w sobie tendencji do brania wszystkiego bezpośrednio we własne ręce.

W czasie pracy z klasą:

4. Unikać krytyki, np. nie wspominać o błędach ortograficznych dostrzeżonych w ankietach.
5. Wyrażać uczniom zrozumienie i uznanie dla ich wysiłków i dla ważności poruszonych przez nich spraw.
6. Stwarzać takie sytuacje, by każde dziecko mogło się swobodnie wypowiedzieć i było wysłuchane.
7. Stosować różnorodne formy zajęć wzbudzające zaciekawienie i zaangażowanie uczniów w temat.
8. Wyrażać własne odczucia i poglądy, jednak bez narzucania tych poglądów uczniom; nie spieszyć się z udzielaniem rad.
9. Pobudzać uczniów do samodzielnej aktywności w szukaniu pozytywnych rozwiązań i w podejmowaniu prób nowych sposobów zachowania.

Każdemu człowiekowi bez względu na czas, miejsce, pochodzenie, rasę, narodowość przysługują fundamentalne prawa. Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela z 1789 roku wymienia prawa: do wolności, równości, godności i własności prywatnej. Rozmowa z dziećmi na ten temat może nie być łatwa, bo np. godność jest dość trudno zdefiniować. Proponujemy zatem zestaw ćwiczeń, które przybliżą dzieciom pojęcie godności oraz ułatwią wspólne działanie.

Ćwiczenie 1. Prawo człowieka do godności.

Praca w grupach.

Podział klasy na grupy. Każda grupa wybiera swojego lidera. Na arkuszu szarego papieru uczestnicy grupy obrysowują kontury swojego lidera. Na narysowanej sylwetce wpisują:

- głowa – o czym marzy, co słucha, co lubi oglądać, o czym mówić?
- serce – co czuje, kogo kocha?
- ręce – co lubi robić?
- nogi – dokąd chodzi na spacer?
- brzuch – co lubi jeść?

Grupy nadają imiona ludzikom. Sylwetki ludzików zostają zamieszane na ścianie. Każda grupa prezentuje charakterystykę swojego ludzika.

Praca na forum – podsumowanie ćwiczeń

Uczestnicy odpowiadają na pytania:

- Czy można podeptać ludzika? – podeptać czyjaś godność?
- Jakie zachowania depczą czyjaś godność?
- ... Czy obserwujemy zachowania u rówieśników? (wśród uczniów).

Uczestnicy starają się znaleźć synonimy do pojęcia: godność. (szacunek, honor, dobre imię,...)

Ćwiczenie 2. Puzzle – człowiek**Praca w grupach.**

Podział klasy na małe grupy. Wszystkie grupy układają puzzle – postać człowieka. W każdym zestawie brakuje jednego elementu (fakt ten zgłaszają uczestnicy grup prowadzącemu).

Praca na forum – podsumowanie ćwiczenia

Uczestnicy odpowiadają na pytania:

- Czy można ułożyć całość jeśli brakuje jednej części? Czy pełny będzie obraz układanej sylwetki?
- Czy znasz dokładnie swojego kolegę, co o nim wiesz?
- Czy możemy ocenić postać, jeśli brakuje jakiejś części?
- Czy możemy oceniać kolegę na podstawie jednej cechy, nie patrząc na niego jak na całość?

Uczestnicy dyskutują:

- Czy my, oceniając dziecko, postrzegamy je jako całość?
- Czy nie jest tak, że zauważamy tylko niektóre cechy, inne pomijamy?
- Czy takie niepełne postrzeganie, nie krzywdzi dziecka, nie „depcze jego godności”?

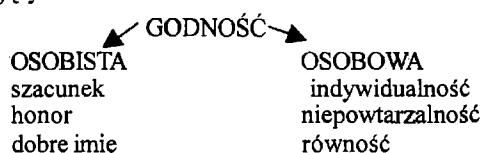
Ćwiczenie 3. Spotkanie z ufoludkiem.

Praca w grupach Podział uczestników na małe grupy. Każda grupa wybiera spośród siebie obserwatora – istotę z innej planety. Ufoludek zbiera od grupy informacje na temat ludzi. Na arkuszu szarego papieru spisuje spostrzeżenia uczestników, którzy kończą zdanie: „Ludzie są...” Ufoludki podsumowują zapisane obserwacje.

Praca na forum – podsumowanie ćwiczenia. Uczestnicy, odpowiadając na pytanie nauczyciela: jacy są ludzie? Dochodzą do wniosku, że różni. Wychowawca podkreśla prawo każdego do indywidualności, do odrębności. Ludzie są różni, każdy inny, ale wszyscy równi.

Podsumowanie ćwiczeń.

Prowadzący – wychowawca podsumowuje: pojęcia – szacunek, dobre imię, honor... oznaczają godność osobistą. Każdy zaś człowiek (czy to niemowlę, czy kryminalista) ma godność osobową – swą indywidualność, niepowtarzalność. Następnie na tablicy zapisuje schemat podsumowujący rozważania:

Ćwiczenie 4. Relaksujące – kończące pracę z grupą.

Uczniowie dobierają się w pary. Stają jeden za drugim. Osoba z tyłu wykonuje masaż relaksujący pleców do słów wychowawcy: Przyjechał pociąg. Z pociągu wysiadły słonie, wybiegły konie, wysiadł pan w miękkich klapkach, wyszły panie na szpileczkach, wybiegły szczypaweczki, padał deszczyk, przeszedł dreszczyk.

Barbara Mielewcyk

Szkoła Podstawowa w Będziechowie

O autorytecie nauczyciela

Istnieje potrzeba refleksji na temat autorytetu, postawy, rangi oraz pozycji społecznej nauczyciela i zawodu nauczycielskiego w środowisku wiejskim. Autorytet, jako kategoria socjologiczna i ważne zjawisko życia społecznego jest obok rodziny, sąsiedztwa, więzi lokalnych oraz licznych instytucji i organizacji społecznych częścią składową społeczności lokalnej. Wieś miała zawsze swoje autorytety czy to w postaci nauczyciela, księdza, wójta, czy starzego, mądrego gospodarza.

Suma doświadczeń z różnych okresów historycznych Polski składa się na swoisty etos pracy nauczycieli wiejskich. Istotnym jego elementem była postawa społecznikowska oraz aktywność na polu upowszechniania oświaty i kultury. Nauczyciele byli tą grupą inteligencji wiejskiej, która bardzo odczuwała skutki niewoli. Ich sytuacja w środowisku wiejskim była wówczas niezwykle złożona. Wrastali w środowisko, ale jednocześnie byli wyobcowani z racji wykształcenia i wyższych aspiracji. Wyrazem takiego stanu rzeczy jest wiersz J. Podwawelskiego o nauczycielu ludowym: „...W szkole jest niańką, pedagogiem/ Księdzem, malarzem i muzykiem (...)/A poza szkołą kancelistą (...)/ Pozornym wodzem, organistą (...)/ W istocie zaś roboczym wołem/ Białym murzynem - zresztą niczym”. Mówi się często o autorytetach naukowych, autorytetach ekspertów przywódców, autorytetach moralnych. W niektórych środowiskach społecznych i zawodowych autorytet jest podstawową przesłanką wykonywania zawodu: pracownika naukowego, adwokata, dziennikarza, lekarza, nauczyciela.

Z różnym natężeniem pojawiają się sygnały o „krzysie autorytetów”. Być autorytetem, mieć autorytet, budować autorytet, tracić autorytet, tych kilka czasowników z jednym rzeczownikiem opisują pewne przewartościowanie, pomieszanie czegoś, co z natury jest raczej niepodważalne, wyrokujące, darzone szacunkiem i zawierzeniem. Autorytety rzeczywiste (osoby kompetentne, dojrzałe, wyrastające ponad przeciętność) jeżeli są odrzucane, to zastępują je idole ekranu, sztucznie kreowani bohaterzy, będący często anty-wzorami. Obraz nauczyciela także nie jest trwały i niezmienny. Kształtuje się on w zależności od zmieniających się warunków społeczno-politycznych, ekonomicznych i kulturowych oraz w miarę doskonalenia własnej osobowości nauczyciela, jak również doskonalenia zawodowego. Co jakiś czas pojawiają się bardziej lub mniej przychylnie opinie, sądy i wyobrażenia o jego roli. Nauczyciel wiejski oceniany jest często według przeciwstawnych kryteriów. Składają się na to specyficzne warunki środowiskowe, czyli określony model społeczności lokalnej, zamkniętej, odizolowanej licznymi barierami od szerszych struktur społecznych, co wiąże się z wywieraniem przez środowisko znacznego wpływu na jednostkę. Współczesna społeczność wiejska staje się społecznością otwartą, mimo tego nadal opinia publiczna na wsi jest potężną siłą, toteż nauczyciel powinien znać i brać pod uwagę rolę innych autorytetów działających na wsi. Niewątpliwie, duży wpływ na poziom autorytetu nauczyciela mają cechy kierunkowe związane z emocjonalno-motywacyjną stroną osobowości, tym również stopień identyfikacji z zawodem, oraz cechy instrumentalne, czyli przygotowanie zawodowe, to jest wiedza, umiejętności i zdolności.

Trafne jest stwierdzenie M. Krawczyka: „Autorytet trudno jest zdobyć, bardzo łatwo można go stracić, ale najtrudniej jest go z powrotem odzyskać”

*Bożena Kozak
Magdalena Osińska
Marzena Stępkowska
Przedszkole Miejskie nr 4 w Słupsku*

Propozycja sprawozdania z pracy nauczyciela w przedszkolu

Dyrektor przedszkola w zakresie sprawowanego nadzoru pedagogicznego gromadzi informacje o pracy nauczycieli w celu dokonywania ich oceny oraz mierzenia jakości pracy placówki. Zgodnie ze Statutem Przedszkola Miejskiego nr 4 w Słupsku do obowiązków nauczycieli należy m.in.:

1. Organizacja i prowadzenie pracy dydaktyczno-wychowawczej i opiekuńczej.
2. Odpowiedzialność za jakość pracy.
3. Prowadzenie dokumentacji pedagogicznej oddziału.

Do obowiązków rady pedagogicznej należy m.in.:

1. Składanie sprawozdań z przydzielonych zadań, analiza i ocena stanu wychowania, nauczania, opieki oraz mierzenie jakości pracy.
2. Zgłaszanie wniosków służących podnoszeniu jakości pracy placówki.

W naszej placówce rada pedagogiczna podjęła decyzję o ujednoczeniu sprawozdań. Zespół nauczycieli Przedszkola Miejskiego nr 4 w Słupsku, w składzie: Bożena Kozak (dyrektor), Magdalena Osińska, Marzena Stępkowska opracował wzór sprawozdania.

Wzór:

1. Oddział.....
2. Nauczyciele prowadzący oddział.....
3. Wzrost oddziałowa.....
4. W oddziale jest.....dzieci, w tym (wpisać wiek).....- latków,- latków.
W tym.....dziewczynek ichłopców.
5. Średnia frekwencja wynosiła.....%
6. W jakim zakresie zrealizowałam zadania ujęte w podstawie programowej wychowania przedszkolnego?.....
7. W swojej pracy dydaktycznej pracowałam dodatkowo w oparciu o program nauczania (autor, tytuł programu).....

8. Moje uwagi, opinie (pozytywne i negatywne) na temat realizacji w/w programów
9. Korzystałam z programu autorskiego.....
10. Moja autorefleksja na temat realizacji powyższego programu autorskiego.....
11. Najczęściej wykorzystywałam następujące metody pracy z dziećmi.....
12. Przeprowadziłam badania w zakresie pozyskiwania informacji o dziecku w oparciu o:
 - a) metody.....
 - b) narzędzia.....
 Data badania.....

13. Najważniejsze wydarzenia, które miały miejsce w oddziale (uroczystości, wyjścia poza teren przedszkola, współpraca ze środowiskiem lokalnym):

L.p.	Data	Treść wydarzenia	Uwagi
1.			
2.			

14. Udział dzieci w konkursach, ich osiągnięcia....
15. Dzieci uzdolnione (w jakim zakresie).....
16. Dzieci wymagające pracy indywidualnej (w jakim zakresie).....
17. W pracy z dziećmi zdolnymi uwzględniłam.....
18. W pracy z dziećmi wymagające pracy indywidualnej uwzględniłam.....
19. Moje sukcesy w pracy z grupą.....
20. W zakresie doskonalenia zawodowego ukończyłam (kursy, warsztaty, studia).....
21. Zrealizowałam formy samokształcenia (jakie tematy)
 - a) Rada pedagogiczna.....
 - b) WDN.....
 - c) Warsztaty.....
22. Współpraca z rodzicami (w jakim zakresie).....
23. W zakresie pedagogizacji rodziców zrealizowałam następujące tematy:.....
24. Inne ważne informacje dotyczące pracy z grupą:

Wykorzystanie wzoru sprawozdania przyczyniło się wydatnie do podniesienia jakości naszej pracy.

Zachęcamy członków innych rad pedagogicznych do tworzenia podobnych narzędzi analizy pracy dydaktyczno – wychowawczej i opiekuńczej.

Małgorzata Długosz
Przedszkole nr 5 w Słupsku

Uczymy się bawiąc

PEDAGOGIKA ZABAWY W PRZEDSZKOLU

*„Pokaż mi, a zapomnę,
powiedz, a zapamiętam,
pозwól mi wziąć udział, a zrozumiem.”*

Konfucjusz

Pracę w Przedszkolu Miejskim nr 5 w Słupsku podjęłam 12 lat temu. Mając na uwadze dobro dziecka, ciągle poszukuję nowych, niekonwencjonalnych form i metod w mojej pracy wychowawczo-dydaktycznej. Patrząc na moich wychowanków z troską, aby nie przeszkadzać im w rozwoju. Sama decyduję, które formy i metody pracy są najkorzystniejsze, a dzięki swobodzie programowej chętnie wybieram i wprowadzam mądre propozycje różnych innowacji pedagogicznych. Pamiętam, że naturalną drogą zaspokajania zainteresowań i potrzeb (ruchowych, poznawczych, emocjonalnych i społecznych) dziecka jest zabawa.

Poprzez udział w różnego rodzaju kursach i warsztatach „zaraziłam” się pedagogiką zabawy, a dzieląc się z koleżankami swoją wiedzą i doświadczeniem, „zaraziłam” także i je. Pedagogika zabawy to nie tyle samodzielna dyscyplina naukowa, co raczej metodyka pracy z grupą, oparta przede wszystkim na przeżyciu angażującym zarówno uczestników spotkań, jak również prowadzącego grupę animatora.

Wychowawca – animator w przedszkolu wplata w tok zabaw i zajęć dzieci formy aktywizujące, kształtujące, doskonalące osobowość, pozostawia dzieciom wybór i możliwość decydowania o własnym uczestnictwie w działaniu. Pedagogika zabawy:

- zmusza nauczyciela do poszukiwań własnych rozwiązań,
- pobudza go do działania,
- uświadamia, że „im więcej robię, tym więcej mam pomysłów”,
- potwierdza, iż kreatywność nauczyciela (prowadzącego grupę) wyzwala kreatywność uczniów,
- pozwala dostrzec dziecko (uczestnika grupy) jako twórcę.

Podjęmowane działania mają wpływ na ciało, duszę, umysł i emocje uczestnika, pozwalają dostrzec do całego człowieka, do uświadomionych i nieświadomych talentów, umiejętności i potencjałów, które każdy z nas posiada, odkryć i wzmocnić w sobie poczucie własnej wartości.

Metody pedagogiki zabawy pomagają w integracji grupy, ośmieleniu i pozytywnym wzmocnieniu jej członków w podejmowanych działaniach, we wzajemnym porozumiewaniu się między uczestnikami zajęć oraz między nauczycielem i dziećmi. Aktywne formy zabaw rozluźniają psychicznie i fizycznie, dostarczają pozytywnych wrażeń i emocji oraz dużo uśmiechu. Pedagogika zabawy przychodzi nam z pomocą,

dostarcza wielu inspiracji do nowego spojrzenia na dziecko, a także wielu narzędzi ułatwiających ich realizację. Zasadniczo wszystkie reguły obowiązujące w pedagogice zabawy pokrywają się z istotnymi, stosowanymi przez nas zasadami, których realizacja w bezpośredniej pracy z dziećmi przedszkolnymi daje bardzo dobre efekty. Należy do nich przede wszystkim:

- Zasada dobrowolności uczestnictwa.
- Wykorzystanie szeroko rozumianej zabawy do pobudzenia twórczej aktywności dziecka.
- Dokładne określenie ram czasowo-przestrzennych, w których dziecko ma prawo na dokonywanie swoich własnych, indywidualnych i zespołowych wyborów.
- Kształtowanie umiejętności zawierania kontraktów.
- Zasada przeżycia jako wartości samej w sobie czyli zdobycia pozytywnego doznania lub doświadczenia w trakcie pracy w grupie.
- Zasada wykorzystania różnorodnych środków wyrazu, oddziałujących na różne zmysły (włączamy do pracy w grupie ruch, gest, dotyk, taniec, dźwięk, malowanie, grę ról czy pantomimę – wzbogacamy nimi tradycyjne słowo mówione i pisane. Dążymy do stosowania możliwie prostych technik plastycznych i ogólnie dostępnych materiałów tj. krepiny, makulatury, kłębów wełny itp.).

Spośród szerokiej gamy zabaw stosowanych w pedagogice zabawy wyodrębniamy kilka zasadniczych grup, do których należą:

- zabawy ułatwiające integrację uczestników,
- zabawy rozluźniające,
- zabawy fabularyzowane dla dużych grup,
- zabawy nastawione na poznanie odczuć i doświadczeń członków grupy,
- zabawy dramatyczne,
- metody ułatwiające przekaz informacji zwrotnej,
- gry dydaktyczne,
- gry dyskusyjne,
- zabawy ułatwiające samoocenę.

Propozycje ułatwiające integrację uczestników grupują te zabawy, które ułatwiają poznanie nowego otoczenia i zmniejszenie dystansu między ludźmi. Chodzi o to, aby grupa osób (dzieci, rodziców) nawiązała ze sobą miły kontakt na pewnym bezpiecznym dla siebie poziomie komunikowania.

Jeżeli chodzi o zabawy rozluźniające, to mają one na celu likwidację napięć i stresów związanych ze spotkaniem w nowej grupie poprzez taniec, ruch, gest. Wykorzystywane są w nich tańce integracyjne, przy których następuje częsta zmiana partnerów bez wyraźnego podziału na role żeńskie i męskie. Proponowane zabawy ruchowe opierają się na prostych i swobodnych ruchach, akcji i odpowiednim podkładzie muzycznym.

W zabawach fabularyzowanych mogą brać udział kilkudziesięcioosobowe grupy. Poświęcone są realizacji określonego tematu, opierają się na dużej aktywności uczestników. Grupy mają określone ramy działania i wyznaczony kierunek, ale drogę do wyznaczonego celu muszą odnaleźć przez wspólne podejmowanie decyzji i aktywną twórczą pracę.

Celem zabaw nastawionych na poznanie odczuć członków grupy jest jak najlepsze przygotowanie uczestników do wprowadzenia określonego tematu. W trakcie tych zabaw prowadzący poznaje odczucia, doświadczenia, potrzeby i oczekiwania członków grupy.

Metody dramowe wdrażają do samodzielności i aktywności, rozwijają wyobraźnię, fantazję, wrażliwość emocjonalną, plastykę ciała, pozwalają lepiej zrozumieć siebie i innych. W dramie dziecko musi wczuć się w postać, działać bez scenariusza, tworzyć „całym sobą” (mówić, poruszać się, odzwierciedlać uczucia).

Indywidualną reakcję i odczucia poszczególnych uczestników zabaw umożliwiają metody ułatwiające przekaz informacji zwrotnej. Dzięki nim można realizować potrzeby i czekiwania grupy. Aby przekonać się o tym, czy właściwie ocenia sytuację, prowadzący powinien co jakiś czas pytać o to członków grupy, a te pytania też są „zabawą”.

Poszukiwanie dróg rozwiązania jakiegoś problemu można przeprowadzić metodami określonymi jako gry dydaktyczne. Nauczyciel pracujący z grupą zakłada, że nie ma jednego, jedynie słusznego rozwiązania, natomiast najważniejszy jest wybór właściwego kierunku, którym podążać będzie grupa.

Pedagogika zabawy proponuje także gry dyskusyjne, które ułatwiają wymianę myśli poszczególnych uczestników, co pozwala z kolei, na uporządkowaną dyskusję, nawet z bardzo dużymi grupami. Dodać należy, iż w wymianie myśli ważne jest analizowanie danego problemu z różnych stron, z włączeniem doświadczeń i wiedzy uczestników. Odkrywanie w sobie pozytywnych cech odbywa się dzięki zabawom ułatwiającym samoocenę. Każdy uczestnik może poznać własną hierarchię wartości i zastanowić się nad własnym „ja”.

Podział zabaw na rodzaje metod jest przydatny przy planowaniu i realizowaniu zajęć, spotkań, imprez i daje możliwość świadomego wyboru, by metody przeplatały się i uzupełniały, by scenariusz zajęć miał swój początek, środek i zakończenie, by wspólna zabawa była atrakcyjna i przyciągała uwagę uczestników, zachęcając do aktywnego uczestnictwa. Elementy pedagogiki zabawy, wdrażane w naszym przedszkolu sprzyjają podnoszeniu jakości wykonywanej przez nas pracy. W dzieciach kształtowane jest poczucie odpowiedzialności nie tylko za siebie, ale i za całą grupę. A przestrzeganie zasad uwzględniających indywidualne cechy jednostki nadaje właściwy wymiar stosunkom w relacjach dziecko-nauczyciel, dziecko-dzieci.

Wśród zadań wychowawczo-dydaktycznych, które sobie stawiamy jest ciągła i owocna współpraca z rodzicami oraz integracja dzieci, rodziców i nauczycieli. I tutaj pedagogika zabawy przychodzi nam z pomocą. Organizujemy uroczystości przedszkolne, w których rodzice angażują się we wspólną zabawę.

Ambicją każdej z nas jest pomaganie dziecku w odnalezieniu jego własnej drogi, na miarę możliwości i zdolności. Pamiętajmy o tym, co mówił A. de Saint – Exupéry: „Wasz obowiązek nie polega na tym, żeby w dzieciach zabijać czło-

wieka, ani żeby go zamieniać w mrówkę, której przyjdzie żyć w mrowisku. Nieważne jest w moich oczach, czy człowiek będzie mniej, czy więcej posiadał. Ważne jest, czy będzie mniej czy więcej człowiekiem”.

PROPOZYCJE ZABAW

Metod pedagogiki zabawy trzeba uczyć się przez ich przeżywanie. Nawet najbardziej szczegółowy opis nie odda w pełni ich specyficznego charakteru. Spróbuję jednak opisać wykorzystywane przeze mnie metody – zabawy.

Metody wstępne:

- ✓ WIZYTÓWKI: • Materiały: kolorowe kartki papieru, flamastry, taśma klejąca. • Przygotowanie wizytówek z imieniem: przez wydzieranie albo wycinanie. Może być podany kształt lub nie (np. listek, słoneczko). Przyklejenie do ubrania.
- ✓ TANIEC POWITALNY ZE ŚPIEWEM:
Wszyscy są, witam Was
Zaczynamy już czas
Jestem ja, jesteś Ty
Raz, dwa, trzy.
- ✓ WYKLEJANY PLAKAT: • Materiały: duży arkusz papieru, kolorowe czasopisma, bibuła, klej, nożyczki. • Każdy wydiera z czasopisma jakiś obrazek lub postać oraz z bibuły kształt lub przedmiot, a następnie nakleja je w dowolnym miejscu na papierze. Kolejna osoba dokleja swoje elementy. W ten sposób powstaje wspólny obraz, który zawieszamy w sali. Grupa może nadać dziełu wspólny tytuł.
- ✓ TANIEC INTEGRACYJNY „CHODŹCIE DO KOŁA”.

Metody integracyjne

- ✓ JESTEM, LUBIĘ, MAM: • Materiały: kłębek wełny. • Siedzimy w kręgu, prowadzący trzyma koniec włóczki i dokańcza zdania: Jestem..., Lubię..., Mam..., rzuca motek do następnej osoby nie zapominając zatrzymać nitki itd. Tworzymy w ten sposób pajęczą sieć. Gdy wszyscy już trzymają nitkę odrzucamy motek utrwalając imiona i przypominając sobie, co lubi i ma dana osoba.
- ✓ ZIP, ZAP, ZUP: • Siedzimy lub stoimy w kręgu, w środku prowadzący lub któryś z uczestników zabawy wskazuje na wybraną osobę wypowiadając któreś ze słów. Zadaniem wskazanej osoby jest szybko powiedzieć imię swoje lub sąsiada z prawej bądź lewej strony.
I tak : ZIP – mówimy imię sąsiada z prawej strony;
ZAP – mówimy swoje imię;
ZUP – mówimy imię sąsiada z lewej strony.
Kto się pomyli, zmienia osobę w środku i zabawa toczy się dalej.
- ✓ MEMORY W PARACH (na zasadzie popularnej gry „Memory”): • Dwie chętne osoby, które później będą odgadywały, na chwilę opuszczają pomieszczenie. Pozostali uczestnicy dobierają się parami i ustalają jakiś wspólny gest. Następnie wszyscy ustawiają się w kręgu i zapraszają odgadujących. „Cl, kolejno „odkrywają” gesty. Jeśli

uda się odnaleźć parę jednakowych gestów – punkt, jeśli nie – odgaduje drugi gracz. Kto zdobędzie więcej punktów – wygrywa!

Zabawy w zaufaniu

- ✓ **WAHADEŁKO:** Grupki 6-osobowe. Pięć osób staje w małym kręgu, szósta jest w środku koła. Osoby z kręgu wyciągają ręce i delikatnie przekazują sobie osobę ze środka, biorąc na siebie jej ciężar. Osoba znajdująca się w środku stara się rozluźnić i zdać na współtowarzyszy. Po chwili następuje zmiana ról, aż wszyscy znajdą się w środku koła.
- ✓ **POCIĄG:** Uczestnicy dobierają się trójkami. Stają jeden za drugim robiąc „pociąg”, ręce kładą sobie na ramionach. Otwarte oczy ma tylko osoba stojąca na końcu „pociągu” i to ona ma za zadanie doprowadzić swój pociąg do obranego celu, przekazując informację jak iść poprzez ściskanie ramion osoby środkowej (a ta pierwszej) w umówiony sposób, np. ściskanie prawego ramienia – skręt w prawo, lewego – skręt w lewo, brak uścisku – idziemy prosto, dwa ramiona jednocześnie – zatrzymujemy się itp. Zabawę powtarzamy trzy razy, aby każdy mógł prowadzić pociąg.
- ✓ **NIEWIDOMY:** Dobieramy się parami. Uczestnicy wspólnie obierają cel do którego chcą dojść. Jedna osoba zamyka oczy, druga staje za nią i udzielając jej wskazówek (idź prosto, w prawo, w lewo, stój) stara się doprowadzić ją do celu. Po dojściu do celu – zmiana ról.
Taniec w parach – jedna osoba zamyka oczy, druga prowadzi. Muzyka raczej wolna. Po chwili – zmiana ról.

Metody rozluźniające

- ✓ **OTRZĄSĄNIE:** Uczestnicy grupy stoją rozproszeni. W takt szybkiej muzyki wykonują polecenia: „Teraz wszyscy otrząsają po kolei wszystkie części ciała: rozpoczynamy od palców prawej ręki, teraz prawa ręka ... potem ramię ... lewa ręka ... teraz barki ... do tego prawa noga ... kręgosłup ... teraz głowa”. Wszyscy uczestnicy otrząsają się, wprowadzając całe ciało w ruch.
- ✓ **SIEĆ:** Dwie osoby trzymają się za ręce – tworzą sieć. Tak połączone gonia innych. Pierwsza osoba, którą dotkną staje się trzecim „elementem sieci”. Po dotknięciu czwartej osoby następuje podział na dwie pary. Zabawa trwa dotąd, aż wszyscy, trzymając się za ręce tworzą dwu- albo trzyosobowe sieci.

Metody twórczego opracowania tematu i plastyczne

- ✓ **TEATR MALOWANY:** • Materiały: gazety, farby plakatowe, pędzle, słoiki z wodą, taśma klejąca, nożyczki. • Każdy otrzymuje 3-4 płachty gazet, na każdej maluje w ciągu 10 minut obraz. Następnie tworzymy 3-4 osobowe grupy, które układają fabułę według namalowanych obrazów. Z krzeseł, stołów przykrytych kocem, parawanu itp. prowadzący przygotowuje widownię i scenę, na której prezentowane są mini spektakle – aktorami są namalowane obrazy.

- ✓ **PAPIEROWY KWIATEK:** Materiały: gazety czarno-białe, kolorowe koła z papieru o średnicy 3-5 cm, taśma klejąca, nożyczki, klej. Zwijamy bardzo ciasno arkusz gazety po przekątnej, by otrzymać papierowy patyczek. Końcowy fragment gazety skleamy taśmą. Każdy uczestnik tworzy z kolorowych papierowych kół płaską kompozycję przedstawiającą kwiat, którą po sklejeniu przykleja do wierzchołka patyczka (łodygi), a po bokach przykleja liście, tworząc je z papierowych kół. Wykonane kwiaty umieszczamy w wazonie i ustawiamy jako element dekoracyjny. Papierowe łodygi można pomalować farbami. Wykonane kwiatki mogą doskonale służyć jako prezent dla bliskiej osoby, do dekoracji sali, jako rekwizyt do zabawy.
- ✓ **ŻYCIORYS NA LITERĘ:** Uczestnicy dobierają się w grupy według np. pierwszej litery imienia. Każda grupa ma za zadanie ułożyć zmyślony życiorys tak, aby jak najczęściej występowały wyrazy zaczynające się tą samą literą co imię.
- ✓ **REWIA MODY:** Materiały: gazety, patyki z gazet, szpilki, taśma klejąca, kordonek, klamerki, nożyczki. Uczestnicy dobierają się w pary. Każda para projektuje i wykonuje sobie nawzajem kostium na zadany temat (moda ślubna, karnawałowa itp.). Prowadzący przygotowuje wybieg dla modeli i modelek. Przy muzyce poszczególne pary prezentują wykonane stroje.

Metody informacji zwrotnej

- ✓ **NIEDOKOŃCZONE ZDANIA:** Każdy uczestnik kończy w sposób indywidualny zaproponowane przez prowadzącego zdania. W zależności od tematyki spotkania prowadzący może zachęcić do skojarzeń, do przypomnienia sobie wiadomości lub do podania informacji zwrotnej związanej z odczuciami na określony temat.

Tańce integracyjne

Jest to moja ulubiona, a zarazem najbardziej popularna metoda ruchowa pedagogiki zabawy. Tańce te zaskakują prostotą figur oraz miłymi dla ucha melodiami. Nie będę przytaczać opisów tych tańców, gdyż trzeba je poznać w praktyce. Kilka z nich prezentowałam na różnego rodzaju uroczystościach przedszkolnych, gdzie tańczyli zarówno dorośli jak i dzieci. Do naszych ulubionych należą:

- SAMBA WYCIECZKA czyli MOTOR GIGANT • SPOTKANIE • TARANTELLA.

LITERATURA: • Domań R., Metody pedagogiki zabawy w pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym, Wydawnictwo PRZEDSZKOLAK, Lublin 2003 • Huizinga J., Homo Ludens. Zabawa jako źródło kultury, Czytelnik, Warszawa 1985 • Saint-Exupéry A., Twierdza, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1990 • Walczewska - Klimczak G., Pedagogika zabawy czyli radość współdziałania, w: „Wychowanie w Przedszkolu” nr 10/95 • Z. Zaorska, Pedagogika zabawy – metodyka pracy z grupą, w: „Kropka” 1992, nr 1 • U. Żyżyńska, Jak uczyć, żeby nie zanudzić. O wykorzystaniu metod pedagogiki zabawy w procesie wychowawczo – dydaktycznym, w: „Edukacja w przedszkolu” A 1.1 , RAABE 1998

Halina Krupa

Gimnazjum nr 5 w Słupsku

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku

Decyzje małe i wielkie

PSYCHOEDUKACJA DZIECI I MŁODZIEŻY

1. Mając na względzie rozwój osobisty ucznia oraz młodzież zdolną, zaproponowałam w Gimnazjum Nr 5 w Słupsku w ramach przedmiotu: Wiedza o społeczeństwie – moduł „Wychowanie do życia w rodzinie” rozszerzony o innowację pedagogiczną – psychoedukacja dzieci i młodzieży. Oferta z programem innowacyjnym została przesłana do 3 szkół podstawowych w Słupsku, a osoby zainteresowane programem edukacyjnym miały zgłosić się wraz z rodzicami na spotkanie kwalifikacyjne w Gimnazjum nr 5 w wyznaczonym dniu i godzinie.

Założenia programowe wynikały z mojego nastawienia na rozwój intelektualny młodzieży 14-letniej. Chęć wprowadzenia uczniów na różne poziomy edukacyjne wynikała z poszukiwania okazji spontanicznego zdobywania wiedzy. Program wiedzy o społeczeństwie uwzględnia fakt, że jej merytorycznym zapleczem są takie dyscypliny naukowe jak: psychologia społeczna i rozwojowa, socjologia, politologia, prawo, stosunki międzynarodowe, nauka o społecznym komunikowaniu się, pedagogika, a w szczególności jej humanistyczny wymiar. Każdy może podjąć decyzję, o ile dysponuje wystarczającą ilością informacji – (pierwsze prawo Spencera). Myślę, że wszystko i zawsze jest możliwe – skoro się tego pragnie.

Innowację, zamierzoną na okres 3 lat, rozpoczęłam 1 września 2000r. i prowadziłam do 20 czerwca 2003r. Do wybranej klasy zakwalifikowało się 27 osób: 22 dziewczyny i 5 chłopców. Uczniowie przejawiali zainteresowania humanistyczne (film, teatr, muzyka, ruch rozwijający, medytacja, sztuka komunikowania się). Umiejętności interpersonalne pozwoliły uczniom stworzyć grupę teatralną ICH PIĘCIU I DZIEWCZYNY. Efekt ich pracy to występ na X KONFRONTACJACH MŁODZIEŻOWYCH GRUP TEATRALNYCH w MCK w Słupsku – grupę wyróżniono Złotym Arlekinem. Uczniowie chętnie uczestniczyli w klubie dyskusyjnym „Razem czy osobno”. Potrafili słuchać i poddawali się kierownictwu wychowawcy.

Jak motywować ucznia do pracy? – to pytanie zadałam sobie biorąc pod uwagę różnorodny poziom wiedzy uczniów, którzy zgłosili chęć współpracy ze mną. Założyłam sobie, że stymulowanie zewnętrzne będzie miało wpływ na rozwój aktywności twórczej ucznia, gdy nie ograniczy się on do wytwarzania jednego pomysłu, ale poszukiwać będzie wielu sposobów myślenia dywergencyjnego. Aktywność twórcza obserwowana z zewnątrz, jest najbardziej tajemniczą ze wszystkich czynności. Tworzyć i motywować, to znaczy wyrażać – ukazywać własne JA, a także obserwować i mieć własne zdanie.

Zaproponowałam: metody aktywizujące w nauczaniu, projektowanie okazji edukacyjnych poprzez ruch rozwijający (warsztaty teatralne), zajęcia oparte na najnowszych osiągnięciach socjoterapii. Właściwy dobór ćwiczeń – zadań oraz za-

chowanie relacji uczeń – nauczyciel daje powody do otwierania się i pokonywania własnych ograniczeń. Dużą rolę w prowadzeniu przedsięwzięcia odgrywa kreatywny nauczyciel. Jestem przekonana, że uczymy się poprzez praktykę. Przecież chodzi o wykonanie czynności fizycznych lub myślowych, z których wyłania się efekt dokonań, sens i pasja działania. „Najpierw my kształtujemy nasze nawyki potem one kształtują nas”

2. Badania ewaluacyjne w zakresie psychoedukacji potwierdzają w 92% skuteczność oddziaływań innowacyjno-pedagogicznych na grupę młodzieży klasy III L. W zajęciach organizowanych w szkole brało udział 27 osób, co stanowi 100% uczniów. Szczególną uwagę w trakcie trwania programu zwróciłam na poczucie własnej wartości ucznia, aspekty osobowości człowieka, cywilizację analfabetów – artykuł W. Gombrowicza, jak myśleć, by znajdować nowe idee. Realizacja programu procesu grupowego w klasie skłaniała mnie do powierzenia uczniom funkcji i nowych ról społecznych z wskazaniami na normy społeczno-moralne i odpowiedzialność.

Rosnąca wiedza na temat etiologii zachowań problematycznych dzieci i młodzieży pozwoliła mi kontynuować współpracę z rodzicami; są oni sojusznikami w moich działaniach. Założyłam, że im bardziej pozytywna postawa wychowawcy wobec podejmowania kontaktów z rodzicami, tym większe prawdopodobieństwo wykorzystania wszystkich możliwych sytuacji do nawiązania z nimi współpracy. Im bogatszy wachlarz możliwości form i metod pracy wychowawczej oraz pomysłowość i inwencja wychowawcy, tym większe szanse osiągnięcia dobrych efektów w procesie edukacji.

Powyższe założenia spowodowały, iż zastosowałam formę pracy z uczniem: indywidualną i grupową. Praca w grupach miała na celu: konsolidację zespołu klasowego (podsumowanie 3 letniej pracy przez uczennicę kl. III L Sandrę Bożek), sprawdzanie wiedzy w formie pytań otwartych. Podsumowujący zestaw pytań otwartych w maju 2003r. miał na celu weryfikację wiedzy uczniów w zakresie ich edukacji:

- ✓ **Co rozumiesz pod pojęciem: etapy rozwoju człowieka** – 96% badanych odpowiedziało, że rozpoczynamy od życia prenatalnego; czas narodzin dziecka i okres niemowlęcy mają ogromny wpływ na przyszłość człowieka; okres wzrastania i rozwoju fizycznego i psychicznego pozwala na podejmowanie decyzji, ponoszenie konsekwencji za swoje działanie na przestrzeni lat.
- ✓ **Kontakty interpersonalne – co to znaczy? Rozwiń myśl** – 100% odpowiedziało, że jest to porozumiewanie się między ludźmi za pomocą słów i gestów, mowa werbalna i mowa ciała. Badani uczniowie podkreślają, iż potrzebny jest drugi człowiek, aby zaistnieć.
- ✓ **Co rozumiesz pod pojęciem asertywność – jak brzmi przekaz:** 85% uczniów wskazało, że oznacza to jak być otwartym, skutecznym i naturalnym, nie obrażać innych, mieć własne zdanie i bez powodu nie zmieniać go. Przekaz brzmi: ważne jest to co masz do powiedzenia, ale to ja sam podejmę decyzję – taką opinię wyraziło 81%.
- ✓ **Wymień 4 typy osobowości i omów je:** 88% ankietowanych poprawnie zdefiniowało typy osobowości wg Masłowa i przypisało cechy (sangwinik – poczucie własnej

wartości, rozważny; choleryk – porywczy; flegmatyk – spokojny; melancholik – zgorzkniały, niezadowolony).

- ✓ **Czym jest konflikt? Jak można go rozwiązać – omów problem:** 100% osób wskazało na rodzaje konfliktów; polityczny gospodarczy, międzyludzki, ścieranie się poglądów. Natomiast 85% zauważyło proces negocjacji i mediacji, opisując właściwie problem.
- ✓ **Poczucie własnej wartości – rozwiń temat:** 100% komentuje to natępująco; wiem kim jestem, znam swoje korzenie, mam swoją pozycję w klasie; to na ile się cenimy, chwalenie przez nauczycieli i dobre oceny w szkole dają mi wiarę w siebie.
- ✓ **Zaprezentuj swoją wiedzę z zakresu przedmiotu wos z elementami psychoedukacji w ilości 80-100 słów:** 88% uczniów zmieściło się w granicach wyznaczonego kryterium. Zasób słownictwa świadczy o kompetencjach językowych i znajomości tematów.
- ✓ **Rola lidera w zespole – wyjaśnij temat:** 96 % zainteresowanych wskazywało, że lider to dobry przywódca, osoba kreatywna, z pasją, indywidualista, pociąga za sobą tłumy. Uczniowie w swoich wypowiedziach nawiązują do zachowań asertywnych pomocnych w dążeniu do celu
- ✓ **„Ja” – jaki wpływ na kształtowanie mojego życia, mojej osobowości miały zajęcia z psychoedukacji oraz spotkanie z takim zespołem klasowym (uzasadnij temat w formie wypracowania):** 96% ankietowanych odpowiedziało twierdząco, iż zespół klasowy w trakcie trwania innowacji dawał poczucie bezpieczeństwa uczestnikom oraz powodował, iż proces grupowy miał właściwy przebieg. Bogata oferta pracy wychowawczej miała na celu zachęcanie uczestników do pracy i dyskusji o radościach i smutkach w życiu codziennym. Bogaty zasób słów stosowany na lekcjach był wykorzystany na innych przedmiotach, co odnotowali badani. Emocjonalny stosunek do zespołu klasowego świadczyć może o wzajemnej tolerancji i akceptacji.

Wnioski

Analizując wyniki pracy na podstawie wybranej ankiety stwierdzam, iż system wartości i przekonań, cierpliwość, empatia i optymizm ma swoje uzasadnienie w pracy długofalowej. Wiedza merytoryczna i metodyczna odzwierciedla się w umiejętnościach uczestników innowacji. Budując program innowacyjny chciałam podkreślić skuteczność metod wychowawczych i zarysować swój warsztat pracy, by być skutecznym w swoich działaniach. Program dotyczył znalezienia formuły, w oparciu o którą uczeń miał możliwość dokonywania wyborów, zdobywania doświadczeń, brania odpowiedzialności za siebie i przeżywanie emocjonalne. Mając na względzie pracę z uczniem zdolnym oraz uczniem realizującym program „typowo zadaniowo”, chciałam wskazać na powodzenie przesiewięcia oraz na nowatorstwo programowe, praca z uczniem „tu i teraz”, praca na żywym organizmie.

Uważam program innowacyjny za udany i zrealizowany. Wymagał on od młodzieży wewnętrznej dyscypliny i chęci na realizację tego typu treści. Poziom terapeutyczny spowodował zachwianie procesu grupowego oraz jego naturalny przebieg. Działania były pod stałą kontrolą.

3. Głos uczestnika – Sandra Bożek klasa III (fragmenty)

Czasami czas tak bardzo się dłuży, że wydaje się nam, iż dni trwają tyle, co lata, a rok miałby się nigdy nie skończyć. Innym razem lat nie można odróżnić od chwil, które tak szybko przemijają jak kamień rzucony w wodę. Przed momentem był, a teraz go nie ma.

Dla mnie tak minęły trzy lata w tej klasie. Pamiętam jak pierwszy raz weszłam na lekcję. Była to religia i czułam ogromny strach widząc przed sobą wielki znak zapytania. A teraz mam wszystko za sobą zostawić? Lata, kiedy były kłótnie, kiedy nawiązywaliśmy nowe przyjaźnie, które być może przetrwają. Były też i miłości. Jedne trwają, drugie łamały serca, które i tak się zagoją, mogąc znów obdarzyć kogoś wielkim uczuciem. Mamy nowych kumpki, nowe paczki, wspólne wspomnienia, dzięki którym wybuchamy śmiechem, wzruszamy się lub czujemy się dumni. Były i chwile, kiedy z oczu płynęły nam łzy lub z nerwów trzęsły się ręce, ale tak naprawdę nigdy nie byliśmy sami. Z czasem tworzyły się grupki, aż w końcu razem powstała jedność. Jedność, która wspólnie oddycha, która żyje dzięki sobie, która jest w stanie zrobić coś pięknego, a równocześnie zbuntować się przeciw całemu światu.

Teraz mam do was prośbę, zamknijcie oczy i przypomnijcie sobie, choć jedną najfajniejszą i najszcześniejszą chwilę będąc w tej klasie. Już macie. Jakie uczucie w was wywołała? Śmiech, smutek, że to już nie powróci, a może wzruszenie. A teraz pomyślcie, co wcześniej stało się przykrego w waszym życiu. Nie myślcie, że było warto by potem nastąpiła ta szczęśliwa chwila, że warto było wylać tony łez, by teraz móc się uśmiechnąć tak szczerze. Nie z głupiego kaława, ale poczuć to coś. Nie wiem nawet jak to opisać. Na pewno to znacie. Siedzę teraz i czytam wam to, co napisałam wczoraj wieczorem. Leżałam wtedy na kanapie i zastanawiałam się nad wszystkim i doszłam do wniosku: to za mało! Tego nie można zrobić! To, co stworzyliśmy ma zginąć! Mam już nigdy nie usłyszeć nowych opowiadań Bartka i tego jak kłóci się z nauczycielami. Mam nie czytać kolejnych piosenek i wierszyków Pawła albo śmiać się z jego tekstów. Mam zapomnieć o Adzie, tym świrze który widzi wszystko jako ganje. O Olce i Ewelinie, z którymi świetnie się gada, o blondi – inteligentnej blondynce. Przez jaki okres czasu stawiałeś wokół siebie mur, który tylko ty mogłeś zburzyć. Teraz dopiero otwieramy oczy i widzimy wszystko w innym świetle. Te trzy lata nauczyły nas, choć w jednej dziesiątej, jak żyć, jak postępować, jak patrzeć. Przez te lata nieraz musieliśmy dokonać wyboru sami lub razem. Mieliśmy góry problemów i każdy w pewnym stopniu się zmienił. Nie mówię tu tylko o wyglądzie, ale i o tym, co mamy w środku.

Wiecie, co mi się nasuwa teraz na myśl. To jak oglądaliśmy kasetę z tegorocznych warsztatów. Wszyscy siedzieli i razem oglądali to, co każdy z nas tam wyczyniał. Na tej kasecie jesteśmy my i tylko to się liczy. Wszyscy jesteśmy sobie równi. Wszyscy należymy do jednej spółki, która jest najlepsza. Kiedyś na to tak nie patrzyłam, ale uświadomił mi to mój kolega, który pewnego razu powiedział jak bardzo zazdrości mi mojej klasy.

Chce powiedzieć kilka słów naszej wychowawczynie. Te ostatnie miesiące będą najlepsze w ciągu tych trzech lat, a i na tym się nie skończy.

Warto, warto było włożyć tyle w nas pracy proszę pani. Dziękuję za to!!!

Katarzyna Kreft-Domaszk
Zespół Szkół Ogólnokształcących w Bytowie

Dialog i współpraca

MOTYWOWANIE UCZNIÓW DO NAUKI JĘZYKA OBCEGO

Kontakt z inną kulturą, znajomość języków obcych, przezwyciężanie barier, przełamywanie stereotypów i uprzedzeń są wyzwaniem dla współczesnego młodego Europejczyka. Partnerstwo międzyszkolne przygotowuje młodzież do podejmowania takich wyzwań, kształtuje postawę otwartości na świat. Realizację tych celów umożliwia w mojej szkole podpisana 16 maja 2001 r. w Bytowie umowa partnerska między Powiatem Bytowskim oraz Powiatem Schmalkalden–Meiningen w Niemczech. Umowa precyzuje warunki wymiany, a jedną z dziedzin współpracy jest edukacja. Szczególne znaczenie przypisuje się wymianie młodzieży. Główne cele i zamierzenia będą realizowane wspólnie w ramach ukierunkowania ruchu wakacyjnego.

Cztery miesiące po podpisaniu umowy o współpracy z powiatem Schmalkalden- Meiningen w Turynii przyszedł czas na konkrety. Mówiono o nich podczas pobytu bytowiaków za Odrą. Z kilkudniową wizytą do Niemiec na początku września 2001 r. pojechała niemal czterdziestoosobowa delegacja – młodzież wraz z opiekunami i przedstawiciele władz (ówczesny starosta Leszek Pałasz i przewodniczący Rady Powiatu, Mieczysław Bachórz). Uczestnicy programu zostali podzieleni na kilka zespołów roboczych. Każdym opiekowały się osoby, będące potencjalnymi koordynatorami kontaktów z naszym miastem. Przedstawiciele Zespołu Szkół Ogólnokształcących trafili do podobnej placówki w Meiningen. W ten sposób poznali się dyrektorzy szkół Antoni Kaszczuk i Christina Eichhorn z Regelschule. Rozpoczęła się międzyszkolna współpraca. 23 września 2002 r. przyjechała do Bytowa trzydziestoosobowa grupa uczniów wraz z opiekunami. Razem z licealistami klasy pierwszej i czwartej uczestniczyli oni w zajęciach, zwiedzali nasze miasto; zorganizowano dla nich wycieczkę do Gdańska. 30 października 2002 r. podpisano Międzyszkolną Umowę Partnerską. Zostaliśmy zaproszeni do Meiningen. Cele spotkania zostały określone w czasie wizyty delegacji niemieckiej w naszym liceum.

Przez cały rok szkolny 2002/2003 uczniowie obecnej klasy IIc (17 osób) pracowali nad projektem, dotyczącym m.in. zwyczajów i obyczajów na Kaszubach i w Turynii. Oprócz nich zaangażowane zostały również trzy osoby ze szkolnego „Klubu Europejczyka”. Praca odbywała się w grupach. Każdy z zespołów zajmował się przydzielonymi mu zadaniami, np. tradycjami regionu, zwyczajami i obyczajami, historią, literaturą. Młodzież gromadziła informacje, materiały i dokumentację. Próbnny projekt został przedstawiony na spotkaniu przed wakacjami. Ostateczne poprawki i zmiany nanieśliśmy na początku września 2003 r.

W dniach 22-26.09.2003 gościliśmy w Niemczech. Podczas naszego pobytu w Meiningen młodzież miała wiele okazji do bliższego poznania. Już nazajutrz po naszym przyjeździe grupa polska uczestniczyła w zajęciach lekcyjnych z następujących przedmiotów: język niemiecki, język angielski, geografia, chemia, historia, matematyka. Uczniowie polscy opowiadali o sobie, o szkole; do której uczęszczają, odpowiadali na pytania młodzieży niemieckiej, po czym brali czynny udział w zajęciach. Po zakończonych lekcjach grupy spotkały się w klubie i odbyła się tzw. „Gesprächsrunde” z gospodarzami poszczególnych klas Regelschule. Polsko-niemieckie zespoły dyskutowały o różnicach i podobieństwach, o szkole, problemach nastolatków, wymieniali adresy. Lekcje, wspólne uczestnictwo w zwiedzaniu miasta Meiningen, wyjazd do Weimaru i Oberhofu, praca przy projektach, mieszkanie u rodzin niemieckich, wspólne zabawy przyczyniły się do zintegrowania młodzieży. Okazji do zdobycia informacji o sąsiadach było bardzo dużo. Spotkanie zostało zorganizowane z wielkim zaangażowaniem ze strony naszych gospodarzy, zgodnie z przygotowanym i omówionym wcześniej planem. Przedsięwzięcie było realizowane przez obie grupy, co przyczyniło się do integracji zespołów pracujących nad projektem. Zamierzone cele wymiany zostały zrealizowane. Podsumowania i oceny dokonaliśmy wspólnie pod koniec pobytu. Nasz wyjazd wsparła finansowo organizacja „Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży” (PNWM), Rada Rodziców Liceum Ogólnokształcącego w Bytowie, bytowska firma „Wireland S.A.” oraz rodzice uczniów. Przy organizacji wyjazdu pomagała nam dyrekcja szkoły oraz nauczyciele i rodzice.

Międzynarodowa wymiana młodzieży spełniła nasze oczekiwania. Uczniowie poznali inny kraj, inną kulturę (większość z nich była w Niemczech po raz pierwszy), zaprzyjaźnili się ze swoimi rówieśnikami, udoskonalili język (takie spotkania to bardzo duża motywacja do nauki – uczeń widzi użyteczność znajomości języka obcego). Ponadto zostało przełamane stereotypowe myślenie o sąsiadach. Zdobyliśmy nowe doświadczenia w dziedzinie organizacji wymiany, którą mamy zamiar kontynuować przez następne lata i wyciągnęliśmy wnioski do dalszej pracy. Oprócz tego mogliśmy poznać zasady funkcjonowania innej szkoły, technikę pracy, kadre oraz uczniów. Nawiązaliśmy nowe znajomości. Udoskonaliliśmy własne umiejętności porozumiewania się w języku obcym i zwiedziliśmy miejsca związane z życiem i twórczością Goethego i Schillera. Jako wychowawcy mogliśmy też bardzo dobrze poznać własną grupę uczniów. Dzięki Christinie Eichhorn wzbogaciliśmy bazę dydaktyczną gabinetu języka niemieckiego w naszej szkole. Najcenniejsze jest jednak nawiązanie znajomości i przyjaźni z uczniami niemieckimi i ich rodzinami, ponieważ dialog między młodymi ludźmi jest czasem bardziej owocny niż spotkania między politykami i dyplomatami.

Życzeniem młodzieży oraz wszystkich osób zaangażowanych w polsko-niemiecką wymianę, jest organizowanie wspólnego „tygodnia” polskich i niemieckich uczniów każdego roku.

Danuta Ficek
Anna Woś
 Gimnazjum nr 2 w Słupsku

Normy i wartości

Wartości odgrywają w naszym życiu szczególną rolę, leżą u podstaw budowania norm moralnych; mają charakter uniwersalny i dotyczą wszystkich ludzi. Powszechnie spotykany stosunek jednostki do wartości polega na tym, że rozum daną wartość poznaje, a następnie wola i mocje sprawiają, że do niej dąży. Często w procesie wychowania szkolnego ograniczamy się do sfery poznawczej, pomijając emocjonalne aspekty. Przy skrajnie pojmovanych wartościach są one takimi, jakimi chce je widzieć człowiek. Przeżywa je wtedy w imię własnego pojęcia dobra, jako przyjemności i korzyści. Mówi się wtedy o antywartościach. Wartości moralne są określane jako ogólne wzory i ideały postępowania. Oznaczają też pozytywny stosunek do najważniejszego celu w życiu człowieka. Wartości stają się wyznacznikiem naszych życiowych wyborów, a także decydują o rozwoju osobowym. Przejrzysty system wartości stanowi podstawę wyboru postępowania w życiu. Stąd szczególne zadanie stoi przed wychowaniem w szkole, które ma wspierać osobowy rozwój ucznia.

Wychowanie pomaga młodemu człowiekowi w jego otwieraniu się na wyższe wartości. Przekaz wartości to nie jest jednorazowe działanie, ale powolne dochodzenie do ich pojmowania. Wychowawca pomaga wychowanekowi w ich odkrywaniu i zaakceptowaniu, a uznane wartości pobudzają do zmiany siebie, do samowychowania.

Wychowanie do przyjmowania wartości wymaga udzielania wychowancom pomocy, która polega na demaskowaniu antywartości, a promowaniu tych wartości, których zasadność potwierdza wiedza i doświadczenie pedagogiczne. Pomoc wychowawcza polega na konfrontowaniu postępowania ucznia z obiektywnymi konsekwencjami tegoż postępowania. Zagrożeniem zaś w dziedzinie wychowania do przyjmowania określonego systemu wartości jest często traktowanie przez młodzież dobrego nastroju emocjonalnego jako wartości i zarazem jako podstawowego kryterium swojego postępowania.

W roku szkolnym 2003/2004 przeprowadziliśmy wśród uczniów klas III Gimnazjum nr 2 w Słupsku ankietę: „Wartości w moim życiu”. Należało zaznaczyć wartości, które są dla ankietowanej osoby najważniejsze i wartości najmniej ważne. Uczniowie mieli do wyboru wartości takie, jak: miłość, zdrowie, przyjemność, pieniądze, sprawiedliwość, szczęście, prawdę, Boga, wol-

ność, przyjaźń, rodzinę, odpowiedzialność, życzliwość i na końcu ankiety w rubryce „inne”- mogli dopisać swoje wartości.

Analiza ankiety wykazała, że miłość, przyjaźń, szczęście, zdrowie i rodzina są najważniejsze: miłość: 98,2% – w grupie dziewcząt i 82,2% – w grupie chłopców; przyjaźń: 96,4% – w grupie dziewcząt i 86,7% – w grupie chłopców; zdrowie: 94,6% – w grupie dziewcząt i 84,5% – w grupie chłopców oraz rodzina: 94,6% – w grupie dziewcząt i 84,5% – w grupie chłopców. W „czołówce” najmniej ważnych wartości znalazły się pieniądze, przyjemność, praca, odpowiedzialność i życzliwość.

Wartości najważniejsze – wskazania uczniów w %

	Ogółem	Dziewczęta	Chłopcy
Szczęście	92,1	92,9	91,1
Przyjaźń	92,1	96,4	86,7
Miłość	91,1	98,2	82,2
Zdrowie	90,1	94,6	84,5
Rodzina	90,1	94,6	84,4
Sprawiedliwość	84,2	87,5	80,0
Wolność	84,2	80,4	88,9
Prawda	82,2	85,7	77,3
Bóg	76,2	78,6	73,3
Życzliwość	70,3	69,6	71,1
Praca	67,0	64,3	71,1
Przyjemność	61,4	53,6	71,1
Pieniądze	60,4	60,7	60,0
Odpowiedzialność	51,5	75,0	75,6

Charakterystyczny jest fakt, że zdecydowanie mniej w życiu młodzieży znaczy odpowiedzialność, prawda, wolność. Niepokoi niska ocena ważności prawdy. Wychowanie do prawdy musi być stałym elementem naszej pracy. Równie istotne w wychowaniu jest zwrócenie uwagi młodzieży na problem wolności, której doświadczamy jako zdolność do samo- określenia naszej postawy lub podjęcia decyzji w zakresie naszych zachowań. Stąd każda możliwość wyboru jest konsekwencją ludzkiej wolności. Powinniśmy więc brać pełną odpowiedzialność za nasze wybory, czyli postępować według określonych norm i zasad moralnych.

Problem wartości może i powinien stać się szczególnym przedmiotem troski rodziny i pracy wychowawczej w szkole.

LITERATURA: • Rożnowska A.: Wybrane aspekty wychowania w rodzinie: Słupsk 1998r • Homplewicz J.: Etyka pedagogiczna: W-wa 1986 • Bocheński I., M.: Ku filozoficznemu myśleniu: W-wa 1986

Janina Sinkiewicz

Szkoła Podstawowa w Niedarzynie

Wychowawcza rola pieniądza

Dzieci w wieku szkolnym cechuje żywiołowe zaciekawienie otaczającą rzeczywistością, w której pieniądź zajmuje ważne miejsce. Badania psychologiczne i pedagogiczne wskazują na wiele ujemnych skutków w dziedzinie wychowania i emocjonalnego rozwoju dziecka wywołanych współczesnym sposobem życia, ciągłą pogonią za pieniądzem.

Podwyższenie stopy życiowej, polepszenie materialnych warunków życia rodziny, przemyślany i lepiej zorganizowany system wychowania instytucjonalnego wcale nie oznacza, że w zakresie pełnego rozwoju osobowości dajemy swoim dzieciom więcej, niż otrzymywały dzieci od swoich rodziców w przeszłości, w warunkach znacznie gorszych pod względem materialnym.

Już od najmłodszych lat rodzice kształtują u dzieci nawyki do zdobywania i wydawania pieniędzy. Dlatego dzieci chcą mieć pieniądze. Jednakże ich strumień musi być systematycznie kontrolowany i regulowany. Czynieć to muszą przede wszystkim rodzice. Jak je dawać? Ile? Kiedy? Pierwszym rozwiązaniem jest „kieszonkowe”, które należy dawać w zależności od możliwości finansowych rodziny, oraz od wieku dziecka. Drugim – to pieniądze zarobione własną pracą dziecka np. zbieranie jagód, grzybów itp. Te samodzielnie zarobione pieniądze mają dla dziecka większą wartość niż „kieszonkowe” od rodziców. Zbyt łatwy dostęp do pieniędzy powoduje lekceważenie nauki, pracy, oraz wysiłków rodziców. Poczynania wychowawcze rodziny, szkoły, środków masowego przekazu winny iść w tym kierunku, aby w naszym społeczeństwie zatriumfował trwale prymat wartości duchowych nad materialnymi. Chodzi zatem, o jak najwcześniejsze wyrabianie u dzieci przeświadczenia, że człowiek winien koncentrować się na duchowej sferze życia bardziej niż na materialnej. Należy stwarzać taką sytuację, w której człowiek nie dlatego dobrze pracuje, żeby jak najwięcej zarobić, lecz dlatego dobrze zarabia i korzysta z rosnącej obfitości dóbr materialnych, że dobrze pracuje.

Z racji bardzo ostro występujących w związku z pieniędzmi problemów moralnych, szkoła powinna uczyć sensownego ich wydawania. Należy uczyć oszczędzania, między innymi poprzez właściwe funkcjonowanie SKO. Niech pieniądź uczy szacunku do pracy, skłania do celowej oszczędności. Temat ten powinien być rozważany przez rady pedagogiczne, na spotkaniach z rodzicami, na lekcjach.

Pieniądź jest problemem pedagogicznym. Z całą energią i pedagogicznym sercem utrwalac trzeba pogląd, że o wartości człowieka decydują inne cechy i osiągnięcia. Pieniądź i majątek nie powinny w żadnym wypadku być miarą wartości jednostki. Wyłączne skupienie się na nich staje się niewidocznym, ale skutecznym hamulcem w duchowym rozwoju człowieka.

Lidia Warcholak

Przedszkole w Kołczygłowach

Patologia życia rodzinnego

W swojej czterdziestoletniej pracy pedagogicznej wielokrotnie spotykałam się z dziećmi z rodzin patologicznych. Cechą charakterystyczną tych rodzin jest współwystępowanie niekorzystnych czynników, takich jak: faktyczne rozbicie rodziny, poważne konflikty między jej członkami, nadużywanie alkoholu, popełnianie przestępstw, uprawianie prostytucji, poważne choroby i zaburzenia psychiczne, złe warunki materialno-bytowe. Niski poziom wykształcenia i kultury rodziców łączy się z regułą z małymi zarobkami, dużą liczbą osób na utrzymaniu, złymi warunkami mieszkaniowymi. Sytuacji tej towarzyszą nierzadko choroby, stany depresyjne i nerwicowe wśród rodziców i dzieci oraz zachowania patologiczne.

Zachowanie dzieci przekraczających progi naszego przedszkola, coraz częściej budzi wiele obaw. Zwiększyła się liczba agresywnych zachowań, co spowodowane jest w większej mierze niewłaściwymi stosunkami wewnątrzrodzinnymi. Za zagrożone patologią społeczną uważamy nie tyle dzieci z rozbitych małżeństw, ile dzieci z rodzin, w których czynnikiem towarzyszącym rozbiciu rodziny był alkoholizm jednego z rodziców. Należy także pamiętać, że rodziny pijaków, nawet jeśli nie dochodzi w nich do formalnego rozpadu, pozbawione są przez nich środków do życia.

W swojej pracy zawodowej wielokrotnie spotkałam się z rodzinami dzieci z problemem alkoholowym. Podstawowe funkcje rodzicielskie i małżeńskie zostają w takiej rodzinie naruszone. Wyniesione z domu zaburzenia w sferze procesów emocjonalnych stają się źródłem trudności w funkcjonowaniu dziecka w przedszkolu, w szkole, grupie rówieśniczej i w całym dalszym życiu. Dzieci z rodzin z problemem alkoholowym mają złą atmosferę wychowawczą w domu, tragiczną sytuację materialną i są świadkami częstych awantur domowych. Często wobec nich stosowane są kary cielesne i dzieci obciążane są obowiązkami ponad ich siły.

Oddzielne miejsce zajmuje kwestia seksualnego wykorzystywania dzieci. Uważam, iż wielkim szczęściem jest, że dotąd nie spotkałam się z takim przypadkiem. Bardzo niekorzystnie na rozwój i wychowanie dzieci wpływa również stosowanie przemocy wobec nich. Dziecko jest bite przez rodziców, a więc przez osoby kochające i kochane. Tym samym wytwarza się przekonanie, że jeśli coś jest dla dziecka ważne, na czymś mu zależy, to może on użyć siły fizycznej, przemocy. Rodzice nadużywający przemocy wobec swych dzieci z reguły żyją w złych warunkach, często są bezrobotni, mają niskie wykształcenie, są społecznie izolowani. Często także mają różnorodne kłopoty życiowe, źle kontrolują agresję i posiadają bardzo słabe umiejętności wychowawcze. Maltretowane dzieci wykazują wysokie deficyty rozwojowe nie tylko w rozwoju społeczno-emocjonalnym, lecz także w rozwoju intelektualnym.

Dziecko – ofiara przemocy i jego rodzina nie są w stanie pomóc sobie same. Zazwyczaj jest to zakłęty krąg, z wzorami przekazywanymi z pokolenia na pokolenie, z którego bez pomocy z zewnątrz trudno się wyrwać.

Iwona Gockowiak

Przedszkole nr 10 w Starogardzie Gd.

Zajęcia otwarte dla rodziców

Jedną z cenionych przez rodziców form kontaktów z przedszkolem jest zapraszanie ich na zajęcia. Jako nauczyciel przedszkola od kilku lat organizuję takie zajęcia. Dają mi one wiele zadowolenia i satysfakcji. Na jednym ze spotkań jakie zorganizowałam dla dzieci 6-letnich i ich rodziców „W zagrodzie wiejskiej” – dzieci bardzo chętnie uczestniczyły we wszystkich formach aktywności. Moje działania w miesiącu październiku ukierunkowane były na zdobycie informacji o umiejętnościach dzieci w zakresie znajomości poznanych liter oraz elementarnego czytania. W tym celu utworzyłam kartę pracy, która pozwoliła mi zbadać umiejętności dzieci w tym zakresie. Badanie wykazało, że umiejętności dzieci są na wysokim poziomie. Poniżej przedstawiam scenariusz tego zajęcia.

Scenariusz zajęć

TEMAT: W zagrodzie wiejskiej

CELE NAUCZYCIELA: • wzbogacanie wiedzy o życiu wybranych zwierząt hodowlanych, • doskonalenie logicznego myślenia oraz umiejętności uogólniania, • kształtowanie poprawnej formy wypowiedzi, • doskonalenie słuchu fonematycznego oraz umiejętności czytania, • kształcenie spostrzegawczości wzrokowej, • kształcenie narządów mowy.

CELE OPERACYJNE:

Dziecko umie: • wyróżniać głoski w wyrazach o prostej budowie fonetycznej, • czytać proste wyrazy i zdania, • rozwiązać i ułożyć zagadkę, • wypowiadać się całymi zdaniami.

Dziecko zna: • pomieszczenia gospodarskie, w których mieszkają zwierzęta; • treść śpiewanej piosenki.

Dziecko potrafi: • nazwać zwierzęta domowe i naśladować ich głosy, • przyporządkować zwierzęta do odpowiednich pomieszczeń, • reagować na sygnał wzrokowy i dźwiękowy, • operować liczebnikami porządkowymi, • połączyć małą literę z wielką, • przyporządkować schemat do obrazka i napis do obrazka, • ułożyć wyraz z liter.

METODY: • słowna, • oglądowa, • czynna – oparta na działaniu zadań stawianych do wykonania.

FORMY: • indywidualna, • zbiorowa – z całą grupą.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: • makiety lasu i zagrody wiejskiej, • obrazy zwierząt, • schematy wyrazów, • wyrazy, • zdania, • obrazki z wizerunkiem zwierząt do zawieszenia na szyi dla każdego dziecka, • karty pracy z zadaniami, • klej dla każdego dziecka.

Przebieg zajęcia:

1. Przywitanie z dziećmi i przybyłymi gośćmi wg metody dobrego startu „Witaj Ola jak się masz”.
2. Rozwiązywanie zagadek:
 - dzieci odpowiadają na zagadkę nauczycielki (owca, świnia, koń, koza),
 - dzieci samodzielnie tworzą zagadkę do ilustracji (krowa, kura).
3. Przyporządkowanie do powyższych ilustracji zwierząt schematów wyrazów.
4. Przyporządkowywanie zwierząt do pomieszczeń gospodarskich: obora – krowa, koń – stajnia, chlewik – świnka, kurnik – kura, oraz do lasu: lis, jeź, wiewiórka, dzięcioł.
5. Rozmowa na temat zwierząt mieszkających w domu (kot, pies).
6. Umieszczenie pod obrazami wyrazów o prostej budowie fonetycznej – czytanie globalne.
7. Zaśpiewanie piosenki „W chlewiku mieszka świnka” – ćwiczenia ortofoniczne.
8. Zaproszenie rodziców w czasie śpiewania piosenki do wspólnego naśladowania głosu zwierząt.
9. Czytanie zdań:
 - Buda to dom dla psa.
 - Obora to dom dla krowy.
 - A my mamy domy.
10. Zabawa dramatowa „Stonoga idzie do gospodarstwa” – operowanie liczebnikami porządkowymi. Dzieci ustawione w lokomotywę wypowiadają następujące słowa: *Idzie stonoga, idzie stonoga, idzie stonoga, hej! Głowa, pierwsza noga, druga noga, trzecia noga* itd.
11. Zabawa kołowa „Zwierzęta i domki”. Dzieci siedzą w kole. Każde dziecko otrzymuje obrazek jednego z czterech zwierząt (krowa, świnka, pies, kura). W rękę nauczycielki znajdują się obrazy pomieszczeń dla poszczególnych zwierząt. Na hasło np. „obora” dzieci posiadające obraz krowy obiegają koło i wracają na miejsce. Zabawę powtarzamy dwa razy.
12. Zabawa ruchowa „Zwierzęta w domkach”. Zaproszenie rodziców do zabawy. Każdy z rodziców stojąc na rogu dywanu trzyma w ręku obraz z pomieszczeniem dla zwierząt. Dzieci – zwierzątka biegają po gospodarstwie. Na hasło „wieczór – kolacja” zwierzątka podbiegają do swoich pomieszczeń. Zabawę powtarzamy dwa razy. Za drugim razem rodzice zamieniają się miejscami. Na zakończenie każde dziecko zostawia swoje zwierzątko przy odpowiednim pomieszczeniu wieszając obrazek na rękę rodzica.
13. Praca indywidualna przy stolikach. Każde dziecko otrzymuje kartę pracy z zadaniami do wykonania – związanymi z tematem:
 - ułożenie wyrazu z liter,
 - przyporządkowanie litery małej do wielkiej,
 - wyodrębnianie głosek w wyrazie,
 - przyporządkowanie napisu do ilustracji.

Bożena Forjasz

Przedszkole nr 23 w Słupsku

Współpraca przedszkola z rodzicami

Współpraca przedszkola z rodzicami to temat wciąż żywy i aktualny. W moim przedszkolu nauczycielki współpracują z rodzicami na zasadach partnerskich. Pierwszy kontakt z rodzicami następuje podczas pobierania kart zapisu dziecka do przedszkola. Dyrektor ma okazję do uzyskania wstępnych informacji o dziecku, a także zareklamowania naszej placówki. Rodzice dzieci najmłodszych, rozpoczynających swój pobyt w przedszkolu otrzymują zaproszenie na spotkanie integracyjne, na które przybywają wraz z dziećmi przed rozpoczęciem roku szkolnego. Rodzicom tym umożliwia się również wspólne przebywanie z dzieckiem w okresie adaptacyjnym. Poza tym na pierwszym spotkaniu grupowym otrzymują wskazówki, jak ułatwić dzieciom adaptację.

Ważną formą kontaktu z rodzicami są zebrania ogólne i grupowe. W naszym przedszkolu organizuje się je 3 – 4 razy w roku. Na zebraniach tych rodzice są informowani o regulaminie przedszkola, zapoznają się z prawami i obowiązkami dzieci w przedszkolu. Nauczycielki szczegółowo przedstawiają rodzicom swój ogólny program pracy wychowawczej, zadania wynikające z programu oraz osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze uzyskiwane przez poszczególne dzieci. Ponadto na zebraniach zapoznujemy rodziców z tematyką planu rocznego, przedstawiamy referaty. Informacje o postępach swoich dzieci rodzice uzyskują w czasie dyżurów nauczycielek, które pełnione są raz w tygodniu, po godzinach pracy.

W ramach pedagogizacji rodziców organizujemy również spotkania z logopedą, psychologiem, a w tym roku np. z policjantem, który przybliżył rodzicom tematykę dotyczącą bezpieczeństwa ich dzieci w przedszkolu oraz w domu. Bardzo cenną formą współpracy z rodzicami są zajęcia otwarte, które organizujemy w każdej grupie dwa razy w roku. Na zajęciach tych rodzic ma okazję zobaczyć jak jego dziecko współdziała w grupie oraz jakie metody pracy stosuje nauczycielka. Zdarza się, że dopiero wówczas rodzice odkrywają zdolności swoich dzieci, niektórzy zaś dochodzą do wniosku, że muszą więcej czasu poświęcić swoim pociechom, aby wyrównać pewne braki. Na uwagę zasługuje fakt, że na zajęciach otwartych są oni włączani do zabaw, co sprawia dzieciom dużo radości oraz motywuje ich do jeszcze większej aktywności. W mojej grupie (6-latki) podczas zajęć „Jesienne zabawy z mamą i tatą”, dzieci popisywały się umiejętnościami plastycznymi, muzycznymi oraz czytelnictwem, bowiem odczytywały wyrazy, które łączyły w zdania oraz zapraszały swoich rodziców do pomocy. Na koniec wspólnie z nimi wykonały piękne, jesienne ikebany. Takie zajęcia cieszą się wśród rodziców dużym zainteresowaniem.

Na uwagę zasługują również spotkania integracyjne, które skłaniają rodziców do pełnego uczestnictwa w zabawie. Do takich spotkań należą: zabawy metodą Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne, „Święto pieczonego ziemniaka”, „Pomidorowy piknik”. Na czerwiec zaplanowałyśmy festyn z rodzicami pod hasłem: „Rodzice i dzieci na drodze”, z konkursami i wyścigami rowerowymi oraz loterią fantową. Spotkania integracyjne służą polepszeniu kontaktu między samymi rodzicami oraz nauczycielkami. Wykorzystywane są także na poznanie metod i technik stosowanych w pracy z dziećmi. Swobodna atmosfera sprawia, że rodzice chętnie podejmują tematy dotyczące ich dzieci, mówią co ich cieszy, a co niepokoi.

Rodzice uczestniczą w uroczystościach przedszkolnych, takich jak: „Wieczór wigilijny”, Dzień Matki i Ojca. Chętnie włączają się do przygotowania tych i innych uroczystości związanych z: Dniem Babci i Dziadka, występami dzieci poza przedszkolem, np. międzyprzedszkolne przeglądy piosenki dziecięcej, przedstawienia teatralne, konkursy recytatorskie. Rodzice przygotowują wówczas stroje, uczą dzieci ról, pieką ciasta, czy pomagają przy organizacji. Dużym zainteresowaniem cieszą się kiermasze plastyczne oraz kiermasze książki. Zorganizowałyśmy cztery kiermasze prac plastycznych o tematyce jesiennej, zimowo-świątecznej, wiosenno-świątecznej. Autorami prac były dzieci i nauczycielki. Rodzice kupowali wyeksponowane wyroby za dowolną sumę, w ten sposób sami oceniali trud włożony w ich wykonanie. Dzięki hojności kupujących zakupiłyśmy sprzęt audiowizualny. Kiermasze książek były organizowane przed Mikołajkami, aby rodzice mogli zrobić prezent swoim pociechom. My w ten sposób propagowałyśmy rozwój czytelnictwa i włączyłyśmy się do akcji „Cała Polska czyta dzieciom”.

Wśród rodziców pozyskujemy również sponsorów, którzy wspomagają nas nie tylko finansowo, ale otrzymujemy od nich np. zabawki, słodycze, maszyny i narzędzia ogrodowe i inne.

Inną formą, bezpośredniego kontaktu z rodzicami jest gazetka, systematycznie wzbogacana bieżącymi wiadomościami, dotyczącymi zamierzeń wychowawczych na dany miesiąc, z tekstami piosenek i wierszy. Od kilku lat istnieje też gazetka „Przedszkolne nowinki”, ukazująca działalność naszego przedszkola. Zamieszczamy na niej zdjęcia i teksty, dotyczące wydarzeń z życia przedszkolaków; umieszczamy również instrukcje i rady na temat zdrowia dziecka, jego rozwoju itp.

Jesteśmy otwarci na wszelkie sugestie i propozycje ze strony rodziców. Swoje uwagi przekazują nam bezpośrednio, za pomocą ankiet anonimowych, bądź też skrzynki uwag, pytań i wniosków, która znajduje się w holu przedszkola.

O dobrej współpracy decyduje też osobowość nauczycielki, tzn. jej stosunek do rodziców, umiejętność prowadzenia rozmów, stosunek do dzieci itp. Nie poprzestajemy na dotychczas stosowanych formach, wciąż poszukujemy nowych.

*Anna Burczyńska
Małgorzata Jaworska
Bożena Kozak
Przedszkole nr 4 w Słupsku*

Wnioski z ewaluacji przedsięwzięcia PLAN PRACY PRZEDSZKOLA

Rada Pedagogiczna naszego przedszkola poszukuje najbardziej atrakcyjnych metod codziennej pracy z dziećmi, rodzicami, środowiskiem lokalnym. Odzwierciedleniem tych poszukiwań i starań są: studia podyplomowe, udziału w kursach, szkoleniach, warsztatach metodycznych, a przede wszystkim nowatorce, jak sądzimy, plan pracy przedszkola.

W „Informatorze Oświatowym” Nr 3/03 maj – czerwiec 2003 ukazał opis przedsięwzięcia edukacyjnego pn. „Roczny plan pracy przedszkola”. Autorki (Anna Burczyńska i Małgorzata Jaworska), przygotowując publikację, wykorzystały m.in. uwagi i propozycje Bożeny Kozak – dyrektora Przedszkola nr 4 w Słupsku. Obecnie chcemy wspólnie przedstawić efekty realizacji zadania: „Nauka czytania i pisania jako wczesna aktywizacja dzieci”.

1. Nastąpił wzrost atrakcyjności i efektywności zajęć dydaktycznych, a tym samym samorealizacja dzieci w ekspresji niewerbalnej i słownej.
2. W wyniku współpracy z logopedą zauważono zmniejszenie liczby dzieci mających trudności z wymową; skutecznie kształtowano postawę metalingwistyczną.
3. W wyniku scalenia nowoczesnych metod pracy nauczycieli podniósł się poziom umiejętności fonologicznych niezbędnych przy opanowaniu czytania i pisania. Zauważyliśmy rozbudzenie wyobraźni u wychowanków, co wyraziło się aktywnością w zakresie mowy, spostrzegawczości, uwagi, pamięci.
4. Zintegrowane działania zapewniły warunki bezpieczeństwa, ważności i równości każdemu dziecku; stworzyły poczucie komfortu psychicznego, a ponadto wyrównywały i kompensowały dysproporcje rozwojowe, przygotowały w ramach zajęć, zabaw, pracy indywidualnej i zespołowej do funkcjonowania w grupie.
5. Największą popularnością cieszyły się zajęcia otwarte z rodzicami, spotkania grupowe, uroczystości rodzinne, udział w wycieczkach.
6. Wczesne zastosowanie nowych metod aktywizujących dzieci w nauce czytania i pisania sprzyjało: koncentracji uwagi, rozwijaniu spostrzegawczości, usprawnianiu koordynacji wzrokowo-ruchowej, słuchowej manualnej. Zauważyliśmy też wzrost umiejętności w zakresie scalania, segregowania i porównywania.

Rodzice są świadomi i zorientowani w tematyce nowatorskich metod pracy z dziećmi. Dzięki temu można polegać na ich otwartości, zrozumieniu, wspólnym działaniu i szczerości. Ta szczególnie integracja jest zasługą nauczycieli, efektem ich współpracy ze środowiskiem rodzinnym.

*Beata Stypułkowska- Szafran
Zespół Szkół w Redzikowie*

*Grażyna Synak
Zespół Szkół w Jezierzycach*

Dlaczego świat pomaga Afryce PROPOZYCJA LEKCJI WYCHOWAWCZEJ

CELE: uczeń: • rozpoznaje elementarne potrzeby człowieka,
• nabywa umiejętności wczuwania się w sytuację innych .

METODY: metaplan, burza mózgu.

FORMY: praca z całym zespołem klasowym, praca w grupach.
ŚRODKI DYDAKTYCZNE: kolorowe kartki, duży arkusz papieru.

Przebieg lekcji

- Stosując metodę burzy mózgu zbierz i zapisz na tablicy odpowiedzi na pytanie – Jakie są potrzeby człowieka ?
- W dyskusji nawiąż do sytuacji dzieci afrykańskich. Poproś uczniów, aby wspólnie wskazali najważniejsze potrzeby do zaspokojenia tych dzieci.
- Zadaj pytanie – dlaczego ludzie zakładają organizacje pomagające mieszkańcom odległych kontynentów, w jakim celu udziela się pomocy innym ?
- Następnie zapytaj uczniów czy rozumieją co znaczy: altruizm, humanitaryzm. Wspólnie określ znaczenie pojęć.
- Wyjaśnij uczniom, że będą pracować metodą metaplanu. W widocznym miejscu umieść duży arkusz papieru. Następnie rozdaj kolorowe karteczki i poproś, aby uczniowie wypełnili je zgodnie z instrukcją. Wszystkie odpowiedzi oraz przedstawione wnioski (zróznicowane kolorystycznie) mają określone miejsce na tworzonym plakacie.

Na pytanie: Jak jest? udzielamy odpowiedzi na czerwonych kartkach.

Na pytanie: Jak powinno być? – na zielonych kartkach.

Na pytanie: Dlaczego nie jest tak, jak być powinno? – na kartkach niebieskich.

Wnioski zapisujemy na kartkach żółtych.

- Omawiając wyniki podkreślamy te zadania, których realizacja zależy bezpośrednio od społeczności szkolnej. Podsuń uczniom pomysł, aby zastanowili się, co mogą zrobić dla dzieci w Afryce.

Na kolejnej lekcji planowanie dalszych działań można rozpocząć od analizy gwiazdy pytań: Po co? Co? Kto? Jak? Kiedy? Gdzie?

Renata Szydłak

Szkoła Podstawowa w Dębnicy Kaszubskiej

Kształcenie specjalne w szkole ogólnodostępnej

Kształcenie specjalne realizowane w szkołach ogólnodostępnych jest wynikiem prawa rodziców do wyboru odpowiedniej dla dziecka formy nauki. Nakłada to na nauczyciela nowe zadania związane z realizacją programów nauczania oraz celów rewalidacyjnych, wyrównywaniem szans tych uczniów do kształcenia się w środowisku rówieśników pełnosprawnych. Włączanie uczniów niepełnosprawnych do zespołu klasowego uczy sprawnych uczniów solidarności, niesienia pomocy, wyrozumiałości. Wymienione korzyści najlepiej można byłoby realizować w klasie integracyjnej, ale utworzenie takiej klasy nie zawsze jest możliwe.

Uczę w jednej z klas trzecich naszej szkoły. Klasa ta liczy 22 uczniów (8 dziewczynek i 14 chłopców), w tym dwoje dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi tj. upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim. Mam przygotowanie pedagogiczne do nauczania zintegrowanego i specjalnego. Pracując z tym zespołem klasowym realizuję „Program wczesnoszkolnej zintegrowanej edukacji XXI wieku – Wesoła szkoła” WSiP. Wymagania edukacyjne i zakres treści jednostek tematycznych dostosowuję do możliwości dzieci. W pracy z uczniami upośledzonymi w stopniu lekkim wykorzystuję zadania z podręczników dla klasy III szkoły specjalnej, wybrane zadania z kart pracy do „Wesołej szkoły” dla klasy III, modyfikuję niektóre z zadań w kartach pracy „Wesołej szkoły” lub opracowuję inne, dostosowane do możliwości tych uczniów.

Kamil – jest chłopcem upośledzonym w stopniu lekkim. Jest dwa lata starszy od swoich kolegów z klasy. Wypowiada się krótkimi zdaniami. Jego mowa jest niagramatyczna. Uczeń pracuje tylko pod kierunkiem nauczyciela, szybko zniechęca się w pracy. Ma trudności w czytaniu. W pisaniu popełnia liczne błędy. Program z matematyki i języka polskiego realizuje na poziomie szkoły specjalnej. Chętnie wykonuje prace plastyczne. Jest sprawny fizycznie, chętnie uczestniczy w grach i zabawach zespołowych, stara się przestrzegać reguł. Nie zawsze potrafi opanować gniew i kłótność, co prowadzi czasem do konfliktów z kolegami. Potrafi być koleżeński i uprzejmy.

Roksana – jest dziewczynką upośledzoną w stopniu lekkim. Jest rok starsza od swoich kolegów i koleżanek z klasy. Aktywnie uczestniczy w zajęciach, szczególnie lubi zajęcia artystyczne. Dziewczynka wypowiada się krótkimi zdaniami. Czyta poprawnie, choć nie zawsze rozumie czytany tekst. Umie ładnie pisać i samodzielnie zredagować krótki opis. Doskonale opanowuje treści programowe na poziomie szkoły specjalnej z zakresu matematyki i języka polskiego. Chętnie podejmuje się innych zadań przeznaczonych dla pozostałych uczniów tej klasy. Jest sprawna fizycznie i bardzo samodzielna. W grupie klasowej czuje się dobrze, potrafi współpracować z innymi.

W pracy z uczniami stosuję aktywne metody nauczania. Aby wzmocnić poczucie sukcesu u dzieci, świadomie rezygnuję z krytyki ich błędów, a dostrzegam i akcentuję dokonania, nawet bardzo małe, chwalę za postępy i drobne osiągnięcia. Zwracam uwagę na stopień zaangażowania w zajęciach, motywuję do działania. Dzięki temu dzieci mogą uwierzyć we własne siły i możliwości.

PRZYKŁAD

Scenariusz zajęć zintegrowanych w kl. III (jednostka czterogodzinna)

TEMAT DNIA: Dobry kolega.

CELE DYDAKTYCZNE: Uczeń:

- potrafi przekazać informację o różnych zdarzeniach w formie werbalnej i niewerbalnej,
- zna strukturę opowiadania, stosuje dialogi,
- stosuje zasadę pisowni wyrazów z rz i ż,
- rozwiązuje zadania rozmaite,
- **Kamil:** dodaje i odejmuje w zakresie 100, bez przekroczenia progu dziesiątkowego, mnoży w zakresie 20,
- **Roksana:** dodaje i odejmuje w zakresie 100, z przekroczeniem progu dziesiątkowego, rozwiązuje proste zadania tekstowe; rozwija swoją siłę i refleks; śpiewa piosenkę „Łyżwy”.

CELE TERAPEUTYCZNE:

- rozwijanie wyobraźni,
- doprowadzanie do końca rozpoczętej pracy,
- podnoszenie samooceny,
- wzrost śmiałości w mówieniu,

CELE WYCHOWAWCZE:

- rozwijanie więzi koleżeńskich,
- integrowanie grupy klasowej we wspólnej zabawie,
- współdziałanie w zespole,
- nabywanie postawy dobrego kolegi,
- właściwe zachowanie się w czasie zabaw zimowych.

METODY: zabawa, rozmowa, drama, pokaz, ćw. praktyczne.

FORMY PRACY: indywidualna, zbiorowa, grupowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- plansze przedstawiające zabawy zimowe;
- karty pracy – Załączniki: 1,2,3;
- liczydło,
- karteczki do zabawy integracyjnej,
- Wesoła szkoła – Kasetka audio – Część 2,
- Podręczniki uczniów.

OBJAŚNIENIA SKRÓTÓW STOSOWANYCH W SCENARIUSZU:

P. – Hanna Dobrowolska, Anna Konieczna, Wojciech Dziabaszewski „Wesoła szkoła. Kształcenie zintegrowane w klasie 3. Podręcznik. Część 2”, WSiP W-wa 2002

K.P. – Hanna Dobrowolska, Wojciech Dziabaszewski, Anna Konieczna, Krystyna Wasilewska „Wesoła szkoła. Kształcenie zintegrowane w klasie 3. Karty pracy ucznia. Część 2”, WSiP W-wa 2002

K.M. – Hanisz Jadwiga „Wesoła szkoła. Kształcenie zintegrowane w klasie 3. Matematyka. Część 2”, WSiP W-wa 2002

J.p.-ćw. – Kowalyszyn Krystyna, Muszyńska Irena „W trzeciej klasie. Język polski. Ćwiczenia”, WSiP W-wa 1993

M.Z. – Siwek Helena, Wyczesany Janina „Matematyka dla klasy 3. Zeszyt 2”, WSiP W-wa1999

Przebieg zajęć:

- Przypomnienie warunków, od których zależy udana zabawa zimą (ubieramy się stosownie do pogody, wybieramy właściwe miejsce zabawy, bawimy się w ustalony sposób, bawimy się bezpiecznie i zgodnie, bawimy się w ustalonym czasie)
- Wyraziste czytanie fragmentu czytanki przygotowanego w domu (P.).
- Ciche czytanie ze zrozumieniem opowiadania w Karcie 81, ćw. 1 (K.P.),
Kamil i Roksana: Załącznik 1
- Wymyślanie rozmowy Daniela z Justyną. Uzupełnianie nią tekstu opowiadania.
Kamil i Roksana – układają paski z tekstem dialogu – Załącznik 1.
Uwaga: Roksana może wykonać to zadanie jak pozostali uczniowie.
- Głośne jednostkowe czytanie rozbudowanego opowiadania z odpowiednią intonacją. Struktura opowiadania. Wyróżnianie w tekście opowiadania wstępu, rozwinięcia, zakończenia – Karta 81, ćw. 2,3 (K.P.)
Drama: Przedstawianie sytuacji z opowiadania.
- Dobieranie przymiotników do wyrażenia „zabawy zimowej” zapisywanie ich na tablicy, np. ciekawe, wesołe, krótkie, długie, miłe, bezpieczne, zdrowe, wspaniałe, dobre.
- Próby tworzenia form przymiotników z cząstkami **-szy, -sza, -sze, naj**
- Uzupełnianie tabelki brakującymi formami przymiotników – Karta 81, ćw.4. – (K.P.)
Kamil, Roksana: ćw. 3 i 4, s. 67 – J.p.-ćw.
- Rozwiązywanie zadań rozmaitych w Karcie matematycznej 45 – (K.M.)
Kamil – zadania z Załącznika 2, następnie zad. 1,2 z Zeszytu ćwiczeń (M.Z.);
Roksana – zadanie 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10 z Karty 45 – (K.M.).
- Śpiewanie piosenki „Łyżwy”. Doskonalenie wykonania. Ruch przy muzyce – kroki walczyka.
- Zabawa dydaktyczna. Uczniowie w kilkuosobowych zespołach zapisują wyrazy z rz i ż w określonym czasie. Zespół, który zapisze prawidłowo najwięcej wyrazów, wygrywa. **Kamil i Roksana** są włączeni do pracy zespołów.
- Dyktando sprawdzające pisownię wyrazów z rz i ż
Tekst dyktanda: Urządziliśmy zimową olimpiadę sportową. Pożyczaliśmy sobie po koleżeńsku sprzęt sportowy. Mogliśmy dzięki temu zjeżdżać z górki na sankach trójkami i brać udział w zawodach łyżwiarskich na czas. Urządziliśmy też zawody zaprzęgów. Bawiliśmy się do zmierzchu. Z wielkiego przejęcia i mroźnego powietrza zaróżowiły się nasze twarze. Szkoda, że dni zimowe są takie krótkie.
Roksana – pisze tekst całego dyktanda z pamięci.
Kamil – pisze z pamięci cztery pierwsze zdania dyktanda – Załącznik 3.

13. Zabawa integracyjna.

Uczniowie na kartkach piszą imię i nazwisko. Wszystkie kartki zostają zebrane i umieszczone np. w pudełku. Następnie każdy z uczestników losuje kartkę i pisze na niej, czy osoba, którą wylosował jest koleżeńska. Po zapisaniu kartki wracają do pudełka i ponownie są rozdane przez nauczyciela uczniom. Uczniowie czytają uważnie w spokoju zdania o sobie. Chętni uczniowie odczytują głośno opinie i pytają innych kolegów: Czy tak jest? Kto się z tym zgadza?

Kamil i Roksana są włączeni do zabawy.

14. Projektowanie i wykonanie Medalu Dobrego Kolegi. Wystawa prac wszystkich dzieci.

15. Podsumowanie dnia.

Załącznik 1

Kasia i Daniel wybrali się na zaśnieżoną górkę. Kiedy zjeżdżali z górki na sankach, Daniel zauważył smutną Justynę.

- Dlaczego nie zjeżdżasz z górki? – spytał chłopiec.

-
-
-
-

Propozycja Daniela spodobała się Justynie i innym dzieciom.

Zadanie: Wytnij i ułóż rozmowę.

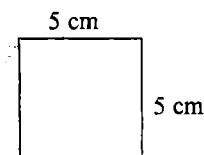
Ale ja mam świetny pomysł.
Nie mam sanek.
Jaki?
Urządzimy konkurs na najdłuższy zjazd.
Świetnie! Jesteś kolegą na medal.

Załącznik 2

Zadanie 1. Oblicz:

20 + 37 =	61 + 27 =
35 + 23 =	56 + 33 =
58 - 36 =	64 - 22 =
67 - 25 =	87 - 44 =

Zadanie 2. Oblicz długość wszystkich boków kwadratu:

Załącznik 3

Tekst do pisania z pamięci dla Kamila:

Urządziliśmy zimową olimpiadę sportową. Pożyczaliśmy sobie po koleżeńsku sprzęt sportowy. Mogliśmy dzięki temu zjeżdżać z górki na sankach trójkami i brać udział w zawodach łyżwiarskich na czas. Urządziliśmy też zawody zaprzęgów.

LITERATURA: • Kosińska A., Polak A. Uczę metodą ośrodków pracy. Materiały pomocnicze dla nauczycieli. WSiP, Warszawa 1999 • Poradnik metodyczny dla nauczycieli kształcących uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim w szkołach ogólnodostępnych i integracyjnych, red. Tkaczy G., MEN Warszawa 2001 • Konieczna A., Wesoła szkoła. Kształcenie zintegrowane w klasie 3. Przewodnik metodyczny, Część 2. WSiP Warszawa 2001

Urszula Tucholska

Ewa Tyborczyk

Szkoła Podstawowa nr 9 w Słupsku

Kształcenie proregionalne

Istotą edukacji regionalnej staje się powrót do domu, do źródeł życia każdego człowieka, do źródeł jego etyki i jego języka...

K. Kossak-Główczewski

Realizacja edukacji regionalnej na pierwszym etapie edukacyjnym wymaga organizowania – cyklicznie – wycieczek *dalszych i bliższych* po okolicy oraz zajęć pozalekcyjnych. Podkreślić trzeba, że dziecko nabywa nowe doświadczenia wówczas, gdy określonemu poszukiwaniu towarzyszy przeżycie i zaciekawienie, odkrywanie. Wspólna analiza informacji pozwala na refleksję i wyciągnięcie wniosków, bowiem dziecko bawiąc się uczy i w ten sposób zdobywa nowe wiadomości oraz umiejętności.

Treści kształcenia i wychowania realizowane w ramach edukacji regionalnej są ściśle ze sobą powiązane, z drugiej strony dają możliwość wyboru różnych środków, metod i form pracy. W wyniku zajęć uczeń powinien znaleźć odpowiedź na pytanie – *Kim jestem?* – po to by mieć poczucie przynależności do konkretnego miejsca.

W drugim roku realizacji naszej innowacji pn. **Kształcenie postaw proregionalnych w nauczaniu zintegrowanym** skupiamy się na organizacji zajęć pozalekcyjnych i spotkań – w szkole (klasie) oraz w innych miejscach.

Tematyka tygodniowych spotkań w klasie dotyczy obszarów:

- Dom rodzinny, szkoła, miasto.
- Zwyczaje w regionie, w Słupsku, w rodzinie.
- Człowiek i przyroda: *zmiany w przyrodzie, pory roku, zagrożenia, ochrona etc.*
- Gwara, sztuka, ciekawi ludzie w kraju, w regionie, w naszym mieście.

Spotkania sprzyjają rozwijaniu aktywności dzieci w zakresie: plastyki, muzyki (słuchanie nagrań, opowiadań), ruchu (zabawa), poznania (aktywność umysłowa).

Prace plastyczne wykonywane przez dzieci są ekspozowane w klasie w formie wystaw. Uczniowie zapoznają się także z regionami Polski i charakterystycznymi strojami, np. strojem kaszubskim. Gromadzą informacje o Słupsku, Ustce i Bytowie, Gdańsku i Trójmieście. Poznają okolice nadmorskie i Pomorze, tworzą m. in. albumy tematyczne.

Odkrywaliśmy wspólnie osobliwości Ustki podczas wycieczek do tego nadmorskiego miasta. Zwiedzaliśmy latarnię morską, Muzeum Chleba, port. W Ustce byliśmy dwukrotnie. Ponadto odbyła się wycieczka i spotkanie z policjantem w Miejskiej Komendzie Policji z kom. Piotrem Sochackim. Zorganizowaliśmy spotkanie z ciekawym człowiekiem naszego regionu – dziennikarzem Jerzym Dąbrową-Januszewskim, który opowiadał nam o Kaszubach i naszym mieście. Spotkanie to pobudziło nas do zorganizowania konkursu recytatorskiego „Region w poezji własnej i nie tylko”.

O osobliwościach Słowińskiego Parku Narodowego opowiadał nam też były strażnik parku – leśnik Józef Trzeciak.

Kilkakrotnie odbyliśmy spacer po ulicach i zakątkach naszego miasta. W różnych porach roku podziwialiśmy naszą rzekę Słupię i gromadziliśmy informacje o dorzeczu naszej rzeki. Próbowaliśmy poznawać zabytki Słupska i skonfrontować podczas spacerów zdobyte wcześniej wiadomości. Byliśmy w Muzeum Pomorza Środkowego, Baszcie Czarownic i w Galerii Bursztynowej Narcyza Kalskiego.

Uczestniczyliśmy także w „Niedzieli w muzeum” – imprezie zorganizowanej przez Muzeum Pomorza Środkowego. W konkursie plastycznym zorganizowanym z okazji Dnia Dziecka nasi uczniowie zajęli I, II i III miejsce oraz wyróżnienie w konkursie „Wszystko o muzeum”.

Zorganizowaliśmy także konkursowe wzmaganie w klasie, między innymi: „Czy znasz swoje miasto”, „Rozpoznajemy zabytki Słupska,” czy quiz tematyczny – „Znamy baśnie słupskie i nie tylko (podczas zajęć dzieci poznają cyklicznie, tj. stopniowo „Baśnie regionu słupskiego” autorstwa Jolanty Nitkowskiej-Węglarz – w tym: historię słupskiej czarownicy Tiny Papisten).

Często przypominamy słowa Aleksandra Jankowskiego „Ty będziesz także tej ziemi gospodarzem. A cóż ty powiesz, co ty się będziesz na tym rozumiał jeśli ty swej ziemi nie znasz i nie wiesz, gdzie czego szukać?”.

Uważamy, że kształtowanie u dzieci odpowiedzialności za małą i wielką ojczyznę poprzez poczucie „bycia sobą i u siebie – tu i teraz” daje możliwość lepszego zrozumienia swoich obowiązków i zadań oraz włączenia się w nurt życia własnego środowiska.

Jolanta Puchalska

Szkoła Podstawowa w Damnie

Przyjaciele przyrody

MOJE PRZEDSIĘWZIĘCIA EDUKACYJNE

↻ Warsztaty ekologiczne

W czerwcu 2003r. zorganizowałam we współpracy z dyrektorką szkoły i nauczycielem przyrody w klasach IV–VI, warsztaty „Dziwny jest ten świat”. Moim celem było uwrażliwienie uczniów na problemy ekologiczne.

Podjęłam działania:

- Nawiązanie kontaktu z leśniczym T. Stachowiakiem w celu pozyskania kilku drzewek iglastych i liściastych oraz udostępnienia prywatnej kolekcji owadów.
- Opracowanie dyplomów i podziękowań dla uczestników warsztatów.
- Przygotowanie galerii plakatów ekologicznych i wystroju (dekoracji) holu.

Na warsztaty zgłosiło się kilka drużyn.

W I etapie przeprowadziłam mini–turniej ekologiczny, w którym uczniowie poszczególnych klas wykazali się wiedzą i umiejętnościami w zakresie rozwiązywania problemów ekologicznych, zagadek, rozpoznawania odgłosów zwierząt, wymyślenia haseł „antyśmieciowych” czy wykonania użytkowego przedmiotu z odpadów.

Za dobrze wykonane zadania grupy otrzymywały punkty w postaci listków, które naklejały na sylwetkę drzewa. Po zmaganiach umysłowo – praktycznych i krótkiej przerwie grupy wraz opiekunami udały się w teren. W drugim etapie drużyny wykonywały zadania, wypełniały karty pracy w określonych na mapce miejscach ścieżki przyrodniczej (stanowiskach). Dzieci z zapalem porównywały czystość wody w rzece z wodą bieżącą, obserwowały brzegi rzek i stawów, zbierały paletę barw z otoczenia i słuchały jak „bije serce” drzewa za pomocą stetoskopów lekarskich i obliczały jego wiek.

Po powrocie z trasy (i posiłku) drużyny obejrzały krótki film „Eko–lego”, z którego miały wyłowić odpowiedzi na przygotowanie wcześniej pytania. Dzieci intensywnie pracowały, wzbogacając swoje drzewka – plakaty o kolejne punkty i zapisywane skrętnie nowe wiadomości. Miłym momentem był fakt, iż pod koniec warsztatów dzieci prosiły o kolejne zadania i ze smutkiem stwierdziły: „szkoda, że to już koniec”. Nie potrzebowałam już przeprowadzać ankiet ewaluacyjnej. Podsumowaniem imprezy było posadzenie kilku drzewek za budynkiem szkoły na pamiątkę I Warsztatów Ekologicznych i wręczenie dyplomów uznania oraz podziękowań ich uczestnikom.

↻ Zielona szkoła

Wyjazd do Nowęcina – miejscowości nadmorskiej, w której znajduje się stadnina koni – połączyłam z fabułą „Jesteśmy przyjaciółmi roślin i zwierząt”. Dzięki fabule organizowałam zajęcia w taki sposób, że były one dla dzieci ciągiem logicznym, kolejnym krokiem w zdobywaniu tytułu „Przyjaciela przyrody”. Medale (plakietki) dzieci wręczyły sobie nawzajem (na zakończenie projektu) w dowód, że zasłużyły na takie miano. Dzieci zadecydowały, że otrzymane medale przykleją przy swoich wizerunkach w kronice klasy, dokumentującej realizację projektu. I tak też zrobiły. Wspólnie z dziećmi opracowałam regulamin „Przyjaciela przyrody”. Składał się on z dziesięciu punktów i odzwierciedlał przekonania wychowanków, co do tego jak powinien zachowywać się, co powinien umieć, poznać, czy wykonać przyszły „Przyjaciel przyrody”. W ten sposób dzieci miały możliwość wyboru sposobu działania, wartościowania. Starłam się wspierać a nie pouczać. Obserwowałam z zadowoleniem jak moi wychowankowie świadomie i aktywnie brali udział w zajęciach.

Szkic planu organizacji zajęć w ciągu pięciu dni pobytu dla kandydatów na „Przyjaciół przyrody” obejmował:

Dzień I

- W stajni:
 - kontakt z ludźmi pracującymi przy koniach,
 - zapoznanie z zasadami zachowywania się w stajni,
 - obserwowanie karmienia i pielęgnacji koni,
 - poznanie części uprzęży, tranzelki;
 - oswajanie się z koniem,
 - pierwsza jazda na oprowadzaniu,
- Opracowanie regulaminu „Przyjaciół przyrody”.
- Zajęcia w grupach:
 - tworzenie palety barw z łąki na terenie ośrodka,
 - zbieranie materiałów przyrodniczych,
 - rozwiązanie krzyżówki ekologicznej.

Dzień II

- Zajęcia dydaktyczne:
 - poznanie ras i maści koni,
 - utrwalenie zasad postępowania z końmi,
 - indywidualna jazda na oprowadzaniu,
 - rysowanie sylwetki konia (konkurs plastyczny),
 - wspólne redagowanie listu (lub pocztówki) do rodziców, mnożenie i dzielenie w zakresie: 100-kl. II, 1000-kl. III.
- Spacer do Łeby szlakiem turystycznym (czerwonym):
 - poznanie wybranego gatunku drzewa, krzewu i rośliny.
- Zajęcia warsztatowe na plaży:
 - obserwacja roślin nadmorskich (piaskownica zwyczajna, wydmuchrzyca piaskowa);
 - wyszukiwanie roślin chronionych: mikołajek nadmorski, zimoziół, turzyca piaskowa, rosiczka, moroszk...;
 - wypełnienie kart pracy w grupach.
- Indywidualna jazda na koniu. Prawidłowa pozycja
- Ognisko (kolacja):
 - zapoznanie z regulaminem p – poź,
 - pieczenie kiełbasek.

- Zabawy dowolne i tory przeszkód w ośrodku „Senny”.

Dzień III

- Wycieczka autokarowa: Rąbka – Łeba.
- Zwiedzanie Słowińskiego Parku Narodowego:
 - wędrujące wydmy,

- obserwacja przemian i niezwykłych zjawisk: * „cmentarzyska drzew”, * torfowiska śródwydmowe, * strefowy układ roślinności, * roślinność szuwarowa przy brzegach jeziora (pałka wodna, trzcina, tatarak, kosańce..).
- Zajęcia w grupach:
 - redagowanie notatki kronikarskiej,
 - rysowanie wydmy zasypującej las i wykonanie karty pracy „Ziarenko do ziarenka, czyli działanie wiatru”;
 - mnożenie i dzielenie do 100 – klasa II, do 1000 – klasa III;
- Indywidualna jazda na koniu:
 - jazda na lonży, nauka anglezowania.
- Zajęcia ekologiczne:
 - sylwetka mojego drzewa,
 - poznanie sposobu mierzenia wysokości drzewa (ćwiczenia w parach) – wypełnienie kart pracy,
 - poznanie nowego gatunku drzewa.
- Gra w piłkę nożną (mini – zawody).

Dzień IV

- Zajęcia dydaktyczne:
 - nauka anglezowania (indywidualna jazda na koniu),
 - liście – fabryka żywności drzewa,
 - rozpoznawanie gatunków drzew na podstawie kształtu liści (karta pracy),
 - mnożenie i dzielenie (do 100 – klasa II, do 1000 – klasa III).
- Spacer do Łeby ścieżką przyrodniczą:
 - utrwalanie zdobytych wiadomości (mini-quiz),
 - odpoczynek na plaży, gra w piłkę, kąpiel w morzu, budowanie zamków z piasku;
 - przejażdżka GOKARDAMI przy hotelu „Neptun”,
 - przypomnienie zasad ruchu drogowego i bezpiecznych manewrów na drodze,
 - doskonalenie techniki anglezowania (jazda na lonży).
- Zajęcia ekologiczne:
 - zwiad terenowy po najbliższej okolicy,
 - badanie stanu zanieczyszczenia środowiska,
 - sprawdzenie czystości jeziora i przyległego lasu.
- Turniej sportowy (zawody sportowo – rekreacyjne z użyciem sprzętu sportowego).
- Spotkanie „pizamowców”:
 - rozstrzygnięcie konkursów: sportowego i plastycznego,
 - krótkie podsumowanie dnia.

Dzień V

- Zajęcia dydaktyczne:
 - indywidualna jazda na koniu,
 - próby samodzielnej jazdy,
 - pisanie swobodnego tekstu: „Najciekawsze wydarzenie na biwaku”,
 - dodawanie i odejmowanie w zakresie 100 i 1000 – zajęcia wyrównawcze,
 - w trakcie spaceru do Łeby: rozpoznawanie owadów i poznanie wybranego ziola.
- Przejazdźka BRYCZKAMI po Nowęcinnie i okolicach.
- Pożegnanie ze stadniną koni „Senny”.

Program „zielonej szkoły” był dość napięty, ale udało się go zrealizować w całości. Zajęcia ekologiczne wzbudzały żywe zainteresowania, wyzwalały chęć do działań, takich jak np.: posprzątanie lasku, zebranie śmieci i butelek przy jeziorze.

Hanna Pilarska

Szkoła Podstawowa w Przechlewie

Kształtowanie postaw ekologicznych

Wiek wczesnoszkolny jest traktowany jako niezwykle ważny okres w życiu jednostki. Uważany bywa za istotny dla kształtowania się osobowości, nabywania ważnych doświadczeń. Najistotniejszym przemianom w tym wieku podlega relacja dziecka z otoczeniem w zakresie uczenia się. Według Cz. Jankowskiego dziecko powinno być zaciekawione życiem i przemianami zachodzącymi w otaczającym go świecie. Powinno być wrażliwe na objawy okrucieństwa i bezmyślności wobec przyrody. Według J. Frątczak dziecko powinno odczuwać emocjonalną więź ze środowiskiem. Powinno znać podstawowe zasady ekologii i stosować się do nich. Zwłaszcza w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym kwestie te mogą być trudno przyswajalne.

Realizowany przeze mnie program ma na celu kształtowanie właściwej postawy ekologicznej. Uczniowie klasy pierwszej mają zajmować się problemem zanieczyszczenia wód, będą także zgłębiać tajemnice, jakie kryje w sobie woda. Celem jest zdobycie tytułu – „Ekowodniaków”. W klasie drugiej i trzeciej poznawać będą problemy gleby i powietrza.

Opracowany przeze mnie rozkład materiału realizowany jest podczas zajęć pozalekcyjnych, można go dostosować do innych warunków i okolicy.

KLASA I

WODA: 1. Wycieczka nad jezioro Przechlewskie: • obserwacja roślin i zwierząt. **2.** Wycieczka nad jezioro Krasne: • co to jest rezerwat przyrody? **3.** Woda w naszych domach: • do czego potrzebna jest woda? **4.** Wycieczka do oczyszczalni ścieków: • poznanie znaczenia oczyszczalni dla ludności. **5.** Twórczość plastyczna: • wykonanie plakatów o treści ekologicznej. **6.** Spotkanie z wędkarzem: • porządkowanie terenu wokół jeziora Rąbki. **7.** Brudna woda niszczy nasze zdrowie, zabija zwierzęta i rośliny. **8.** Odkrywamy tajemnice wody: • doświadczenia udzielające odpowiedzi na pytania: dlaczego woda znika?, co się dzieje, gdy woda zamarza?

9. Zajęcia w pracowni komputerowej: • gry i zabawy utrwalające poznany materiał. 10. Nadanie klasie imienia „Ekowodniaków”.

Margot Grochowina

Szkoła Podstawowa nr 5 w Chojnicach

Bezpieczni na wycieczce

KLASA II

POWIETRZE: 1. Kto widział powietrze?: • doświadczenia związane z istnieniem powietrza wokół nas. 2. Dlaczego powietrze musi być czyste?: • przygotowanie inscenizacji „O kominie, który przestał dymić”. 3. Zabawa konstrukcyjna: • wykonanie makiet: miasta „smutnego – brudnego” i „wesołego – czystego”. 4. Powietrze – składnik konieczny do życia: • gdzie „mieszka” zdrowie i jak należy o nie dbać. 5. Wycieczka do kotłowni: • po co są filtry na kominach?: • dlaczego palimy słomę? 6. Co to jest dziura ozonowa?: • organizujemy sklepiki ekologiczne. 7. Wycieczka do lasu: • drzewo moim przyjacielem, • założenie metryczki. 8. Spotkanie z leśnikiem: • pomoc w zalesianiu. 9. Zajęcia w pracowni komputerowej: • gry i zabawy utrwalające poznany materiał. 10. Nadanie klasie imienia „Ekotlenowców”.

KLASA III

GLEBA: 1. Poznajemy bogactwa naszej ziemi: • film edukacyjny. 2. Śmieci zagrażają glebie: • wycieczka do składowiska odpadów komunalnych; • zbiórka surowców wtórnych. 3. Dlaczego giną lasy?: • spotkanie z leśnikiem. 4. Zieleń w naszej miejscowości, • wycieczka, • sadzimy drzewka wokół szkoły. 5. Poznajemy życie w ogrodzie, • uprawy i ochrona przed szkodnikami. 6. Wycieczka do Ekoszoły w Wandzinie: • ekologiczna hodowla roślin. 7. Zatrute produkty rolne – zatruty organizm: • co powinniśmy jeść? 8. Zajęcia w pracowni komputerowej: • gry i zabawy utrwalające poznany materiał. 9. Założenie kącika przyrody w klasie: • hodujemy własne rozsady pomidorów. 10. Nadanie klasie imienia „Eko-ziemiaków”.

W szkole organizuje się wycieczki przedmiotowe, krajoznawczo-turystyczne, obozy wędrowne, biwaki, rajdy, spływy. Forma zależy w dużym stopniu od wieku uczniów. W szkole podstawowej przyjęto iż klasy I-III uczestniczą w wycieczkach po najbliższej okolicy, natomiast klasy IV-VI już na terenie województwa, regionu i całego kraju. Organizatorzy muszą znać szczegółowe przepisy i rozporządzenia oraz zasady obowiązujące organizatora wycieczek.

Na etapie przygotowawczym trzeba określić harmonogram wycieczki, jej cele i zadania, sporządzić kosztorys, ustalić listę uczestników zgodną z pisemnymi deklaracjami zgody rodziców, ustalić terminy i zamówić posiłki, transport, wejściówki, przewodnika itp. Dyrekcji należy przedstawić do zatwierdzenia kartę wycieczki z listą uczestników, nazwiskiem kierownika i opiekunów. Dzieci należy zapoznać z regulaminem wycieczki, co potwierdzają podpisem.

Przed wyruszeniem w podróż niezbędne jest oznakowanie pojazdu i upewnienie się co do jego stanu technicznego. Podczas wycieczki trzeba sprawdzać stan osobowy (przed wyruszeniem z postoju, w czasie zwiedzania oraz po przybyciu do miejsca docelowego). Na wycieczkach poza miejsce zamieszkania (nauki) jeden opiekun przypada: na 15 uczniów w autokarze, w pociągu na 9 uczniów, na obozach wędrownych na 10 uczniów jeden opiekun, na 15 uczestników na obozach i zielonych szkołach dla dzieci do lat 10; a powyżej 10 lat – na 20 uczniów. Za zgodą dyrekcji opiekunem może być osoba pełnoletnia np. rodzic. Podczas postojów w miejscach do tego przeznaczonych nie można pozwolić uczniom na przechodzenie na drugą stronę drogi. Jeśli dzieci do lat 10 idą w kolumnie to tylko dwójkami po chodniku lub lewym poboczem czy jak najbliżej lewej krawędzi jezdni. W przypadku dzieci starszych, powyżej lat 10, mogą poruszać się prawą stroną jezdni, blisko jej krawędzi. Podczas wycieczek w parku narodowym, rezerwacie zwiedzanie odbywa się tylko oznakowanymi szlakami.

Po powrocie z wycieczki przekazuje się dyrekcji szkoły pełną dokumentację wraz z rozliczeniem kosztów.

Organizując wycieczkę rowerową, należy omówić rodzaje dróg po jakich mamy zamiar się poruszać, wytyczyć trasę, przećwiczyć korzystanie z mapy, omówić obowiązkowe wyposażenie roweru. Uczestnicy wycieczki muszą mieć skończone 12 lat, posiadać kartę rowerową i sprawny, właściwie wyposażony rower. Przed wyruszeniem w trasę i po przybyciu na miejsce, należy sprawdzić stan techniczny rowerów. Konieczne jest też uwzględnienie natężenia ruchu na wybranej drodze. Rowerzyści powinni poruszać się jak najbliżej prawej krawędzi jezdni lub po specjalnie wytyczonej drodze rowerowej. Jeśli ruch odbywa się po poboczu, to rowerzyści muszą ustępować pierwszeństwa pieszym. Nie wolno natomiast jechać po drodze przeznaczonej tylko dla pieszych. Podczas jazdy rzędem trzeba zachować odległość 2,5 - 5m, w przypadku gdy kolumna ma więcej niż 10 osób dzieli się ją na dwie grupy. Jeden opiekun powinien jechać na początku a drugi na końcu kolumny. Podobnie jak na innych wycieczkach konieczna jest apteczka. Uczniowie powinni się zaopatrzyć w plecak, kurtkę przeciwdeszczową, odpowiednie obuwie, suchy prowiant i napoje.

Udział w wycieczce daje wiele radości uczniom, szansę na przeżycie przygody, zaspokojenie chęci poznania nowego, nieznanego, dlatego tak chętnie w nich uczestniczą. My musimy zapewnić im bezpieczeństwo aż do powrotu do miejsca zamieszkania.

Małgorzata Ryś

Zespół Szkół Ogólnokształcących w Bytowie

Jak przygotować szkolną wycieczkę historyczną

Wycieczka! Ileż pięknych przeżyć i wspomnień kojarzy się każdemu z nas z tym słowem. Wycieczka wytwarza wśród uczniów pewną atmosferę podniecenia, oczekiwania na wielką przygodę, na spotkanie z czymś nowym, nieznanym, wyzwala pragnienie sprawdzenia wiedzy zdobytej w klasie.¹

Wycieczką historyczną nazywamy każde zorganizowane, wcześniej zaplanowane i zaprogramowane wyjście z uczniami ze szkoły dla realizacji ściśle określonych haseł programowych, bez względu na odległość i czas pobytu poza szkołą i środki lokomocji.² Wycieczka historyczna odgrywa ważną rolę w nauczaniu historii. Bezpośredni kontakt z pięknymi naczyniami, narzędziami pracy z różnych epok, „studiowanie” zabytkowego obiektu rozwija zdolności poznawcze, wzbogaca wyobraźnię uczniów oraz utrwala pojęcia z dziedziny sztuki.

Analizując zabytki architektoniczne, piękne dzieła mistrzów wyrabiamy spostrzegawczość i estetyczny smak (gust) młodego pokolenia. Równocześnie podkreślamy wysiłek i trud architektów, murarzy, rzeźbiarzy i innych ludzi. Warto pamiętać, że oryginalnego dzieła sztuki, jego wielkości, powagi, gry światła, wielowymiarowości, usytuowania w terenie, kompozycji przestrzennej, nie zastąpi nawet najlepsze przeźrocze czy reprodukcja.³

Wycieczka posiada też ogromne znaczenie wychowawcze.⁴ W czasie wycieczki nauczyciel ma możliwość czynienia spostrzeżeń i obserwacji zachowania się uczniów w różnych sytuacjach.

Bliższy i bardziej bezpośredni kontakt z wychowankami w czasie wycieczki ułatwia nauczycielowi pełniejsze poznanie całego zespołu uczniowskiego, zainteresowań i cech charakteru poszczególnych uczniów, co przyczynia się do tworzenia zintegrowanego zespołu klasowego.

Aby wycieczka historyczna spełniła swoje zadanie, musi być należycie przygotowana, odpowiednio przeprowadzona i w należyty sposób wykorzystana w dalszym nauczaniu i uczeniu się młodzieży.⁵

Jak przygotować dobrze szkolną wycieczkę historyczną? Odpowiedzi na to pytanie udzielię na przykładzie własnych doświadczeń.

Istotny jest sposób ustalenia celów, zadań, trasy i czasu szkolnej wycieczki historycznej. Sprawdzone, dobrym rozwiązaniem jest ankieta. Taką ankietę przeprowadziłam we wrześniu 2003 roku w klasie Ia w Liceum Ogólnokształcącym w Bytowie. Uczniowie opracowali wyniki ankiety i przedstawili je na godzinie wychowawczej. Okazało się, że propozycje uczniów były bardzo zróżnicowane. Były też propozycje wycieczki zagranicznej.⁶ Większość klasy opowiedziała się za dwudniową wycieczką na trasie: Poznań – Kórnik – Gniezno – Biskupin w czerwcu 2003 roku. Ankieta okazała się bardzo pożyteczna, bowiem zarysował się program dłuższej wycieczki w klasie trzeciej. Uczniowie zaproponowali wycieczkę na trasie: Kraków – Wieliczka – Oświęcim – Zakopane.

Następną czynnością przy organizowaniu wycieczki jest znalezienie biura podróży, które zaoferowałoby najatrakcyjniejszy program, a zarazem najkorzystniejszą cenę.

Bardzo ważnym zagadnieniem z pedagogicznego punktu widzenia jest aktywne włączenie uczniów w przygotowanie wycieczki. Załatwienie przez uczniów nawet bardzo drobnych spraw wyrabia samodzielność oraz poczucie pewności siebie i przydatności dla zespołu. Poprosiłam uczniów o zdobycie programów wycieczek z różnych biur podróży. Uczniowie bardzo dobrze wywiązały się z powierzonego im zadania, dostarczając oferty kilku biur podróży. Na zajęciach wychowawczych wspólnie wybraliśmy najkorzystniejszą ofertę. Skontaktowałam się z wybranym biurem, poprosiłam o opracowanie programu dla naszej wycieczki, a także zaprosiłam jego przedstawiciela do szkoły, na spotkanie z klasą.

Pracownik biura podróży ze Słupska przybył na spotkanie z klasą, przedstawił propozycję, wysłuchał sugestii uczniów i w ten sposób powstał bardzo precyzyjny program wycieczki. Uczniowie poczuli się współtwórcami programu. Ponadto przy planowaniu wycieczki została zastosowana generalna zasada: zaplanowana wycieczka miała określone cele dydaktyczne i wychowawcze, podporządkowane realizacji programu nauczania danej klasy.⁷

Program wycieczki został przedstawiony na zebraniu z rodzicami uczniów tej klasy. Po wysłuchaniu i uwzględnieniu propozycji rodziców, podpisałam umowę z biurem podróży. Każdy uczeń klasy dostał szczegółowy program wycieczki.

Warto zaangażować rodziców w przygotowanie wycieczki. Rada Klasowa Rodziców zajęła się stroną finansową wycieczki.

Aby wycieczka spełniła funkcję „integrowania” klasy powinni w niej uczestniczyć wszyscy uczniowie. Nie jest to łatwe, ale realne do spełnienia. W mojej klasie czterech uczniów mających trudności finansowe, zadeklarowało, że nie pojeździe na wycieczkę. Postanowiłam znaleźć sponsorów. Mimo trudności, znalazłam ich i (z satysfakcją) mogłam pojechać na wycieczkę ze wszystkimi uczniami klasy.

W celu osiągnięcia jak najlepszych wyników dydaktyczno – wychowawczych należy odpowiednio przygotować młodzież do wycieczki. Podzieliłam klasę na zespoły, które otrzymały określone zadania do wykonania. Miały one przygotować bardzo dokładne informacje dotyczące miejsc i obiektów, które mieliśmy zwiedzać. Uzdolnione plastycznie uczennice miały przygotować odpowiednią wystawkę w klasie.

Na lekcji historii zespoły przedstawiły efekty swojej pracy wykorzystując wiadomości z literatury, Internetu, odbyła się projekcja filmu o Biskupinie i przeźroczy o zabytkach Poznania i Kórnika. Uczniowie pojechali na wycieczkę odpowiednio przygotowani merytorycznie. Poleciłam także uczniom robienie notatek w czasie zwiedzania.

Pogłębienie wiadomości, zapoznanie się z literaturą, obrazem, filmem, przygotowanie wystawy o określonej tematyce wyeliminowało bierne oglądanie zabytków i słuchanie przewodników. Przygotowana merytorycznie młodzież była aktywna i dociekliwa.

Po wycieczce uczniowie napisali sprawozdanie z wycieczki, a także wypełnili ankietę (wymieniając mocne i słabe strony wyjazdu, przedstawiając propozycje do przyszłej wycieczki).

Szkolna wycieczka historyczna klasy I a na trasie: Poznań – Kórnik – Gniezno – Biskupin spełniła swoje zadania dydaktyczno – wychowawcze, dzięki temu, że była dobrze zaplanowana, przygotowana i przeprowadzona.

PRZYPISY: 1. Marian Dąbrowa, Szkolne wycieczki historyczne. Warszawa 1975 (dalej cyt. M. Dąbrowa, Szkolne wycieczki...). 2. Tamże. 3. M. Dąbrowa, Szkolne wycieczki... 4. Tadeusz Słowikowski, Metodyka nauczania historii. Warszawa 1975, s. 157 (dalej cyt. T. Słowikowski, Metodyka nauczania...). 5. Tamże. 6. Na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w LO w Bytowie podjęto decyzje o organizowaniu wycieczek krajowych, a nie „modnych” (drogich, a przez to niedostępnych dla wszystkich uczniów klasy) wycieczek zagranicznych. 7. Plan wynikowy nauczania historii w klasie IIa w roku szkolnym 2003/2004, „Główne zamierzenia wychowawcze w klasie IIa w roku szkolnym 2003/2004”.

Alicja Stawikowska

Szkoła Podstawowa nr 1 w Starogardzie Gd.

Edukacja muzyczna

W pierwszym okresie nauczania edukacja szkolna integruje w jak największym stopniu poszczególne dziedziny wiedzy. Sprzyja to przede wszystkim wszechstronnemu rozwojowi dziecka, które ujmuje świat całościowo. Szczególnie doniosłe znaczenie pedagogiczne w klasach początkowych ma edukacja muzyczna, która w sposób naturalny łączy się z innymi edukacjami. Edukacja muzyczna rozwija percepcję słuchową, aktywną postawę twórczą, sferę emocjonalną i wrażliwość estetyczną, a to z kolei przyczynia się do osiągania coraz lepszych wyników w nauce.

Treści podstawowe edukacji muzycznej w klasach początkowych sprowadzają się w istocie rzeczy do odtwarzania muzyki przy wykorzystaniu głosu i ruchu oraz do słuchania muzyki. W przypadku odtwarzania muzyki przy wykorzystaniu głosu mamy na myśli przede wszystkim naukę piosenek, w przypadku zaś odtwarzania muzyki przy wykorzystaniu ruchu myślimy o rytmice. Słuchanie muzyki jest natomiast formą kontaktu dziecka z określonymi utworami oraz przeżywania ich harmonii i piękna. Zagadnienia dotyczące tworzenia muzyki, nauka gry na instrumentach czy też wiadomości z teorii i historii muzyki mają charakter fakultatywny.

Dziecko w wieku 7 – 9 lat czuje wewnętrzną potrzebę śpiewania, tańczenia, grania na instrumentach. Często spontanicznie intonuje zaśpiewane lub stworzone przez siebie melodie, rytmizuje bezwiednie teksty. Nauczyciel powinien więc w sposób świadomy wykorzystać zamiłowanie dzieci do muzyki i jak najczęściej integrować ją z innymi edukacjami. Bardzo łatwo integruje się muzykę z edukacją polonistyczną. Szczególnie istotna w edukacji polonistycznej jest nauka komunikatywnego posługiwania się przez dziecko w mowie i piśmie językiem ojczystym. Edukacja ta obejmuje również początkową naukę czytania i pisanie oraz kształcenie językowe, a także kształcenie literackie. Szczególne walory edukacji muzycznej sprowadzają się przede wszystkim do rozwijania słuchu dziecka, co ma istotne znaczenie w procesie nauki języka ojczystego. Aby ułatwić dzieciom naukę czytania stosuje się między innymi śpiewanie sylabami, rytmiczną recytację wyrazów i tekstów. Poza tym teksty piosenek mogą być wykorzystane do bogacenia czynnego słownictwa dzieci, a muzyka może inspirować twórczość literacką. Może być na przykład inspiracją do stworzenia krótkiej historyjki lub opowiadania.

Nieco inaczej integruje się muzyka z edukacją matematyczną. Do podstawowych standardów edukacji matematycznej dziecka w klasach podstawowych należą między innymi: operowanie ze zrozumieniem symbolami języka matematycznego, kompetentne posługiwanie się symbolami w procesie rozwiązywania sytuacji życiowych; znajomość metod obliczania i sprawność rachunkowa. Związek muzyki z edukacją matematyczną przejawia się w zakresie kształtowania pojęć liczbowych (podział całości na równe i nierówne części, pomniejszanie, powiększanie), posługiwania się nazewnictwem matematycznym, kształtowania poczucia czasu, pojęcia kierunku, wyobrażenia figur z geometrii płaskiej i przestrzennej (kształt, wielkość), orientacji dotyczącej stosunków przestrzennych.

Ogromne możliwości ma nauczyciel, który integruje muzykę z edukacją plastyczną. Edukacja ta w klasach początkowych ma duże znaczenie rozwojowe i powinna być szczególnie eksponowana. Wy-

stępuje ona w trzech formach: rysowania, malowania i kształtowania (tworzenia obiektów przestrzennych – lepienie, modelowanie). Dzieci bardzo często za pomocą środków malarskich malują to, co wyobrażają sobie podczas słuchania muzyki. Do interpretacji plastycznej wybierana jest zazwyczaj muzyka o jednolitym, mocno określonym nastroju, aby mali artyści bez większych kłopotów mogli zaplanować, a potem zrealizować kompozycję malarską. Bywa też tak, że malując, określa się budowę utworu (ABA, AB, rondo). Słuchanie i malowanie muzyki jest również jedną z form relaksu między zajęciami wymagającymi większego wysiłku.

Muzykę łączy się również z edukacją techniczną. Kształcenie techniczne jest bardzo ważnym elementem edukacji dziecka. Jest to forma kontaktu dziecka ze światem współczesnej techniki. Dziecko chętnie wykonuje różne przedmioty, montuje z gotowych elementów poznając przy tym nazwy i przeznaczenie podstawowych narzędzi. Ulubionym zajęciem dzieci na lekcjach techniki jest wykonywanie instrumentów muzycznych. Uczniowie wykorzystują do tego celu puszki po napojach, kapsle, plastikowe kubki, groch, fasolę. Tymi samodzielnie zrobionymi instrumentami dzieci grają akompaniament do piosenki. Nauka gry na tych prostych instrumentach kształci koordynację wzrokowo – słuchowo – ruchową oraz zdolności manualne potrzebne do nauki pisania. Zwiększa zdolność koncentracji i podzielność uwagi. Opanowanie techniki gry na instrumentach motywuje do nauki.

Bardzo interesująca może być też integracja muzyki z edukacją zdrowotno – ruchową. Ruch przy muzyce ma znaczenie nie tylko dla rozwoju muzykalności. Przyczynia się także do ogólnego rozwoju dziecka. Ruch podporządkowany muzyce korzystnie wpływa na prawidłowy rozwój fizyczny dziecka: poprawia postawę, koordynację ruchów, wprowadza dyscyplinę wewnętrzną. Możliwości integracji muzyki z innymi przedmiotami są zatem nieograniczone. Bardzo swobodnie łączy ona się z innymi edukacjami, wspiera nauczanie zintegrowane i powinna być rozumiana jako część składowa tego procesu. Dzieci w młodszych wiekach szkolnym noszą w sobie muzykę spontaniczną. Należy sprawić, aby każde z nich uczestniczyło w zajęciach, każde znalazło moment, w którym wykaże się tym, co najlepiej potrafi. Jedne dzieci lepiej śpiewają, inne lepiej muzykują, a jeszcze inne wspaniale tworzą i odczuwają przyjemność w percepcji muzyki.

Muzyka może być pomocna również przy kształtowaniu pożądaných postaw społecznych. Najwięcej możliwości ku temu stwarzają zabawy muzyczno-ruchowe. Rozdział ról do zespołowego współdziałania, ich wzajemna współzależność i współodpowiedzialność daje wiele zadowolenia zarówno jednostce, jak i grupie. Wychowanie muzyczne odznacza się szczególnym charakterem natury artystycznej: w tej działalności obok zdobywania umiejętności i określonej wiedzy o muzyce, podstawą, na której powinno się opierać, jest przeżycie estetyczne, radość z obcowania z pięknem w muzyce.

LITERATURA: • Januszewska-Warych M., Grabowska G. Edukacja muzyczna w zreformowanym systemie pracy w klasach 1-3 szkoły podstawowej, Słupsk 2002 • Lech M. Muzyka w nauczaniu początkowym, Życie Szkoły 2001, nr 1 • Kisiel M., Dobrze mówię pięknie śpiewam, Życie Szkoły 2003, nr 1 • Adamek I., Aktualne problemy edukacji wczesnoszkolnej, Życie Szkoły 2003, nr 2

Lucyna Grzenkiewicz

Szkoła Podstawowa w Będziechowie

Nauka tekstów na pamięć

1. Ucząc tekstów na pamięć kształtuje się u dzieci zdolność do zapamiętywania wyrazów, zwrotów językowych, całych zdań. Ćwiczy się również pamięć logiczną i mechaniczną. Pamięć logiczna pozwala zapamiętać treść i sens utworu. Dzięki natomiast pamięci mechanicznej można przyswoić sobie wyrazy w ustalonej kolejności. Wypowiedzenie jednego wyrazu pociąga za sobą mówienie następnych.

Nauka czytania tekstów i ich recytacja, pozwala uczniom lepiej utrwalić w pamięci zastosowane w praktyce wiadomości z różnych działów języka polskiego.

Piękne, głośne czytanie i recytacja są to umiejętności trudne i skomplikowane. Ćwiczenia wyraźnej i poprawnej wymowy wyrabiają sprawność narządów artykulatoryjnych, rozwijają mięśnie warg, szczęk i języka. Kształtują również psychikę uczniów, umiejętność przeżywania i myślenia. Właściwie przeprowadzona analiza wydobywa z utworu elementy wiedzy o świecie ujęte w atrakcyjną formę, ukazuje ciekawe możliwości znanych sformułowań językowych występujących jednak w nowej niecodziennej postaci. Zawartość ideowa i uczuciowa utworów rozwija wyobraźnię i sferę doznań. Bogate procesy psychiczne towarzyszą recepcji utworu literackiego, a potęgują się szczególnie wtedy, gdy uczeń w trakcie wygłaszania go narzuca słuchaczom swoje odczuwanie i rozumienie.

Umiejętności zdobyte w czasie nauki czytania i recytacji mają duże znaczenie dla każdego człowieka w jego codziennym, społecznym i towarzyskim obcowaniu z innymi ludźmi. Utwory przeznaczone do ćwiczeń w pięknym, głośnym czytaniu i recytacji zawierają wartościowe treści wychowawczo-ideowe, wyrażone w sposób przekonujący dzięki artystycznej formie. Przemyślane, przeżyte i utrwalone przez uczniów, stają się składnikami ich poglądu na świat. Szczególne znaczenie ma nauka czytania i recytacji w rozwijaniu uczuć estetycznych. Obcowanie z pięknem zawartym w utworze literackim kształtuje wrażliwość na piękno, rozwija w uczniach zdolność artystycznego wypowiedzania się w słowie.

2. Uczenie wierszy na pamięć może przebiegać w różny sposób. Nauczyciel dokonuje wyboru metody stosownie do okoliczności występujących na lekcji, zależnie od warunków pracy, ilości czasu, itp. Do najczęściej stosowanych sposobów należą metody: bezpośrednia, pośrednia i równoległa.

Metoda bezpośrednia. Uczniowie słuchają tekstu recytowanego przez nauczyciela. Po krótkim omówieniu treści i formy utworu, nauczyciel kilkakrotnie wygłasza tekst. W tym czasie do recytacji włączają się uczniowie. Najpierw próbują powtarzać tekst bezpośrednio, potem szepcąc, półgłosem, dość głośno i wreszcie głośno. Każdy uczeń włącza się do recytacji indywidualnie, w momencie najbardziej mu odpowiadającym. Na koniec następują próby recytacji indywidualnych, podczas których nauczyciel i uczniowie czynią uwagi na temat sposobu wygłoszenia i interpretacji tekstu.

Metoda pośrednia. Tekst utworu opracowuje się w dwóch dniach: w I opracowuje się treść i formę utworu, w II omawia się sposób wygłoszenia utworu i opatruje się go oznaczeniami recytacyjnymi. Opracowany w ten sposób tekst odczytuje nauczyciel, a potem uczniowie. Pod koniec lekcji można przeprowadzić próby recytacji indywidualnych, w czasie których dokonuje się poprawy zauważonych usterek.

Metoda równoległa. Utwór przeznaczony do pięknego czytania lub do nauki na pamięć musi być przygotowany recytacyjnie. Przygotowanie niezbędne jest ze względu na to, że piękne czytanie tekstów i ich wygłoszenie z pamięci musi spełniać pewne warunki niezbędne do wywołania odpowiednich wrażeń i przeżyć. Polega na ustaleniu akcentów zdaniowych, logicznych i uczuciowych, pauz oddechowych i psychologicznych, na określaniu tempa oraz intonacji, przy pomocy której wyrazi się nastrój i uczucia zawarte w utworze.

3. Opracowanie tekstu na pamięć:

I etap dotyczy przygotowania tekstu przez nauczyciela:

- wybór utworu,
- opatrzenie znakami interpunkcyjnymi,
- ćwiczenia w wygłoszaniu, opanowanie na pamięć.

II etap obejmuje dwie lekcje:

a) lekcja pierwsza:

- stworzenie odpowiedniego nastroju,
- piękne wygłoszenie utworu przez nauczyciela,
- swobodne wypowiedzi uczniów na temat utworu,
- powtórne wygłoszenie utworu przez nauczyciela,
- analiza treści i formy utworu.

b) lekcja druga:

- omówienie sposobu wygłoszenia utworu,
- opatrzenie utworu znakami interpunkcyjnymi,
- próby pięknego czytania i recytacji,
- przygotowanie utworu w domu do pięknego wygłoszenia.

Dobra recytacja polega na tym, żeby mówić tak, aby nas słyszano, rozumiano i słuchano.

Maria Wilman

Szkoła Podstawowa w Będziechowie

Lekcja polskiego

Zrozumienie ludzi oraz motywów ich postępowania stanowi dla dzieci duży problem, ale jest cennym źródłem wiedzy o świecie i czynnikiem warunkującym ich sposób myślenia, zachowania się. Należy poświęcić dużo uwagi kształtowaniu umiejętności oceny innych ludzi oraz dostarczyć dzieciom właściwych wzorców osobowych, aby stale pobudzać i utrwalać zdolność wartościowania.

TEMAT: Oceniamy postępowanie Michałka, bohatera opowiadania Bolesława Prusa.

CELE LEKCJI: uczeń: • zna i rozumie treść tekstu, • wypowiada się na temat postaci i zdarzeń w utworze, • umie wskazać sytuację wymagającą wyboru i podać przykłady możliwych rozwiązań, • dostrzega pozytywne i negatywne skutki podjętych działań, • próbuje uzasadniać wypowiedzi, określać własne uczucia i doznania, • słucha uważnie opinii kolegów, • stara się zrozumieć motyw postępowania innych ludzi.

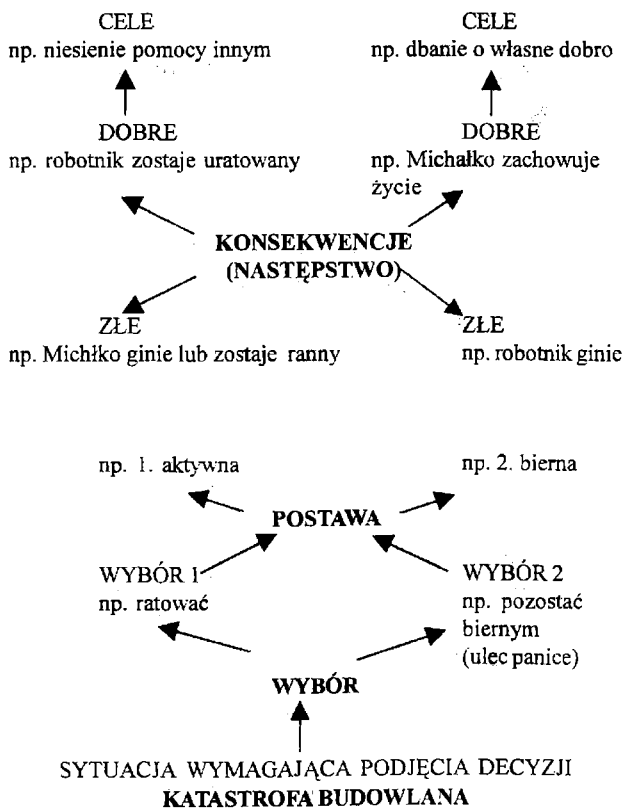
METODY: • praca w grupach, • dyskusja, • drzewko decyzyjne.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: • tekst literacki, • słowniki, • schemat drzewka decyzyjnego.

Przebieg

1. Wprowadzenie. Rozmowa z uczniami na temat sytuacji, które dają człowiekowi możliwość sprawdzenia samego siebie, ale wymagają dokonania wyboru.
2. Podanie tematu lekcji.
3. Wysłuchanie komunikatu radiowego o katastrofie budowlanej lub obejrzenie na video scen przedstawiających zawalenie się budynku.
4. Wspólne przeczytanie tekstu opowiadania.
5. Próba ustalenia okoliczności towarzyszących wypadkowi – reakcje ludzi, uczucia bohatera.
6. Ocena postępowania Michałka:
 - każdy uczeń otrzymuje schemat „drzewka decyzyjnego”:

DRZEWKODECYZYJNE

- czytanie odpowiednich fragmentów opowiadania, próba dyskusji na temat postępowania bohatera,
 - podsumowanie rozważań – uzupełnienie schematu „drzewka decyzyjnego”
7. Próba odpowiedzi na pytania:
- Jak ja zachowałbym się (zachowałabym się) w podobnej sytuacji ?
 - Co byś czuł (czuła) gdybyś znalazł się na miejscu ranego robotnika ?
8. Zadanie domowe (do wyboru):
- Namaluj ilustrację do fragmentu opowiadania Bolesława Prusa.
 - Przygotuj opowiadanie o wypadku, w czasie którego ludzie pomagają sobie wzajemnie.

Dorota Choma

Zespół Szkół w Czarnem

Zmagania z ortografią

LEKCJA JĘZYKA POLSKIEGO W KLASIE V

Ortografia dla wielu uczniów jest „orzechem nie do zgryzienia”, można nawet powiedzieć „sposobem na jedynekę”. Podobnie jest w mojej szkole i z moimi uczniami. Z własnych, wieloletnich obserwacji wiem, że jest coraz gorzej – uczniowie mają coraz większe kłopoty z ortografią. Często zastanawiam się, dlaczego tak się dzieje, z czego to wynika. Dlaczego niektórzy bardzo dobrze znają zasady pisowni, a i tak popełniają liczne błędy? Przyczyn na pewno jest wiele. Myślę, że jedna z nich to niedbałość o kulturę języka, a zatem i o ortografię. Uczniowie nie zastanawiają się nad tym, co piszą, jak piszą i chyba jest im to obojętne. Kiedy w Stanach Zjednoczonych jest moda na czytanie książek, u nas – w ogóle nie sięga się po nie. Robią to oczywiście jednostki. A przecież dzięki czytaniu uczniowie opanują także pisownię różnych wyrazów. Ważne jest wyćwiczenie u dziecka nawyku sięgania po słownik ortograficzny. Tymczasem większość uczniów ma taki słownik, ale nie korzysta z niego.

Wszystkie te sytuacje dotyczą także uczniów, z którymi pracuję. Zadaniem nauczyciela i szkoły jest nauka poprawnego pisania. Staram się to robić na różne sposoby: podczas przepisywania tekstów, pisania z pamięci, pisania ze słuchu, zabaw ortograficznych. Szczególnie te ostatnie są ulubione przez uczniów, więc staram się dość często je stosować na zajęciach.

TEMAT: Kłopotliwe „ó” – mam z nim kłopotów około stu – ćwiczenia utrwalające pisownię.

CELE OPERACYJNE:

- uczeń potrafi: poprawnie zapisać wybrane wyrazy z „ó” niewymiennym, praktycznie stosować zasady pisowni z „ó”, posługiwać się słownikiem ortograficznym;
- uczeń umie: zredagować krótkie ustne opowiadanie,
- uczeń jest świadomy konieczności dbania o poprawność języka ojczystego.

METODY: • elementy wykładu, • metoda zajęć praktycznych.

FORMY: • indywidualna, • grupowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: • tablice dydaktyczne, • słowniki ortograficzne.

Przebieg zajęć

1. Krótkie przypomnienie wiadomości z lekcji poprzednich – zasady pisowni wyrazów z „ó”.
2. Podanie i zapis tematu lekcyjnego.
3. Ćwiczenie praktyczne. Uczniowie przepisując z tablicy przygotowane wcześniej przez nauczyciela najczęściej

spotykane wyrazy z „ó” niewymiennym, zaznaczając kolorem czerwonym literę „ó”.

chór	mózg	prócz	wiewiórka
córka	ogół	próżny	włócznia
czołno	ogórek	równy	włókno
góra	ołówek	różga	wójt
jaskółka	plótno	róża	wtórna
Józef	póki	różany	wróbel
klódką	półka	skóra	wrażliwa
klótnia	póty	sójka	źródło
król	późno	stróż	zółty
królik	próba	tchórz	zółw

- a) Nauczyciel opowiada zmyśloną historyjkę z użyciem wyrazów z „ó” z pierwszego słupka np.
Dyrygent pewnego chóru miał jedenastoletnią córkę, która pod nieobecność ojca postanowiła popłynąć czołnem w stronę miejscowego szczytu zwanego Górą Jadwigi. Wraz z koleżanką płynęły i podziwiały okolice oraz jaskółki zataczające kręgi nad ich czołnem. W pewnej chwili spostrzegły na brzegu Józefa – miejscowego stróża, który trzymał w ręku łańcuch z trzema klódkami od łodzi. W chwilę później wybuchła klótnia między dziewczynkami o to, czy już powinny wysiąść z czołna, czy w następnej zatoczce. Wkrótce jednak za zakrętem ujrzały górę, która była celem ich wyprawy. Szybko wysiadły na brzeg i zbliżyły się do skalistej góry. Jakież było ich zdziwienie, kiedy na południowej ścianie zobaczyły napisane czerwoną farbą dwa wyrazy: król i królik. Kto mógł dopuścić się tak okropnego czynu? (Historia może być zupełnie inna).
- b) Nauczyciel prosi uczniów, by z pamięci i kolejności alfabetycznej wymienili wyrazy z „ó” użyte w opowiadaniu
4. Ćwiczenie 6 z paska ortograficznego z zeszytu ćwiczeń (Hanna Dobrowolska „Jutro pójdę w świat”).
5. Nauczyciel zaprasza uczniów do zabawy ortograficznej.
- a) Podział uczniów na 4 grupy i rozdanie słowników ortograficznych.
- b) Wyjaśnienie zasad gry.
- Wszyscy uczniowie z danej grupy wykonują kolejno polecenie według wzoru:
ołówek → ósmy → mówca → wór → itd. (zawsze na 3 literę poprzedniego wyrazu lub inną).
 - Grupy otrzymują następujące wyrazy np. mózg, wiewiórka, czołno, plótno.
Wszyscy uczniowie z grupy muszą być przy tablicy i zapisać jeden wyraz. Wygrywa ta grupa, która najszybciej zakończy zadanie. Za każdy poprawnie zapisany wyraz grupa otrzymuje punkt, za źle napisany – traci jeden punkt.
- Ćwiczenie powtarzamy dowolną ilość razy.
6. Podsumowanie – ocena uczniów (np. zwycięska grupa otrzymuje oceny).
7. Praca domowa. Ułożyć i zapisać historyjkę z dowolnym szeregiem wyrazów.

Jolanta Reszkiewicz

Szkoła Podstawowa nr 1 w Starogardzie Gd.

Trudności zwykłe i specyficzne w uczeniu się matematyki

O dzieciach, które nie potrafią sprostać wymaganiom na lekcjach matematyki zwykle się mówi „dzieci z trudnościami w uczeniu się matematyki”. Określenie jest to jednak mało precyzyjne. Trzeba bowiem odróżnić trudności zwykłe pojawiające się w nauce matematyki w sposób naturalny od trudności specyficznych, z którymi dziecko poradzić sobie nie może i one są przyczyną dziecięcych dramatów.

Głównym sposobem uczenia się matematyki jest rozwiązywanie zadań. Nie jest źle, jeżeli dziecko ucząc się matematyki napotyka na trudności, lecz jest niezmiernie ważne, aby potrafiło w miarę samodzielnie je pokonać. Jeżeli tak się dzieje – to są to trudności zwyczajne i przeżywają je wszystkie dzieci w trakcie uczenia się matematyki. Jest jednak w szkole spora grupa dzieci, które mimo wysiłku nie potrafią sobie poradzić nawet z łatwymi zadaniami. Nie rozumieją ich matematycznego sensu i nie dostrzegają zależności pomiędzy liczbami. Bywa, że z powodu swej niskiej odporności emocjonalnej nie potrafią wytrzymać napięć, które zawsze towarzyszą rozwiązywaniu zadań. Narysowanie grafu, tabelki, a nawet czytelne zapisanie działania może być zbyt trudne, gdy dziecko ma obniżoną sprawność manualną. W takich przypadkach trzeba mówić o specyficznych trudnościach w uczeniu się matematyki.

Dzieci, które doznają takich trudności, potrzebują fachowej pomocy ze strony dorosłych. Jeżeli jej nie otrzymują w porę, wówczas pojawiają się niepowodzenia i blokady w uczeniu się matematyki: napięcia emocjonalne, zanik motywacji do nauki. Obawa przed nieuchronnym niepowodzeniem zmusza te dzieci do wycofania się z zadań wymagających wysiłku intelektualnego. Pogłębia się ich nerwowość oraz zmniejsza się i tak już niska odporność emocjonalna. Wszystko to sprawia, że następuje spowolnienie rozwoju umysłowego tej, niestety, licznej grupy dzieci.

Zdecydowana większość dzieci doznających specyficznych trudności w uczeniu się matematyki rozpoczyna naukę w szkole bez należytej dojrzałości do uczenia się. Charakteryzują się one nieco wolniejszym rozwojem tych procesów psychicznych, które są zaangażowane w nabywanie pojęć i umiejętności matematycznych. Najczęściej są to opóźnienia niewielkie sięgające kilku miesięcy. Jednak w czasie rozpoczynania na-

uki w szkole dzieci te cechuje mniejsza podatność i wrażliwość. Jeżeli nie rozumują jeszcze na poziomie operacji konkretnych, to nie potrafią zrozumieć ani wyjaśnień nauczyciela, ani sensu zadań matematycznych, gdyż te są utrzymane w konwencji operacyjnej. Gdy są zbyt kruche i mało odporne emocjonalnie niezwykle trudno im wytrzymać napięcia, które są związane z uczeniem się matematyki w warunkach lekcji szkolnej. Kiedy mają nieco obniżoną sprawność manualną i mniej precyzyjnie spostrzegają, mnóstwo kłopotów sprawia im wykonanie prostych czynności wymagających współpracy ręki i oka. Sytuację pogarsza silna motywacja, którą przejawiają wszyscy pierwszoklasiści. Nie chcą zawieść oczekiwań rodziców i pragną zaskarbić sobie względy swojej nauczycielki. Pracują więc na granicy swych możliwości. Jednak mimo tych starań efekty bywają różne. Co czwarte dziecko, jak wynika z badań E. Gruszczyk-Kolczyńskiej, już na początku klasy pierwszej nie potrafi sprostać wymaganiom stawianym właśnie z zakresu matematyki. Na dodatek dorośli nie rozumiejąc przyczyn – im zadania matematyczne wydają się łatwe – są skłonni uważać, że powodem jest lenistwo lub zła wola dziecka. Zmuszają je do nadmiernego wysiłku, a nie udzielają należytej pomocy. Dziecko uczy się szybko zachowań obronnych: wstrzymuje się od odpowiedzi, a potem powtarza to, co powiedziały inne dzieci. Opanowuje na pamięć schematy czynności nie próbując nawet zrozumieć ich sensu. Wymusza daleko idącą pomoc przy odrabianiu zadania lub odpisuje gotowy wynik. Takie i podobne zachowania pomagają uniknąć represji, lecz w konsekwencji obracają się przeciwko dziecku. Powodują bowiem blokady w uczeniu się matematyki ze wszystkimi ich konsekwencjami. Początek tego dramatu to rozpoczynanie nauki w szkole bez koniecznej dojrzałości do uczenia się matematyki. Wyróżnić w niej można następujące wskaźniki:

1. Świadomość, w jaki sposób należy liczyć przedmioty. Niepowodzeń w uczeniu się matematyki doświadczają dzieci, które nie potrafią rozróżnić błędnego liczenia od poprawnego, a także nie potrafią sprawnie dodawać i odejmować do 10. Podstawą dziecięcego liczenia są intuicje matematyczne, które dziecko przyswaja sobie na poziomie przedoperacyjnym, a więc w wieku przedszkolnym.

2. Odpowiedni poziom operacyjnego rozumowania. Jeżeli w czasie rozpoczynania nauki w klasie I dzieci nie osiągnęły w swoim rozumowaniu operacji konkretnych (w zakresie koniecznym dla zrozumienia pojęcia liczby naturalnej), to natrafiają na ogromne trudności w uczeniu się matematyki już w pierwszych tygodniach nauki w szkole. Tym samym opóźnienia w operacyjnym ro-

zumowaniu w stosunku do czasu rozpoczynania nauki w szkole są przyczyną specyficznych trudności w uczeniu się matematyki.

3. Zdolność do funkcjonowania na poziomie symbolicznym i ikonicznym bez potrzeby odwoływania się do poziomu enaktywnego, do poziomu działań praktycznych. Szkolne nauczanie preferuje słowo i obraz. Rzadko dziecko ma okazję sprawdzić w realnym działaniu to, co zostało powiedziane, zapisane lub pokazane w formie graficznej. Dlatego warunkiem powodzenia w uczeniu się matematyki jest zdolność do przechodzenia z jednego poziomu reprezentacji na drugi, przy dużej dojrzałości funkcjonowania na poziomie symboli i przedstawień graficznych.

4. Stosunkowo wysoki poziom odporności emocjonalnej na sytuacje trudne. Dzieci mało odporne nie wytrzymują napięć, które zawsze towarzyszą rozwiązywaniu nawet łatwych zadań matematycznych. Nie są zdolne do racjonalnego zachowania podczas pokonywania trudności. Obniżony poziom odporności emocjonalnej jest przyczyną niepowodzeń w uczeniu się matematyki.

5. Należyta sprawność manualna, precyzja spostrzeżenia i koordynacja wzrokowo-ruchowa. Jeżeli dziecko nie potrafi wykonać prostych rysunków i konstrukcji z klocków ani wyszukać potrzebnej strony w podręczniku, to może mieć poważne kłopoty na lekcjach. Nie może skupić się na problemach matematycznych, a brak koncentracji ma wysoce niekorzystny wpływ na zakres doświadczeń matematycznych i logicznych, które dziecko powinno zgromadzić na lekcji.

Z tego krótkiego opisu głównych wskaźników wynika, że pokrywają się one z zakresem przyczyn nadmiernych trudności w uczeniu się matematyki. Mogą się one pogłębiać w wyniku nieprawidłowego nauczania lub złych warunków w jakich odbywa się kształcenie, np. zbyt liczne klasy, lekcje na trzecią zmianę. Nieprawidłowości procesu nauczania odbijają się najsilniej na tych dzieciach, którym i tak trudno sprostać wymaganiom.

BIBLIOGRAFIA: • Gruszczyk-Kolczyńska E. (1997) Dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki • Semadeni Z. (1991) Trudności i niepowodzenia w uczeniu się matematyki, w: Nauczanie matematyki w klasach początkowych. Podręcznik dla nauczycieli, red. Z. Semadeni, tom I Warszawa • Konarzewski K. (1989) Gdzie szukać źródeł niepowodzeń w uczeniu się matematyki? „Kwartalnik Pedagogiczny” nr 1.

Małgorzata Milek
Przedszkole nr 1 w Sztumie

Zabawa przedszkolaków z matematyką

Uczenie się matematyki poprzez zabawę, sprawia dzieciom wiele radości. Dlatego też, postanowiłam wykorzystać tę formę pracy, aby przybliżyć dzieciom 5 letnim zagadnienia związane z kształtowaniem pojęć matematycznych. Przeprowadzone zajęcia bardzo się dzieciom podobało.

TEMAT KOMPLEKSOWY: Ziemia i wszechświat.

TEMAT ZAJĘCIA: Zabawa dydaktyczna „Pomóż wrócić kosmitom na ich planety”.

CELE OGÓLNE: • wyodrębnianie kształtu z pozostałych cech przedmiotów i nazywanie go, np. kwadratowe – kwadrat, prostokątne – prostokąt, okrągłe – koło, trójkątne – trójkąt; • liczenie elementów, • utrwalenie znajomości kolorów, • kształtowanie nawyków proekologicznych – nieśmiecenie (sprzątanie terenu), • akceptowanie inności, • tolerancja.

CELE OPERACYJNE: dziecko • rozpozna i nazwie figury geometryczne, • potrafi sprawnie liczyć, • zna znaczenie słów: planeta, kosmita; • właściwie rozpoznaje kolory, • potrafi określić wielkość używając określeń: duży, mały; • przyjaźnie odnosi się do innych istot, • potrafi samo dokonać klasyfikacji przedmiotów.

METODY: • słowna, • oglądowa, • praktycznego działania.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: • 10 sylwet kosmitów z symbolami figur geometrycznych, • karty pracy dla każdego dziecka, • dekoracja przedstawiająca ziemię, • 4 spodki latające o kształtach figur, • modele 4 planet o kształtach figur, • symbole figur dla każdego dziecka, • 4 postacie dużych kosmitów, • nagranie piosenki „Ufoludki”, magnetofon.

Przebieg zajęcia:

1. Każde dziecko przykleja sobie wybraną figurę.
 2. Zabawa integrująca grupę „Powitanie kosmitów”. Dzieci w parach witają się ze sobą np. nosek do noska, prawe ucho do prawego ucha itp.
 3. Nauczycielka gromadzi dzieci przed planetą Ziemią. Rozpoczyna opowieść o kosmitach, którzy przylecieli na Ziemię, aby się pobawić. (ustawia kolejno sylwety kosmitów).
 4. Po omówieniu nauczyciel zadaje dzieciom pytania:
 - Jak wyglądają kosmici?
 - Czym się różnią?
 - W jaki sposób można podzielić kosmitów?
 - Ile jest wszystkich kosmitów?
 - Jakie kształty mają na swoich ubraniach?
- Dzieci manipulują sylwetami. Układają kosmitów wg określonych przez nich cech (wielkość, kolor, kształt).
5. Nauczyciel kontynuuje opowieść: Zbliża się koniec pobytu kosmitów na Ziemi, ale spójrzcie (rozsypuje papierki) pozostał bałagan.
 - Co muszą zrobić kosmici?
 - Czy pomożecie im w sprzątanu? (dzieci pomagają i sprzątają teren zabawy).

Teraz jest już czysto i kosmici mogą wrócić na swoje planety. Każdy kosmita musi trafić do swojego pojazdu i polecieć na swoją planetę.

Dzieci manipulują sylwetami, wkładają kosmitów do spodków i przyporządkowują do określonych planet (wg kształtu).
 6. Nauczycielka poleca dzieciom, aby rozejrzały się po sali i podeszły do tych sylwet kosmitów, które mają taki sam znaczek jak oni (koła do kół itp.). Sprawdzenie wykonanego zadania. Przeliczenie dzieci.
 7. Wspólna zabawa przy piosence „Ufoludki” – figury tańczą ze sobą.
 8. Dzieci zajmują miejsca przy stolikach. Przed nimi leży kartka, na której przedstawione są 4 postacie kosmitów i rozsypane figury geometryczne. Zadaniem dzieci jest dopasowanie figur do figury jaką ma kosmita. Kolorowanie figur wg jednego koloru (np. koła na czerwono itp.).
 9. Ewaluacja zajęcia z zakresu kształtowania pojęć matematycznych. Dzieci podnosząc buzię uśmiechniętą lub smutną. Określają, czy zajęcia się im podobało, czy też nie. Odpowiedzi udzieliło 21 dzieci:
 - 19 pokazało buzię uśmiechniętą, oznaczającą iż zajęcia podobało się. Niektóre stwierdzały:

Podobało mi się, ...
bo było dużo kosmitów
bo były latające spodki
... jak trzeba było poszukać takiego samego kosmitę
jak mój znaczek
 - 2 dzieci pokazało buzię smutną. Na pytanie: Co nie podobało ci cię w zajęciu? jeden z chłopców stwierdził, iż zabawa w dobieranie do figur, bo była trudna; drugi z chłopców odrzekł, że wszystko mu się nie podobało.
 - Zajęcia bardzo podobały się dzieciom. Chętnie manipulowały sylwetami kosmitów. Rozpoznawały i nazywały figury. Sprawnie liczyły. Klasyfikowały też kosmitów wg określonych przez siebie cech. Dobrze poradziły sobie z przygotowanymi zadaniami. Były bardzo aktywne. Natomiast na podstawie opinii negatywnych mogę stwierdzić, iż chłopcy mają jeszcze problemy z różnicowaniem figur. Jeden z chłopców jest młodszy wiekowo i dlatego też, niektóre zadania były dla niego trudne.

Antoni Łowiecki
Gimnazjum w Przechlewie

Składanie przekształceń geometrycznych **PROJEKT EDUKACYJNY Z MATEMATYKI**

Założenia:

1. Projekt realizowany przez małe grupy 3 osobowe.
2. Grupa dobiera się na zasadzie dobrowolności.
3. Każda osoba w grupie wykonuje wspólne zadania – grafikę składania przekształceń geometrycznych, co pozwoli:
 - a. Ugruntować wiedzę o przekształceniach: jednokładności, symetrii osiowej, symetrii środkowej i obrocie (podczas zajęć z matematyki i pracy własnej).
 - b. Poznać wiedzę o przekształceniach w drodze samokształcenia: translacja i podobieństwo.
4. Wykorzystanie zasobów bibliotki szkolnej, gminnej oraz Internetu, co pozwoli:
 - a. Analizować nowe treści, rysunki i wykresy.
 - b. Zgromadzić wydruki, rysunki.
 - c. Zastosować wiedzę o przekształceniach do konstruowania przekształceń.
 - d. Opatrzeć grafikę składania przekształceń w informację: tytuł, dane wykonawcy(ów), dodatkowe, niezbędne zdaniem autorów treści, wykresy na arkuszu o formacie A 3 i większym.

TEMAT PROJEKTU: Składanie przekształceń geometrycznych.

CELE:

Ogólne: • kształtowanie umiejętności poszukiwania informacji z różnych źródeł wiedzy, • rozbudzanie zamiłowań matematycznych, • rozwijanie wyobraźni przestrzennej, • analizowanie wiadomości pod kątem przydatności do realizacji zadania, • analizowanie rysunków, przekształceń; • rysowanie przekształceń.

Szczegółowe: • poszukiwanie informacji i opracowań o przekształceniach jednokładnych, symetrie, translacja, obrót w dostępnej literaturze matematycznej oraz mediach; • gromadzenie informacji o przekształceniach w postaci kserokopii i wydruków komputerowych, • dobieranie odpowiednich przekształceń do własnego pomysłu, • dobieranie przekształceń celem wykonania zadania z projektu, • opracowanie konstrukcji przekształceń, • wydrukowanie przekształceń matematycznych, • prezentacja wykonanych prac na forum klasy i szkoły.

METODY: • praktyczne: projektu, ćwiczenia techniczne, wykonywanie rysunku, kreślenie figur płaskich; • programowane z użyciem komputera, • problemowe: operatywne: analizowanie rysunków, projektów, • podające: wykład informacyjny, opis, instrukcja, pogadanka; • eksponujące: wystawa ekspozycja.

Czas realizacji projektu: 22.09.2003 – 30.10.2003r.

Konsultacje: matematyki, bibliotekarz.

Czas prezentacji wyników: 30.10.2003 – 5.11.2003r.

Jak przedstawimy efekty naszej pracy:

1. Liderzy grup dokonują prezentacji tematu na forum klasy szkolnej. Grupa ma prawo podzielić się swymi refleksjami na temat współpracy, etapów pracy itp.
2. Po zakończeniu prezentacji grafiki – ekspozycja pracy w szkole.

Ocenianie pracy grupy:

1. Lider grupy losuje; wylosowany numer wskazuje kolejność prezentacji.
2. Każda grupa otrzyma po pięć punktów (5). Lider grupy po naradzie z pozostałymi członkami zgłasza ocenę punktową. Nauczyciel zlicza ilość zdobytych punktów za grafikę i zapisuje na kartce.
3. Po skończonej prezentacji następuje hierarchizacja kolejności, pozycji grupy wg zdobytych punktów.
4. Nauczyciel matematyki dokona oceny projektów – grafiki składania przekształceń i poziomu prezentacji w formie oceny opisowej (ustnej) i oceny szkolnej do dziennika (w postaci stopnia) dla każdego członka grupy.
5. Kryteria oceny realizacji projektu:
 - a) realizacja tematu: • opracowanie precyzyjne odpowiadające tematowi, • materiał użyty do wykonania projektu, • ciekawe rozwiązanie problemu;
 - b) umiejętność pracy w grupie: • współpraca w grupie, • praca w grupie na miarę możliwości, • wykorzystanie pomysłów członków grupy;
 - c) forma wystąpienia, prezentacji: • w pełni wykorzystany czas prezentacji, • zastosowanie terminologii, • dobry kontakt z odbiorcą.

Autorefleksja: Po ocenie, grupa wypowiada się na temat działań jakie podjęła, zasad pracy w zespole (jak podzieliła odpowiedzialność za realizację zadań, jak podejmowała decyzje, w jaki sposób rozwiązała konflikty, spory, jakie zasady obowiązywały w grupie).

Wiesława Bukowska

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Słupsku

O skuteczności nauczania chemii w szkole ponadgimnazjalnej

Zadaniem nauczyciela jest nie tylko przekazywanie wiedzy, ale wyrobienie w uczniach umiejętności. I to nie tylko przedmiotowych, wynikających z realizacji podstawy programowej, ale i tych kluczowych (ponadprzedmiotowych) – raport OECD zawiera ich 9 – realizowanych w ramach wszystkich przedmiotów. W kształceniu odchodzi się od encyklopedyzmu na rzecz działań, w których nauczyciel jest organizatorem procesu nauczania – uczenia się uczniów. Nauczyciel musi umieć organizować i planować. Starałam się prześledzić wybrane problemy, które według mnie w zasadniczy sposób wpływają na proces nauczania chemii.

Skuteczność nauczania w istotny sposób zależy od stosowanych metod. Istnieje wiele metod aktywizujących, których cechą jest przewaga czynności uczniów nad czynnościami nauczyciela. Nauczyciel kieruje procesem kształcenia, a uczniowie prawie samodzielnie odkrywają świat chemii. Każda metoda może być realizowana jako aktywizująca. Wszystko zależy od zachowania nauczyciela, który może określić reakcje ucznia wyzwolić lub zablokować. Poszukując sposobów aktywizacji uczniów należy tworzyć sytuacje, w których każdy uczeń może osiągnąć w czymś powodzenie, tworzyć obszary współpracy i współodpowiedzialności. Powinniśmy jak najczęściej stwarzać uczniom warunki do odgrywania czynnej roli w procesie kształcenia, poprzez powierzenie im funkcji asystenckich, organizację pracy grupowej, samopomocy koleżeńskiej, prowadzenie zajęć dydaktycznych w terenie. Postawienie problemu, stawianie hipotezy przez uczniów, a następnie jej weryfikacja „wciąga” uczniów w tok lekcji i pomaga odkrywać nowe prawdy. Dobierając metodę realizacji zagadnienia miejmy na uwadze, że uczniowie pamiętają 10% tego co usłyszą, 20% tego co widzą, 40% tego o czym rozmawiają i 90% tego co robią. Są jednak takie treści, których uczniowie nie mogą sami wydedukować, trzeba wtedy posłużyć się dobrze przemyślanym, uporządkowanym wykładem lub pogadanką. W każdej jednak chwili, gdy tylko nadarza się okazja, aby uczniowie mogli sami odkryć nowe elementy wiedzy, należy zmuszać ich do tego poprzez stawianie odpowiednich pytań. Czasami są to pytania, na które odpowie tylko jeden, dwóch uczniów. W takim przypadku treści te należy reszcie klasy jeszcze raz wytłumaczyć. W czasie wykładu często formułujemy definicję pojęć, jakieś reguły czy prawidłowości. Zawsze jednak należy stawiać pytania lub zadania wymagające zrozumienia dopiero po poznanej definicji czy regule.

Niewątpliwie jedną z najlepszych metod nauczania są doświadczenia, które uczniowie wykonują w grupach. Trzeba tylko pamiętać o sformułowaniu tematu doświadczenia, narysowaniu instrukcji na tablicy lub wskazaniu w podręczniku, o które doświadczenie chodzi, odczekaniu, aż wszyscy uczniowie wykonają je, zapytaniu o obserwacje i równanie reakcji lub wynikający z doświadczenia wniosek. Najcenniejsze są sytuacje, gdy uczniowie potrafią przewidzieć przebieg doświadczenia, a jego wynik weryfikuje ich hipotezę lub, gdy po obserwacji doświadczenia starają się je wyjaśnić. Jednak często mamy do czynienia z warunkami, w których lepiej przeprowadzić pokaz, niż doświadczenie uczniowskie. Są to przypadki, kiedy eksperyment jest trudny do wykonania, w którym używa się trujących lub zręcznych substancji i kiedy klasa jest zbyt liczna, aby można było sprawnie zorganizować wykonanie doświadczeń, tzw. jednym frontem. Wtedy należy wykonać pokaz; najlepiej w większych nauczalniach, dbając o powszechność obserwacji. Wiele doświadczeń można wykonać przy użyciu grafoskopu, co pozwala na obserwację przebiegu doświadczenia na dużym ekranie.

Wpływ na skuteczność nauczania ma stosowanie środków dydaktycznych. Najważniejszymi środkami w nauczaniu chemii są odczynniki chemiczne i szkło laboratoryjne. Filmy ani odpowiednie programy komputerowe nie zastąpią doświadczeń przeprowadzonych na lekcji. Dlatego należy stale uzupełniać zasoby odczynników i szkła w pracowni szkolnej. Mając wystarczające ilości odczynników, trzeba też pamiętać o dwóch sprawach: * odpowiednim oznaczeniu położenia odczynnika w szafie tak, aby był w ciągu kilku sekund dostępny; * przygotowaniu odpowiedniej ilości roztworów o różnym stężeniu. Odczynniki nieorganiczne porządkuje się zwykle według kationów, odczynniki organiczne według grupy związków (węglowodory, fluorowce, alkohole itd.). Trucizny przechowywane są w odrębnej zamkniętej szafie. Stężone kwasy przechowywane są pod wyciągiem lub w oddzielnej szafie.

Do drugiej grupy bardzo ważnych pomocy należy zaliczyć: podręczniki, zbiory zadań, tablice chemiczne, plansze. Nie sposób tu pominąć fazo- i foliogramów. Są one łatwe w użyciu, odciążają nauczyciela od żmudnego pisania na tablicy, a często ich szata graficzna uatrakcyjnia przekazywane treści. Do innych środków dydaktycznych, które pomagają w procesie nauczania należą filmy i programy komputerowe. Stosowanie ich wymaga odpowiedniego sprzętu, oprogramowania, a także specyficznego toku lekcji. Są one bardzo pomocne w sytuacjach, gdy brakuje nam odczynników lub sprzętu do wykonania doświadczenia. Wyżej wymienione środki, jeśli będą odpowiednio dostosowane do realizowanego programu, mogą wspomagać przede wszystkim samodzielną pracę ucznia.

W tym miejscu chciałabym wspomnieć o sposobie ćwiczenia umiejętności. Chodzi zazwyczaj o pisanie równań reakcji lub rozwiązywanie zadań. Czasem trzeba tym

zagadnieniom poświęcić całą godzinę lekcyjną, która dla uczniów może, ale nie musi, być bardzo męcząca. Taką lekcję trzeba zacząć od omówienia, czego się mają na niej nauczyć. Następnie należy podawać zadania o coraz większym stopniu trudności, które uczniowie samodzielnie rozwiązują. Po czym jeden z uczniów powinien przedstawić rozwiązanie na tablicy, tłumacząc tok rozumowania. Można również poprosić o rozwiązanie zadania na tablicy ucznia, który ma kłopoty z jego rozwiązaniem. Wówczas śledząc tok rozumowania ucznia wychycimy zagadnienia sprawiające mu problemy i na „gorąco” je wyjaśnimy.

Rozbudzanie zainteresowań uczniów nauką przedmiotem. Uczyc się czegoś skutecznie można tylko wtedy, gdy się rozumie i czuje potrzebę poznania. Zaciekawić chemią możemy poprzez wyjaśnianie zjawisk życia codziennego, przebiegu procesów w przyrodzie, procesów w naszym organizmie w oparciu o poznane prawa, pojęcia, równania reakcji. Omawiając substancje, zjawiska chemiczne należy ukazywać ich związek z otaczającym nas światem, występowanie w przyrodzie oraz ich znaczenie dla człowieka. Ukazywać ich znaczenie praktyczne w życiu codziennym. Uczniowie łatwiej zapamiętują i kojarzą fakty, jeżeli dotyczą one ich samych.

Interesować się daną dziedziną wiedzy to przede wszystkim: • poszukiwać informacji na temat nowych osiągnięć chemii: w wydawnictwach naukowych i popularnonaukowych, w publikacjach towarzystw naukowych, w internecie, w telewizji, w prasie; • starać się aby niezrozumiałe zjawiska otaczającego świata uczynić zrozumiałymi w świetle własnej wiedzy lub też wiedzy zawartej w podręcznikach. Nauczyciel chce się zdobyć wiedzą podzielić, dlatego zaczyna o danych zagadnieniach mówić na lekcjach ciekawie, barwnie, z pasją. Dzięki temu potrafi uczniów zainteresować nauką przedmiotem.

Nadmiar pojęć i niedostatek ćwiczeń to główna przyczyna trudności w nauczaniu chemii. Należy zrezygnować z tradycyjnego wtłaczania wiedzy na rzecz organizowania sytuacji sprzyjających samodzielnemu uczeniu się. Na zainteresowanie uczniów wpływają także: urozmaicony tok lekcji, stosowanie pomocy naukowych oraz różnorodne metody nauczania, pobudzające ciekawość ucznia, jego wyobraźnię, aktywność myślową, ekspresję, działania praktyczne. Lekcja powinna zaczynać się od zaciekawienia uczniów tematem.

Inny aspekt tego problemu to różne poziomy i rodzaje zainteresowania uczniów. W każdej klasie są różni uczniowie. Jedni uważają na lekcji, porządnie wszystko notują, są zawsze przygotowani. Ich zainteresowanie motywowane jest pilnością, tym wewnętrznym nakazem, aby każdą robotę – w tym przypadku naukę – wykonać dobrze. Inny rodzaj zainteresowania to zaciekawienie samą wiedzą. Taki uczeń ma więcej książek z chemii niż tylko podręcznik, w przerwie między lekcjami „zadrecza” nauczyciela pytaniami. Pytany odpowiada obszerniej niż inni uczniowie i nie tylko o tym, czego nauczył się na

lekcji. Dla tych uczniów powinno się organizować koła chemiczne, proponować im udział w konkursach czy olimpiadach, podsuwać ciekawe artykuły, pozycje wydawnicze. Obok opisanych wyżej są także uczniowie, którzy chemii specjalnie nie lubią i których trzeba zaciekawić tym, co się dzieje na lekcji, choć należy zdawać sobie sprawę, że nie jest to łatwe.

Na osiągnięcia uczniów ma wpływ znajomość oczekiwań i kryteriów oceniania. W każdej szkole funkcjonuje wewnątrzszkolny system oceniania (WSO). Ocenianie wewnątrzszkolne powinno to system oparty na szczegółowych wymaganiach edukacyjnych, wynikających z realizowanego przez nauczyciela programu nauczania. Uczniowie powinni zostać zapoznani z owymi wymaganiami, ze sposobami sprawdzania i kryteriami oceniania. Ocena ma odzwierciedlać postępy uczniów, wspomagać ich rozwój, wspierać proces uczenia się i zawsze powinna być jawna i uzasadniona. Uczniowie oczekują sprawiedliwej, obiektywnej oceny swojej pracy. Niepowodzenia nie oznaczają przegranej, lecz są powodem do refleksji i dalszego doskonalenia metod uczenia się, nauczania, kontroli, oceny, samooceny i wzajemnej współpracy. Ocenianie uczniów jest dla wielu nauczycieli najtrudniejszą czynnością dydaktyczną. Zła ocena to ocena nieadekwatna do osiągnięć ucznia: za wysoka, bo wystawiona na podstawie niesamodzielnej odpowiedzi lub za niska, bo wystawiona za odpowiedź przypadkową, złą, udzieloną w jakiś wyjątkowo niesprzyjających dla ucznia warunkach. Każda z tych możliwości jest niekorzystna – pierwsza, dlatego że uczy nierzetelności i obniża faktyczny poziom wyników, druga, bo rodzi poczucie krzywdy i zniechęca do nauki.

Relacje nauczyciel – uczeń. Nie można przeceniać walorów dobrych, partnerskich stosunków z uczniami. Własne zmęczenie i zmartwienia powinno zostawiać się „za drzwiami klasy”; mieć poczucie humoru, zwracać się po imieniu, a czasem nawet po pseudonimie, dotrzymywać umów – np. co do liczby przypadków nieprzygotowania się. Im lepiej zna się uczniów, tym bardziej należy interesować się ich sprawami osobistymi, doradzić, pomagać, jeśli się o to zwróca.

Organizacja klasy i lekcji. Od tego czynnika bardzo wiele zależy. Lekcja musi być starannie zaplanowana. Wszystkie środki dydaktyczne, które mają być na niej stosowane, trzeba wcześniej przygotować. Wtedy nie ma miejsca na przerwy, podczas których nauczyciel szuka np. odpowiedniego zadania na pracę domową lub też przygotowuje w pośpiechu jakiś roztwór potrzebny do doświadczeń.

LITERATURA: • Budrewicz i Gulińska H.: Dydaktyka chemii – Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1993 • Noskowska M.: Metody aktywizowania uczniów – „Chemia w szkole” nr 1, WSiP, Warszawa 2000 • Skrok K.: Uczyć chemii to również wychowywać – „Chemia w szkole” nr 4, WSiP, Warszawa 1997

Małgorzata Skoraczewska
Gimnazjum w Objeździe

Aktywność i aktywizacja NAUCZANIE PRZEDMIOTÓW ŚCISŁYCH

Aktywność ucznia wiąże się zawsze z jego potrzebami i dążeniami, a te wynikają z motywacji. Warto, zatem zając się aktywnością i aktywizacją uczniów w procesie nauczania – uczenia się. Uczeń może przejawiać aktywność w różnych formach i w różnym nasileniu. „Przejsie od stanu aktywności słabszej do bardziej intensywnej nazywamy procesem aktywizacji lub aktywizacją” (W. Okoń).

Aktywizacja to ogół poczynań nauczyciela i uczniów zapewniających dzieciom odgrywanie czynnej roli w realizacji zadań. Należy organizować i uatrakcyjnić zajęcia poprzez zabawy i sytuacje, w których uczniowie angażując się, będą badać, doświadczać i działać, staną się eksperymentatorami i odkrywcami. Nauczyciel powinien stawiać ucznia w takiej sytuacji, aby odczuwał potrzebę podejmowania działań, jakich od niego oczekujemy. Uczeń nabywa umiejętności współdziałania w grupie, odpowiedzialności za grupę. Metody i techniki aktywizujące sprzyjają samodzielności myślenia i działania oraz kształtują pozytywną motywację do uczenia się.

Nauczyciel w pracy z uczniem powinien mieć świadomość, że istotnym elementem procesu uczenia się jest pamięć, a powiększanie zasobów pamięci ma związek z zastosowaną przez niego metodą. Zamiast podawać gotowe informacje, z których uczniowie pamiętają tylko 10%, nauczyciel powinien zachęcać uczniów do stawiania pytań i poszukiwań na nie odpowiedzi, stwarzać warunki do bycia odkrywcą i eksperymentatorem. Wprowadzać atrakcyjne środki dydaktyczne działające na wzrok, które zwiększają wzrost zapamiętywania podawanych treści do 20%. Stwarzanie uczniom możliwości rozmowy i dyskusji zwiększa ilość zapamiętanej informacji do 40%. Umożliwienie uczniom uczenia się poprzez działanie powoduje, że zapamiętują 90% z tego, co robią.

W nauczaniu przedmiotów ścisłych można stosować różnorodne metody aktywizujące, które trzeba dostosować do możliwości uczniów w danej klasie. Najprostszą metodą aktywizującą, w której można zgromadzić dużą ilość pomysłów na rozwiązanie jakiegoś problemu jest **burza mózgów** (giełda pomysłów, metoda Osborna, sesja odroczonej oceny, technika twórczego myślenia). Prowadzący podaje problem, udziela głosu zgłaszającym pomysły rozwiązań, zapisuje je na tablicy. Po wyczerpaniu pomysłów następuje dyskusja i wybór najlepszego rozwiązania. Najlepsze efekty uzyskujemy, gdy uczniowie pracują w 4-5 osobowych zespołach. Metodę stosujemy jako:

rozgrzewkę umysłową, dla ustalenia zakresu posiadanej wiedzy i dla utrwalenia wcześniej zdobytej wiedzy oraz dla znalezienia najlepszego rozwiązania jakiegoś problemu. Burza mózgów jest najczęściej pierwszym etapem innych metod aktywizujących, takich jak, np. śnieżna kula czy dyskusja piramidowa. **Śnieżna kula**: nauczyciel lub uczeń proponuje problem (pytanie, zagadnienie). Uczniowie rozwiązują zadany problem w pojedynkę. Następnie uzgadniają swoje stanowiska: w dwójkach, w czwórkach, w ósemkach. Na koniec wypracowują jedno wspólne dla całej klasy stanowisko. **Dyskusja piramidowa** (szczeblowa, od indywidualnej pracy do stanowiska całej klasy) daje szansę każdemu uczniowi na wyrażenie stanowisk, negocjacji, formułowania myśli.

Na lekcjach biologii i innych przedmiotów ścisłych można stosować **mapę pojęciową**, która wizualnie przedstawia problem z wykorzystaniem schematów, rysunków, haseł, zwrotów lub symboli. Celem tej metody jest usystematyzowanie zdobytych wiadomości lub wizualizacja posiadanych wiadomości. Uczniowie też doskonalą umiejętności techniczne: pisanie, czytanie, rysowanie oraz umiejętności umysłowe: planowanie, klasyfikowanie, uogólnianie. Uczniowie muszą współdziałać ze sobą, dyskutować, przekonywać o swoich racjach. Metoda pojęciowa przybiera kształt plakatu. W postaci mapy pojęciowej możemy opracowywać wiele zagadnień.

Linie czasu można stosować na lekcjach biologii przy realizacji tematów dotyczących ewolucji świata roślinnego i zwierzęcego, pochodzenia człowieka. Linia czasu to metoda wizualnego przedstawienia problemu. W wymiarze linearnym ukazuje się następstwa czasowe. Polega na zaznaczaniu wydarzeń w ujęciu chronologicznym na długim arkuszu papierowym oraz krótko opisanych wydarzeniach. Najważniejszym walorem tej metody jest ukazanie w atrakcyjny sposób efektu poszukiwań i wysiłków uczniów.

Metoda metaplanu – można tą metodą pracować z całą klasą, ale lepsze efekty uzyskuje się w zespołach 5-6 osobowych. Jej istota sprawdza się do tworzenia plakatu, który nosi nazwę metaplanu. Metoda ta skłania uczniów do krytycznego myślenia, rozwija umiejętności analizy, oceniania faktów i wyrażania sądów. Najczęściej stosowany jest metaplan Franciszka Szloska: problem – Jak jest? Jak być powinno? Dlaczego nie jest tak, jak być powinno?

Jedną z kluczowych umiejętności, w jakie szkoła ma wyposażać ucznia, jest twórcze myślenie. Im wcześniej zacznie się wychowywać do twórczości, tym proces będzie skuteczniejszy. Taką możliwość daje zastosowanie **metody projektów**. Polega ona na wykonywaniu przez uczniów zadań obejmujących większą partię materiału poprzez samodzielne poszukiwania, pod dyskretną opieką nauczyciela. Metoda projektu charakteryzuje się tym, że: ma określony cel i metody pracy, ma określone terminy realizacji, wyznaczone osoby pracują w grupach. Znane

są kryteria oceny, a rezultaty pracy prezentowane są publicznie. Projekt jest zadaniem trwającym kilka dni, nawet tygodni.

Drama – w jej zakres wchodzi: rozmowa, wywiad, etiuda pantomimiczna, improwizacja, scenka improwizowana, rzeźba, żywy obraz, można ją stosować na niemal wszystkich przedmiotach.

Dyskusja dydaktyczna, która obecnie należy do grupy metod aktywizujących (dość długo dyskusja była zaliczana do grupy metod słownych, dopiero W. Okoń przesunął ją grupy metod problemowych). Do lepszej organizacji i prezentacji argumentów można wykorzystać sposób wizualizacji zwany **ścieżką decyzyjną** lub **drzewkiem decyzyjnym**. Graficzna forma drzewka decyzyjnego zwiiera podstawowe elementy procesu podejmowania decyzji: zdefiniowanie problemu, znalezienie różnych możliwych rozwiązań, określenie pozytywnych i negatywnych skutków każdej możliwości ze względu na stawiane cele i podjęcie decyzji.

Metody aktywizujące uczą młodzież rozwiązywać problemy, podejmować decyzję, dokonywać wyboru, ale jednocześnie wymagają dyscypliny i zaangażowania z ich strony. Prowadzenie lekcji metodami aktywizującymi wymaga od nas pedagogów wysiłku i zaangażowania, ale jednocześnie dostarcza większej satysfakcji z procesu nauczania.

Izumi Yoshida

Gimnazjum nr 36 w Łodzi

Tęsknota oczu uspiionych

Poranek jasny motyli

Bielą, turkusem i złotem

Zatrzepotał

O moje senne powieki się otarł

Które jak śnieżne obłoki

Zakryły źrenic otoki

Tęsknota oczu uspiionych

Gwiazdami wysrebrzonych

Jeszcze mleczne rzeki śnią

Jeszcze łąki pełne wstchnień

A już ranek bosy

Biega po kropelkach rosy

Wiersz nadesłany na XX Ogólnopolski Konkurs Literackiej Twórczości Dzieci i Młodzieży Gimnazjalnej.

Marlena Świtoń

Szkoła Podstawowa w Będziechowie

Przyczyny wad postawy

Wynikiem zmian zachodzących w środowisku są schorzenia na tle niedostosowania: nerwice, częste zaburzenia psychiczne, zaburzenia układu krążenia. W zakresie narządu ruchu u dorosłych często występują bóle krzyża spowodowane pionizacją i siedzącym trybem życia, u dzieci i młodzieży – wady postawy i płaskostopie. Zaburzenia te potęgują się jeszcze na skutek ograniczonej aktywności ruchowej człowieka. W każdym zniekształceniu bierze udział i dostosowuje się do niego cały układ ruchu: mięśnie, więzadła, stawy, kości oraz strefa czuciowo-ruchowa. Naturalny ruch przebiega w tej sytuacji nieprawidłowo – zgodnie z zasadą najmniejszego wysiłku. Postawa jest nawykiem ruchowym kształtującym się na określonym podłożu morfologicznym i funkcjonalnym. Dziecko z wadliwą postawą nie uświadamia sobie tego stanu. Ponieważ w większości przypadków wady postawy są pochodzenia statycznego i wynikają z adaptacji do pozycji stojącej, dziecko nie odczuwa żadnej bolesności z tym związanej, a w pozycji do której się przyzwyczaiło, czuje się dobrze i naturalnie. Wszelka próba korekty wydaje się anormalna.

Błędy postawy są zazwyczaj następstwem dwójakiego rodzaju czynników: biologicznych i społecznych. Niektóre części ciała są bardziej podatne na powstanie wad, uszkodzeń, a nawet schorzeń, które osłabiając organizm i zaburzając czynności narządów wewnętrznych, odbijają się na kształcie ciała. Ujemny wpływ wywierają również: zmęczenie, dłużej trwające niedożywienie, niedosypianie. Przyczyną powstania wad postawy bywają również schorzenia stawów, kości, mięśni i nerwów a także otyłość.

Do czynników społecznych wpływających na postawę ciała należą: zaniedbania natury higienicznej, stany psychiczne i różne niewłaściwe nawyki dnia codziennego. Ważnym zagadnieniem higieniczno-zdrowotnym jest również niewłaściwy ubiór dzieci (obciste, zbyt ciasne ubranie, sztywne kołnierze, niedopasowane do stopy buty o niewłaściwym kształcie, zbyt wysokie obcasy). Podobnie ciężka praca fizyczna, zwłaszcza dzieci wiejskich i z biednych rodzin powoduje zniekształcenia ciała. Nie można także pominąć niebezpieczeństwa, jakie zagraża zdrowiu dziecka w ławkach szkolnych, niedopasowanych do wzrostu, a także długotrwałe odrabianie zadań przy nieodpowiednich stołach w domu.

Praca nad utrwaleniem dobrej postawy jest więc nie tylko treningiem mięśni i więzadeł. Jest też ćwiczeniem postaw psychicznych i moralnych. Stąd też pewne rodzaje zniekształceń postawy u dzieci, wymagające oddziaływania korektywnego, nieraz bardziej podatne są na wpływy wychowawcze, aniżeli lecznicze.

Joanna Rachwał

Przedszkole w Kołczygłowach

Orientacyjna funkcja świadomości w wychowaniu fizycznym

Jestem nauczycielką wychowania przedszkolnego od dwunastu lat. Zauważyłam wzmożoną potrzebę ruchowej aktywności u dzieci. Zainteresowały mnie przejawy ich świadomości w czasie ćwiczeń ruchowych.

W ruchu, który stwarza zawsze ciekawe, a niekiedy niepowtarzalne sytuacje (zwłaszcza w grupie) umacniają się więzy uczuciowe współpartnerów oraz budzi się wrażliwość i świadomość moralna. Korzystanie ze świeżego powietrza, słońca, wody, terenu, powoduje rozwój uczuć i przeżyć estetycznych, płynność i lekkość ruchu. Łączenie ruchu z zielenią, z naturą, ze słońcem czy muzyką jest najlepszą drogą do stwarzania pogodnego nastroju, zacierania przykrych przeżyć.

Pojęcie *świadomości* jest bardzo trudne do zdefiniowania i dlatego było ono w historii filozofii i historii psychologii przedmiotem licznych sporów.

Przyjmuje się, że „świadomość jest wewnętrznym obrazem, modelem, odbiciem” (T. Tomaszewski).

Świadomość spełnia w działalności człowieka podstawową funkcję orientacyjną, a może ją spełniać dzięki temu, że ma charakter dynamiczny.

U dzieci w wieku przedszkolnym, a także i u młodszych, główną rolę odgrywają zabawy ruchowe. „Utrwalają one wiele pojęć i wiadomości, kształtują nawyki kulturalne, pozytywne cechy charakteru, a w szczególności świadomą dyscyplinę i karność oraz umiejętność współzycia w grupie” (K. Właźnik). Każda nowa czynność, nowe zachowanie powstaje na bazie uprzednich doświadczeń dziecka. Są one rezultatem jego styczności z otoczeniem, ukierunkowanych działań wychowawczych pełniących rolę stymulatorów, jak również wynikiem własnej aktywności dziecka. Aktywność będąca cechą każdego organizmu ujawnia się u małego dziecka w postaci ruchu i bezwarunkowego odruchu orientacyjnego.

Niektórzy pedagodzy podkreślają niezmiernie ważne aspekty spontanicznej aktywności ruchowej wpływającej na rozwój młodego organizmu. U małych dzieci spontaniczność będzie się wyrażała w takich formach ruchu, jak: różnego rodzaju biegi, podskoki, próby rzutów, wspinania, przewracania się, a więc będzie ograniczona do podstawowych możliwości motorycznych dziecka i jego małych umiejętności ruchowych. W czasie ćwiczeń ruchowych dziecko ma możliwość samokontroli ruchu,

spalenia nadmiaru energii oraz rozbudzenia wyobraźni i uzewnętrznienia jej. Ma także możliwość ciągłego rozwijania sprawności fizycznej, a także zaprezentowania swoich umiejętności ruchowych.

Wychowanie fizyczne dziecka w tym okresie polega głównie na naśladowaniu, a wyraża się najczęściej w spontanicznych formach ruchu. Małe dziecko patrząc na swoich rówieśników, bądź też na starszych kolegów włącza się do w do różnego rodzaju biegów, podskoków, wcześniej tego nie planując. Wynika to z ochoty bycia z innymi, własnego popędu, wyżycia się ruchowego, zabawy. Potrzeba aktywności wraz z upływem lat zwiększa się ale jest uzależniona także od temperamentu, zasobu energetycznego, stanu zdrowia i – co jest bardzo ważne – nabytych wcześniej umiejętności, doświadczeń ruchowych.

Dziecko, tak jak dorosły człowiek, dąży do poznania tego co nieznanne, co nowe, do odkrywania wielu możliwości wykonywania bardziej skomplikowanych figur przy pomocy własnego ciała, do osiągnięcia doskonałości. U dzieci w wieku przedszkolnym wykonywanie ćwiczeń porównywane jest do odruchów bezwarunkowych, orientacyjnych. Na zmianę tempa muzyki, np. gdy jest wolna – maszerują, gdy jest szybka – biegają, reagują bez słownego polecenia prowadzącej.

Nasuują się następujące wnioski i spostrzeżenia:

1. W urzeczywistnianiu założeń programowych wychowania zdrowotnego na plan pierwszy wysuwa się dobór środków stosowanych w jednostronnym nauczaniu motorycznym i kształtowaniu aktywności ruchowej.
2. Dobór środków zależy od nauczyciela – wychowawcy, a co za tym idzie jego kwalifikacji i postawy. Powinna to być postawa godna naśladowania, gdyż działalność dziecka w wieku przedszkolnym opiera się na wzorcach czerpanych z otoczenia.
3. Działalność ruchowa dziecka winna być należycie i świadomie kierowana, mimo iż reakcja na różnego typu sygnały jest przeważnie spontaniczna.
4. Spontaniczna aktywność ruchowa wynika z biologicznej potrzeby ruchu dziecka, z niewyczerpanego zapasu energii.
5. Świadomość w wychowaniu fizycznym dzieci zależy, jak można zaobserwować, w dużej mierze od środowiska w jakim są wychowywane.

BIBLIOGRAFIA: • Kwiatkowska M. (red.): Podstawy pedagogiki przedszkolnej. Warszawa 1985, WSiP. • Łobocki M.: Metody badań pedagogicznych. Warszawa 1982, PWN. • Tomaszewski T. (red.): Psychologia. Warszawa 1976, PWN. • Właźnik K.: Wychowanie fizyczne w przedszkolu. Warszawa 1998, WSiP.

Renata Smolicz

Liceum Ogólnokształcące w Uście

Janina Zduńska

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Słupsku

Ocenianie na lekcjach wf

FRAGMENT OPRACOWANIA

Głównym zadaniem oceny jest umożliwienie samorealizacji i samooceny własnych postępów, poznanie własnej sprawności, a także wyzwalanie motywacji do samodoskonalenia się. Ocena nie powinna porównywać uczniów, ujawniać braków w umiejętnościach i wiadomościach, lecz oceniać to, co uczeń już zdobył i opanował. Powinna być jasna i zrozumiała, oparta na czytelnych kryteriach przedstawionych uczniom w formie poziomów wymagań. Powinna zawsze uwzględniać indywidualne predyspozycje i możliwości. W ocenie powinny być zawarte informacje dotyczące: • chęci – wkład pracy ucznia w wywiązywanie się z zadań, • postępu – poziom osiągniętych zmian, • postawy, • wyników.

Wymagania programowe, to najkrócej rzecz ujmując osiągnięcia uczniów przewidziane programem nauczania, wyrażające się opanowaniem przez uczniów określonego zasobu umiejętności, wiadomości i zmianami w zachowaniach i postawach.

Kontrola i ocena stanowi integralną część procesu kształcenia i jest ważnym instrumentem działania pedagogicznego. Proces kontroli i oceny sprowadza się do poszukiwania odpowiedzi na istotne pytania: • czy zamierzone cele zostały osiągnięte, • czy uczniowie uczyli się tego, czego powinni się uczyć; • czy można było osiągnąć lepsze wyniki w krótszym czasie, • czy zamierzone cele można było osiągnąć mniejszym nakładem pracy nauczyciela czy też ucznia.

Zasadniczym kryterium oceny z wychowania fizycznego powinien być wysiłek ucznia wkładany w usprawnienie się i wywiązywanie się z podejmowanych przez niego z powierzonych przez nauczyciela zadań. Realizując zajęcia z wychowania fizycznego, należy mieć na uwadze działania wyrównujące braki w stanie zdrowia uczniów, korygowanie wad postawy i budowy ciała oraz przeciwdziałanie otyłości i obniżonej sprawności ruchowej. W czasie zajęć w-f nie można też preferować uczniów najbardziej sprawnych. Analogicznie nauczycieli tego przedmiotu nie należy oceniać przede wszystkim za wyniki sportowe uczniów.

Na ocenę semestralną i na koniec roku mają wpływ, również elementy składowe oceny z zajęć obowiązkowych:

a. frekwencja,	c. postęp,
b. aktywność,	d. osiągnięcia.

OCENA ZA FREKWENCJĘ: • niedostateczna – brak uczestnictwa w 10 lub więcej zajęciach, • dopuszczająca – brak uczestnictwa w 8 lub 9 zajęciach, • dostateczna – brak uczestnictwa w 6 lub 7 zajęciach, • dobra – brak uczestnictwa w 4 lub 5 zajęciach, • bardzo dobra – brak uczestnictwa w 2 lub 3 zajęciach, • celująca – uczestnictwo we wszystkich zajęciach (1 nieobecność.)

Uwaga: nieobecność nie jest liczona, jeżeli: • uczeń uczestniczył w innych zajęciach organizowanych przez szkołę, • w przypadkach losowych (np. udokumentowana choroba).

OCENA ZA AKTYWNOŚĆ: • aktywność na zajęciach podnosi końcową ocenę o stopień, • brak aktywności obniża ocenę końcową o stopień.

Uwaga: aktywność ucznia przejawia się zaangażowaniem, wykonywaniem ćwiczeń i zadań w sposób zbliżony do maksymalnych swoich możliwości, inwencją twórczą, aktywnym udziałem w zajęciach i ich organizacji, dużym zasobem wiedzy i umiejętności, zdyscyplinowaniem i udziałem w rozgrywkach sportowych.

OCENA ZA POSTĘP: • na podstawie przeprowadzonych testów sprawności fizycznej.

Uwaga: testy sprawności fizycznej wybiera nauczyciel.

OCENA ZA OSIĄGNIĘCIA: • celująca – za udział w zawodach SOMSPG i na wyższych szczeblach, • bardzo dobra – za udział w zawodach szkolnych.

Uwaga: w zawodach uczeń osiąga czołowe lokaty.

Próby motoryczne w ocenie sprawności fizycznej dziewcząt w I klasie szkoły ponadgimnazjalnej

SZYBKOŚĆ I ZWINNOŚĆ – bieg na 30 m, po kopercie 5x3 m (bieg ze startu wysokiego). Wyniki – czasy:

4.0 – cel. (6)	4.7 – db. (4)	5.5 – dop. (2)
4.3 – bdb. (5)	5.0 – dst. (3)	

MOC: skok w dal z miejsca (ilość własnych stóp).

Wyniki – odległości:

9-10 stóp – cel. (6)	7 stóp – db. (4)	5 stóp – dop. (2)
8 stóp – bdb. (5)	6 stóp – dst. (3)	

SILA: Mięśnie brzucha w czasie 30 s. Wyniki:

35 i więcej – cel. (6)	27 – db. (4)	22 – dop. (2)
30 – bdb. (5)	25 – dst. (3)	

GIBKOŚĆ: Ćwiczenie należy wykonać w pozycji stojącej o NN prostych, RR należy dotknąć jak najniżej do podłogi.

Wyniki:

- potrafi w siadzie rozkrocznym dotknąć głową do podłogi – cel. (6)
- potrafi dotknąć całymi dłońmi do podłogi – bdb. (5)
- potrafi dotknąć pięściami do podłogi – db. (4)
- potrafi dotknąć palcami RR do podłogi – dst. (3)
- potrafi dotknąć palcami RR poniżej kolan – dop. (2)

Celem naszego opracowania jest ujednoczenie wymagań w danej szkole i stosowane przez cały zespół przedmiotowy.

LITERATURA: • Kierczak U. i Głos T.: Program wychowania fizycznego dla czterech etapów edukacyjnych • Sieniek Cz.: Planowanie pracy nauczyciela wychowania fizycznego zreformowanej szkole zawodowej klas I-II, liceum klas I-III, technikum klas I-IV.

Krystyna Jabłońska

Szkoła Podstawowa w Dretyniu

Badania dynamiki rozwoju cech motorycznych

Spotykamy się z różnymi definicjami wychowania fizycznego i kultury fizycznej.

Według Władysława Tatarakiewicza kultura fizyczna „jest dbałością psychiki o ciało”. Z kolei Maciej Demel mówi, że „kultura fizyczna to wyraz określonej postawy wobec własnego ciała, świadoma i aktywna troska o rozwój, sprawność i zdrowie, to umiejętność organizowania i spędzania czasu z największym pożytkiem dla zdrowia fizycznego i psychicznego.” Natomiast wg Wiesława Osińskiego „wychowanie fizyczne stanowi zamierzoną i świadomą działalność ukierunkowaną na tworzenie właściwego zespołu postaw i nastawień, związane z nimi przekazywanie podstawowych wiadomości, a także na hartowanie na bodźce środowiskowe oraz zdobycie umiejętności i sprawności, które łącznie wyznaczają zachowanie człowieka w stosunku do jego fizycznej postaci.”

Rozwój fizyczny jest to całokształt procesów biologicznych, które są charakterystyczne dla organizmów żywych. Rozwój ten dotyczy aparatu ruchu, czyli kośćca, mięśni, układu nerwowego, jak również i innych układów organizmu oraz kształtowania się tych właściwości funkcjonalnych, które nazywamy motoryką.

Co jakiś czas nauczyciel powinien sprawdzić w jakim kierunku idą zmiany motoryczne pod wpływem stosowanych przez niego metod i środków. Także uczniowie są i powinni być zainteresowani tym, jak rozwijają się ich cechy motoryczne. Indywidualna praca każdego ucznia w kierunku poprawy swoich możliwości fizycznych powinna być dostrzeżona i obiektywnie oceniona.

Z licznych opracowań dotyczących stanu zdrowia naszego społeczeństwa wynika, że kondycja zdrowotna jest zła i wykazuje stałą tendencję spadkową. Za główną przyczynę uznaje się niedostateczny udział dzieci i młodzieży w różnych formach aktywności ruchowej.

Materiał i metody badań

Badania przeprowadzone zostały na bazie Testu Sprawności Fizycznej Z. Chromińskiego. Objęły 16 uczennic Szkoły Podstawowej w Dretyniu w trzech kolejnych latach edukacji. Obecnie dzieci i młodzież zafascynowani są komputerami, programami telewizyjnymi, co wiąże się z brakiem ruchu tak niezbędnego i koniecznego dla prawidłowego rozwoju młodego organizmu. Sprawność ruchowa i dobre zdrowie przyczyniają się do polepszenia dyspozycji do nauki. Są atrybutami do dobrych osiągnięć szkolnych. Wyniki badań można wykorzystać do ulepszenia planu pracy, organizacji aktywnego wypoczynku

dla uczniów, których wyniki odbiegły od innych. Badane uczennice poddane zostały trzem próbom:

- siły,
- szybkości,
- wytrzymałości.

Analizie poddane zostały wyniki jesienne każdego roku szkolnego.

PRÓBA SIŁY – RZUT PIŁKĄ LEKARSKĄ W TYŁ ZNAD GŁOWY
Siła jest to cecha motoryczna. To zdolność pokonywania oporu zewnętrznego lub przeciwdziałanie mu kosztem wysiłku fizycznego (napinanie mięśni). Zbadana została poprzez rzut piłką lekarską (2 kg) w tył znad głowy.

OPIS PRÓBY: Badany staje w rozkroku na wyznaczonej linii tyłem do kierunku rzutu. Piłkę lekarską trzyma oburącz. Po wykonaniu zamachu oddaje rzut z jak największą siłą w tył znad głowy. Próbę powtarza trzykrotnie. Zaliczany jest rzut o największej długości.

PRÓBA SZYBKOŚCI – BIEG KRÓTKI NA DYSTANSIE 60M

Szybkością ruchu możemy określić zdolność wykonywania danego ruchu w najkrótszym czasie dla danych warunków. Szybkość oceniona została poprzez próbę biegu na dystansie 60 m ze startu niskiego.

OPIS PRÓBY: Na komendę „na miejsca” badany zajmuje pozycję startową. Na komendę „gotów” – unosi biodra w górę i wychyla barki na linię startową. Wzrok skierowany przed siebie. Na sygnał gwizdka badany rozpoczyna bieg i pokonuje dystans 60m z jak największą prędkością.

PRÓBA WYTRZYMAŁOŚCI – BIEG DŁUGI NA DYSTANSIE 600M

Wytrzymałość określamy jako zdolność organizmu do przeciwstawiania się zmęczeniu powstającemu w trakcie długotrwałego wysiłku fizycznego o określonej intensywności.

OPIS PRÓBY: Badane na komendę „na miejsca” stają w wysokiej pozycji startowej w wykroku przed linią startu. Na sygnał pokonują wyznaczony dystans w jak najkrótszym czasie.

Wyniki badań

Wyliczona została średnia klasy (IV-VI) z każdej wykonywanej próby, co pozwala na szybką i czytelną analizę poszczególnych wartości.

1. w biegu na 60 m.
 - w I badaniu x śred. wyniósł – 11,36
 - w II badaniu x śred. wyniósł – 11,24
 - w III badaniu x śred. wyniósł – 10,97
2. w biegu na 600 m.
 - w I badaniu x śred. wyniósł – 2,34
 - w II badaniu x śred. wyniósł – 2,26
 - w III badaniu x śred. wyniósł – 2,11
3. w rzucie piłką lekarską (2 kg)
 - w I badaniu x śred. wyniósł – 5,12
 - w II badaniu x śred. wniósł – 5,31
 - w III badaniu x śred. wyniósł – 5,71

Wnioski

Analiza zgromadzonego materiału pozwala na określenie dynamiki zmian w poziomie sprawności fizycznej dziewcząt z kl. VI na przestrzeni trzech lat nauki szkolnej, określić tendencje wzrostowe lub obniżenie badanych cech motorycznych.

Z przedstawionych rezultatów w poszczególnych próbach wynika, że:

- Średni przyrost szybkości u badanych dziewcząt na przestrzeni trzech lat szkolnych wyniósł – 0,39s. Wzrost pomiędzy I i II badaniem wyniósł – 0,12s., natomiast między II i III badaniem – 0,27s. Świadczyć to może o ustabilizowaniu się tej cechy motorycznej do wieku rozwojowego.
- Średni przyrost wytrzymałości u badanych dziewcząt na przestrzeni trzech lat szkolnych wyniósł – 0,23s. Wzrost między I i II badaniem wyniósł -0,08s., natomiast między II i III badaniem wyniósł – 0,15s. Wzrost nastąpił niewielki, ale równomierny i świadczy o ustabilizowaniu się tej cechy motorycznej.
- Średni przyrost siły badanych dziewcząt na przestrzeni trzech lat szkolnych wyniósł – 0,59 m. Przyrost między I i II badaniem wyniósł – 0,19 m, a między II i III badaniem wyniósł – 0,40 m.

Wszystkie badane cechy motoryczne wykazują tendencje wzrostowe. Nie są to wielkie wartości, ale systematyczne. Może to świadczyć o dobrej postawie uczennic wobec własnego zdrowia, jak i prawidłowym doborze metod i środków pracy nauczyciela.

PIŚMIENNICTWO: • Bielski J.: Wychowanie fizyczne w klasach I-III Etap I: Kształcenie zintegrowane. Wydawca Zarząd Główny SZS Warszawa 1998r. • Raczek J.: Rozwój wytrzymałości dzieci i młodzieży szkolnej. Wydawnictwo „Sport i turystyka” Warszawa 1982r. • Lider nr 6/1999r. Promocja zdrowia – Kultura zdrowotna i fizyczna. Wydawca Zarząd Główny SZS • Sulisz S. „Wychowanie fizyczne w szkole podstawowej”. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Warszawa 1991r.

Kultura fizyczna i sport

WYBÓR AKTÓW PRAWNYCH

Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o zmianie ustawy o kulturze fizycznej. (Dz.U. z 2002r. Nr 207, poz. 1752)

Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu

z dnia 16 października 2003r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad i trybu przyznawania odznaczeń, wyróżnień i nagród za szczególne osiągnięcia w dziedzinie kultury fizycznej. (Dz.U. z 2003r. Nr 191, poz. 1872)

z dnia 9 maja 2003r. w sprawie stażu adaptacyjnego i testu umiejętności w toku postępowania o uznanie nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do wykonywania zawodów regulowanych w dziedzinie kultury fizycznej i sportu. (Dz.U. z 2003r. Nr 98, poz. 896)

z dnia 15 stycznia 2003r. w sprawie szczegółowych zasad dofinansowywania modernizacji, remontów i inwestycji obiektów sportowych oraz rozwijania sportu wśród dzieci, młodzieży i osób niepełnosprawnych, trybu składania wniosków o dofinansowanie oraz przekazywania środków na realizację zadań i ich rozliczania. (Dz.U. z 2003r. Nr 5, poz. 48)

z dnia 20 lutego 2002r. w sprawie wzorcowych programów zajęć wychowania fizycznego dla jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej, ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, Szefowi Urzędu Ochrony Państwa oraz Szefowi Obrony Cywilnej Kraju. (Dz.U. z 2002r. Nr 145, poz. 226)

z dnia 17 października 2001r. w sprawie zasad współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży. (Dz.U. z 2001r. Nr 128, poz. 1416)

z dnia 12 września 2001r. w sprawie szczegółowych zasad i warunków prowadzenia działalności w dziedzinie rekreacji ruchowej. (Dz.U. z 2001r. Nr 101, poz. 1095)

z dnia 5 lipca 2001r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji czwartej i piątej godziny obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego. (Dz.U. z 2001r. Nr 79, poz. 843)

z dnia 4 stycznia 2001r. w sprawie zasad i trybu przyznawania, wstrzymywania i cofania oraz wysokości stypendiów sportowych dla członków kadry narodowej i olimpijskiej. (Dz.U. z 2001r. Nr 5, poz. 48)

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 maja 1997r. w sprawie określenia warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne. (Dz.U. z 1997r. Nr 57, poz. 358)

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 28 czerwca 2001r. w sprawie przewodników turystycznych i pilotów wycieczek (Dz.U. z 2001r. Nr 72, poz. 752).

DOSKONALENIE NAUCZYCIELI

Odbyło się w ODN

OD STYCZNIA DO MARCA

- Podstawy tańca i choreografii – Gimnazjum nr 2 Słupsk
- Praca nauczyciela z dzieckiem trudnym – ODN Słupsk
- Wewnętrzne mierzenie jakości pracy szkoły – SP Lęba
- Ewaluacja w nadzorze pedagogicznym. Podnoszenie jakości pracy szkół – PCKU Puck
- Pomiar dydaktyczny w pracy nauczyciela – PCKU Puck
- Dysleksja rozwojowa – SP nr 2 Bytów
- Podstawy pomiaru dydaktycznego – Przedszkole nr 10 Lębork
- System biblioteka szkolna – program mol – ODN Słupsk
- Dysleksja rozwojowa – ODN Słupsk
- Edukacja europejska w nauczaniu zintegrowanym – SP Ustka
- Wewnętrzne mierzenie jakości pracy szkoły – SP Szczecurze
- Wewnętrzne mierzenie jakości pracy szkoły – ZSzP Rzucewo
- Animacja teatru szkolnego – ODN Słupsk
- System biblioteka szkolna – program mol – ODN Słupsk
- Warsztaty „Od kompetencji kluczowych do wynikowych planów nauczania” – ILO Słupsk
- Dysleksja rozwojowa – ODN Słupsk
- Szkoła promująca zdrowie – diagnoza, planowanie, ewaluacja – ODN Słupsk

W TRAKCIE TRWANIA

- Kurs kwalifikacyjny: „Oligofrenopedagogika”, „Wychowanie do życia w rodzinie”, dla oświatowej kadry kierowniczej – ODN Słupsk
- Interdyscyplinarny kurs edukacji regionalnej – ODN Słupsk

W MIESIĄCU KWIETNIU ODBĘDĄ SIĘ

- Animacja teatru szkolnego – ODN Słupsk
- Kurs kierowników wycieczek szkolnych – ODN Słupsk
- Konstruowanie programów autorskich w edukacji wczesnoszkolnej – SP Lębork
- Elementy biblioterapii – ODN Słupsk
- Awans zawodowy nauczyciela – ODN Słupsk
- Alternatywne i wspomagające sposoby porozumiewania się dzieci niepełnosprawnych – II – ODN Słupsk
- Metody psychomanipulacji w sektach – ODN Słupsk
- Dysleksja rozwojowa – ASLO Lębork
- Zabawy muzyczno-ruchowe w edukacji wczesnoszkolnej – ODN Słupsk

*Ewa Misiewicz
konsultant ds. doskonalenia nauczycieli*

SŁUPSK - MIASTO TWÓRCZE II Forum Edukacji Regionalnej RATUSZ MIEJSKI - 8 MARCA 2004

W Forum uczestniczyło ponad 100 osób: nauczyciele języka polskiego, nauczyciele bibliotekarzy, dyrektorzy szkół, przedstawiciele administracji i inni. Było skierowane głównie do nauczycieli języka polskiego, dlatego dominowała tematyka literacka oraz informacja o zbiorach regionalistów w bibliotekach.

Zdaniem Grażyny Przybylak – konsultanta ds. edukacji regionalnej w naszym Ośrodku – Forum ukazało „że na własnym podwórku mamy prawdziwe skarby, o których powinniśmy uczyć i informować” (wypowiedź dla „Głosu Pomorza”).

Materiały prezentowane na I i II Forum zostaną udostępnione w formie publikacji. W tym numerze „Informatora Oświatowego” prezentujemy referat Daniela Kalinowskiego o twórczości Daniela Odiji – laureata tegorocznej Nagrody Artusa przyznawanej przez trójmiejskie środowisko literackie.

PROGRAM

OTWARCIE FORUM

Maciej Kobyliński – Prezydent Miasta Słupska
Anna Sadlak – z-ca dyrektora Wydz. Oświaty UM
Małgorzata Kowalska – dyrektor ODN w Słupsku

BAŚNIOWA NIESPODZIANKA

Część artystyczna w wykonaniu uczniów SP 5 w Słupsku

REFERATY I KOMUNIKATY

1. Odkrywanie Słupska przez nas samych dla nas samych
– *Jolanta Nitkowska-Węglarz*
2. Od tradycji do internetu. Słupscy twórcy literatury dla dzieci i młodzieży na przełomie drugiego i trzeciego tysiąclecia
– *Marianna Borawska*
3. Młode talenty literackie – promocja Słupska poprzez twórczość dzieci i młodzieży
– *Jolanta Wiśniewska*
4. Nasza pomorska mała Ojczyzna. Wspomaganie działań innowacyjnych nauczycieli
– *Małgorzata Lenart*
5. Przestrzeń na nowo odkryta. O prozie Daniela Odiji
– *Daniel Kalinowski*
6. 10 lat literackiej uczy w grodzie nad Słupią. Słupska Wiosna Literacka
– *Mariola Łukasik*
7. Promocja słupskiej literatury przez SBP. Bibliografie pisarzy słupskich
– *Alicja Świątlicka*
8. Warsztat nauczyciela regionalisty – *Małgorzata Podolak*
9. Realizacja ścieżki edukacji regionalnej – *Mariola Dudek*
10. Pomorski tygiel kultur. Ku antropologii literackiej. Doświadczenia człowieka pogranicza
– *Adela Kuik-Kalinowska*
11. Ziemia słupska w twórczości pisarzy słupskich
– *Jerzy Dąbrowa-Januszewski*
12. Zbiory regionalne w bibliotece PAP w Słupsku
– *Maria Stolnicka*

Spotkanie katechetów

W kościele św. Ottona w Słupsku w dniu 13.02.2004r. odbyło się spotkanie nauczycieli i katechetów z powiatu słupskiego oraz adoracja Najświętszego Sakramentu. Motto spotkania – adoracji: **Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój**. W zamierzeniu organizatora miała ona być wyciszeniem i refleksją nad treścią szeroko rozumianego pojęcia pokój, który potrzebny jest każdemu człowiekowi indywidualnie, rodzinom, szkołom, mniejszym i większym społecznościom tworzącym osiedla, wsie, miasta, państwa, obejmującym wreszcie Europę i cały świat. Zaznaczyć pragnę, że w szczególny sposób towarzyszyli nam patronowie Europy – Cyryl i Metody, których wspomnienie przypadało po północy. Korzystając z okazji chciałabym podziękować wszystkim zaangażowanym i przybyłym na to spotkanie nauczycielom i katechetom. W spotkaniu uczestniczyli: ks. Z.Regliński – kapelan Sióstr Klarysek, ks. dr D.Jastrząb – wieloletni ojciec duchowny Koszalińskiego Seminarium Duchownego, ks. L.Szurek – wikariusz parafii N.M.P., ks. kapitan P. Majka, Zgromadzenia zakonne z miasta Słupska.

Echem tego spotkania jest świadectwo katechety, nadesłane z Damnicy.

Grażyna Maciejewska
konsultant ds. religii w ODN w Słupsku

Refleksje uczestnika

Tak jak wszyscy nauczyciele również katecheci mają swoje konferencje metodyczne. Celem każdego spotkania jest wymiana doświadczeń zawodowych, pogłębienie wiedzy w dziedzinie nauczania swego przedmiotu, czy też przekazanie nowości z zakresu metodyki.

Specyfika religii jako przedmiotu wynika między innymi z tego, że nie jest ona obowiązkowa, a ocena semestralna czy roczna nie musi wpływać na średnią ocen uzyskanych przez danego ucznia (zależy to od decyzji rady pedagogicznej). Celem nauki religii jest przekazanie prawd wiary objawionej przez Boga i doprowadzenie w cyklu całego kształcenia do wzrostu wiary i przylgnięcia do Chrystusa, czego widocznym znakiem ma być dobre życie chrześcijańskie człowieka. Celem katechety jest kształtowanie wartości duchowych; nie można ich jednoznacznie wyrazić poprzez ocenę, ani też osiągać wyłącznie podczas dwóch godzin lekcyjnych w tygodniu. Dlatego też katecheci rozszerzają swoją pracę poza szkołę współdziałając z rodzicami, uczestnicząc w życiu parafialnym swojego Kościoła i w spotkaniach katechetycznych.

Każdy nauczyciel religii musi oprzeć się w swojej pracy nie tylko na wiedzy, ale przede wszystkim na osobistym przebywaniu z Chrystusem, rozwijając własne życie duchowe poprzez praktyki religijne i ciągle osobiste wzrastanie w wierze i przyjaźni z Bogiem, by być autentycznym towarzyszem i przewodnikiem dzieci. Katecheta świecki oprócz przygotowania merytorycznego, posiada misję kanoniczną, czyli pozwolenie biskupa diecezjalnego do nauczania religii katolickiej. Ponieważ moja parafia Zagórzycza znajduje się na pograniczu dwóch diecezji – Pelplińskiej i Koszalińsko-Kołobrzeskiej, uczestni-

czę w życiu pierwszej z racji przynależności administracyjnej jak i w życiu drugiej, z racji podlegania pod Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Spotkanie, o którym chciałabym napisać zostało zorganizowane przez nowego konsultanta ds. religii Grażynę Maciejewską, która zwróciła uwagę na duchowy aspekt pracy katechety przeprowadzając zajęcia w sposób niekonwencjonalny ze względu na miejsce i czas. Ze względu na miejsce, bo odbyło się w kościele św. Ottona w Słupsku, ze względu na czas, ponieważ trwało od godz. 21⁰⁰ 13 lutego do godz. ok. 1³⁰ 14 lutego br. Głównie jednak ze względu na obecność Jezusa Eucharystycznego, którego adorowaliśmy wspólnie z siostrami klaryskami, księdzem proboszczem oraz tymi, którzy przyszli w tę noc wspólnie się modlić.

Nasza wspólna medytacja była poprzedzona modlitwą do Ducha Świętego, oraz wykładem ks. Dariusza na temat jednego z ośmiu błogosławieństw Pana Jezusa – „Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój”. Jak to czynić kiedy tak wiele jest niepokoju wokół nas, w naszych szkołach, rodzinach w naszych sercach. Ksiądz doktor wskazał w swoim wystąpieniu na przyczyny takiego stanu, na środki, które pomagają człowiekowi wierzącemu zdystansować się do niektórych spraw, przypomniawszy podstawową prawdę, o której nigdy nie możemy zapomnieć, że wszyscy jesteśmy zanurzeni w łasce Bożego miłosierdzia. W swoim wystąpieniu wyraził zaniepokojenie postawą współczesnych katolików; porównał ich do Apostołów zgromadzonych w wieczerniku przed zesłaniem Ducha Świętego, którzy byli załknieni, smutni i czekający, wyizolowani. Zwrócił uwagę, iż przyczyną takiego stanu obecnie są (wymienił tylko niektóre):

- bezkrytyczne uleganie wpływom środków masowego przekazu (choć same w sobie są one dobre),
- źle pojęta tolerancja w życiu społecznym;
- uleganie wszechobecnej propagandzie głoszącej hasła: szybko, łatwo i przyjemnie;
- zaniedbania różnych środowisk w kształtowaniu wartości jakimi są dobro, prawda i piękno;
- tworzenie się „nowego” typu człowieka, którego określił mianem: homo-videns (człowiek - oglądacz), homo-economicus (człowiek - zarabiający), homo-adolescens (człowiek „wiecznie” dorastający).

Ksiądz D. Jastrząb przypomniał słowa Jana Pawła II – „Nie lękajcie się” i „Wytyń na głębie” oraz modlitwę Błogosławionej Matki Teresy z Kalkuty – „Owoce ciszy jest modlitwa, owocem modlitwy jest wiara, owocem wiary jest miłość, owocem miłości jest służba, owocem służby jest pokój”.

Nasze spotkanie zakończyło się Mszą świętą koncelebrowaną przez proboszcza i księdza, który dwa dni wcześniej powrócił do Polski z Iraku. Powróciliśmy do swoich domów uspokojeni, wzmocnieni duchowo i z większym zapałem do dalszej pracy katechetycznej – ad maiorem Dei gloriam!

Chciałabym podziękować organizatorowi Grażynie Maciejewskiej, księdzu Dariuszowi za naukę, gospodarzom za gościnę, siostram zakonnym za wspólne przebywanie, modlitwę i śpiew, a także Lucynie Sroczyńskiej (byłemu konsultantowi) za koleżeńską pomoc.

Danuta Mieleńczuk
Szkoła Podstawowa w Damnicy

O przygotowaniu do studiów z matematyki i fizyki

REFLEKSJE PO SEMINARIUM

Jak wypełniać lukę w poziomie wykształcenia z matematyki i fizyki pomiędzy szkołą średnią a potrzebami studiów politechnicznych i przyrodniczych – taki był temat IV Seminarium zorganizowanego w dniach 6-7.02.2004r. przez Politechnikę w Gdańsku.

Podobnie jak w poprzednich spotkaniach uczestniczyli w nim pracownicy z ośrodków doskonalenia nauczycieli, Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej oraz nauczyciele ze szkół ponadgimnazjalnych w województwie pomorskim. Ponadto w seminarium udział wzięli także przedstawiciele uczelni politechnicznych z Krakowa, Łodzi, Warszawy i Wrocławia. Gościem honorowym był Sekretarz Stanu MENiS, Franciszek Potulski. W ciągu 2 dni odbyły się 4 sesje:

- I. Potrzeby w zakresie przygotowania z matematyki i fizyki kandydatów na studia,
- II. Reforma systemu edukacji w zakresie nauczania matematyki i fizyki w szkołach ponadgimnazjalnych.
- III. Wspomaganie kształcenia studentów i kandydatów na studentów z matematyki i fizyki,
- IV. Kształcenie na odległość.

Zaprezentowano 18 wystąpień (w tym 3 przez przedstawicieli oświaty), które aczkolwiek były próbą podsumowania poprzednich spotkań, zarazem wskazywały na konieczność podjęcia odpowiednich działań ku poprawie istniejącego stanu. Główne tezy tych wystąpień były następujące:

- 1) Studia politechniczne wymagają nie tylko wiedzy matematycznej i fizycznej, ale także umiejętności jej zastosowania, twórczego wykorzystania. Na studiach politechnicznych oczekuje się od studenta postawy „wiecznie poszukującej”.
- 2) Przy stosowanych zasadach naboru studentów (na większości kierunków obowiązuje konkurs świadectw) konsekwencją jest około 30-procentowy odsiew w ciągu cyklu kształcenia.
- 3) Wśród studentów na początku I semestru przeprowadzane są testy z matematyki i fizyki. Słabe wyniki wskazują na nieodpowiednie przygotowanie ich z tych przedmiotów. Politechnika Gdańska, jak również inne uczelnie techniczne, organizują dodatkowe cykle wykładów z matematyki i fizyki dla uzupełnienia braków oraz wyrównania poziomu wiedzy i umiejętności.
- 4) W wyniku reformy edukacji zmieniły się obowiązujące treści, zawarte w podstawach programowych matematyki i fizyki. Nauczanie w szkołach ponad-

gimnazjalnych odbywa się na 2 poziomach: podstawowym i rozszerzonym. Tylko uczniowie uczący się ww. przedmiotów w zakresie rozszerzonym mogą być potencjalnymi kandydatami na studia politechniczne. A nawet ci ostatni będą mieli mniejszy zakres wiedzy i umiejętności niż dotychczasowi absolwenci szkół średnich ze starego systemu kształcenia. Należy się spodziewać luki (jest to pewnik!) między przygotowaniem ucznia przez szkołę ponadgimnazjalną a oczekiwaniami szkół technicznych (potrzebami niezbędnego minimum wynikającego z postępującego rozwoju nauki).

- 5) Dotychczasowe wieloletnie analizy, prowadzone przez Politechnikę Gdańską, wskazują, iż dobre przygotowanie ucznia nie jest równoznaczne z tym, że uczęszczał on do szkoły w większym mieście. Są szkoły z małych ośrodków, których absolwenci osiągają znakomite wyniki w toku studiów. Nie są to wcale przypadki incydentalne. Z analiz tych wynioskować można również, że finaliści olimpiad przedmiotowych często przegrywają w rywalizacji z pozostałymi i osiągają średnie wyniki. Przyzwyczajeni do indywidualnego kontaktu z prowadzącym nauczycielem nie potrafią odnaleźć się na studiach w większej społeczności.
- 6) Uczelnie politechniczne podejmują działania wybiegające poza standardową sferę dydaktyczną i naukową. Doświadczenia w tym zakresie mają:
 - Politechnika Gdańska – wykorzystanie studia telewizyjnego i internetu do kształcenia studentów na odległość.
 - Politechnika Warszawska – konkurs internetowy z informatyki dla kandydatów na studia oraz kształcenie na odległość zaocznych studentów fizyki z wykorzystaniem internetu i technik multimedialnych e-edukacji; wspaniały pokaz przeprowadzenia dzięki technice komputerowej doświadczenia na odległość.
 - Politechnika Wroclawska – otwarte wykłady dla zainteresowanych, a w szczególności dla młodzieży, organizowane konkursy gier logicznych i matematycznych.
 - AGH w Krakowie – szkolenie nauczycieli i wyrównywanie poziomu wykształcenia z fizyki kandydatów na studia stacjonarne.
- 7) Doświadczenia w tym zakresie ukazują ogromne możliwości technologiczne w kształceniu. Niestety, dla zintensyfikowania rozwoju i kompleksowego wdrożenia systemu e-edukacji niezbędne są finanse!

Seminarium zakończyło zawarciem porozumienia o utworzeniu konsorcjum złożonego z zainteresowanych uczelni wyższych (politechniki: gdańska, łódzka, warszawska, wroclawska oraz AGH w Krakowie) w sprawie dokształcania w całym kraju na odległość młodzieży ze szkół ponadgimnazjalnych w zakresie matematyki i fizyki. Porozumienie podpisał rektorzy tych uczelni.

Jerzy Paczkowski
konsultant w ODN w Słupsku

Polska szkoła w Unii Europejskiej I KONGRES EDUKACYJNY

Kongres odbył się w Warszawie w dniach 9-11 marca b.r. Zgromadził nauczycieli metodyków, konsultantów z placówek doskonalenia, dyrektorów szkół i nauczycieli różnych przedmiotów, pracowników kuratoriów oświaty i innych.

Przewodnie hasło Kongresu to: „Polska szkoła w Unii Europejskiej”. Program obejmował wykłady ekspertów z kraju i zagranicy oraz panele dyskusyjne dotyczące problemów polskiej i światowej edukacji. Jedną z imprez towarzyszących I Kongresowi Edukacyjnemu było – Forum Książki Edukacyjnej, gdzie można było zapoznać się z najnowszą ofertą podręczników dla uczniów, poradników metodycznych, multimedialnych. W drugim dniu Kongresu prowadzone były zajęcia w grupach przedmiotowych. Uczestniczyłam w zajęciach grup nauczycieli plastyki i muzyki. W grupie PLASTYKA – prowadząca Beata Kordon mówiła na temat: „Dzieło sztuki jako przekaznik idei swojej epoki w kontekście egzaminu po szkole podstawowej”. W grupie – MUZYKA – Agnieszka Sołtyś przedstawiła problemy: „Realizacja standardów wymagań dla szkoły podstawowej w pracy z cyklem MUZYKA I MY” a Dorota Nita-Komorowska – „Standardy wymagań dla gimnazjum w pracy z cyklem ŚWIAT MUZYKI”.

Wykłady, dyskusje były okazją do nauki, wymiany doświadczeń, a przede wszystkim – źródłem pomysłów, które zaowocują w naszej pracy.

Barbara Gadomska
doradca metodyczny ds. sztuki

Z programu Kongresu

WYSTĄPIENIA POWITALNE:

- Aleksander Kwaśniewski – Prezydent RP
- Jan Rurański – Prezes WSiP S.A.

CZEŚĆ PLENARNA:

- Polska szkoła w Unii Europejskiej – Strategia Lizbońska *Mirostaw Sielatycki (CODN)*
- Jak żyć z unijnymi problemami edukacyjnymi *Jan Potworowski (Brunel University, London)*
- O korzyściach płynących z nauczania filozofii *Magdalena Środa (Instytut Filozofii UW)*
- Prowadzący *Beata Koźniewska (redaktor WSiP)* i *Steffen Moller (aktor)* zaprezentowali wynalazek techniczny – Segway HT – elektroniczny pojazd do przewozu jednej osoby i niewielkiego ładunku
- Zaprezentowano także tablicę interaktywną – nowy środek dydaktyczny o nazwie Staboard F75
- W kularach urządzono pokaz maszyny do druku na życzenie – pobiera tekst bezpośrednio z komputera

CZEŚĆ PANELOWA

1. Agresja w szkole – przeciwdziałanie.
 2. Nowe technologie w edukacji.
 3. Polska szkoła w zjednoczonej Europie.
 4. Co to znaczy człowiek przedsiębiorczy.
- Uczestników Kongresu zaproszono na: *musical „Koty”, koncert Ryszarda Rynkowskiego i Wielki Koncert 35-lecia Orderu Uśmiechu.*

Z literaturą w Europie

W dniach 12 i 13 marca 2004 r. miałam przyjemność – z koleżanką Elżbietą Pliszka – uczestniczyć w zorganizowanym przez Radę Główną Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich w Warszawie seminarium „Z literaturą w Europie”, które poprowadził profesor Jan Tomkowski.

Zajęcia były prawdziwą ucztą duchową dla każdego polonisty i bibliotekarza. Kontrowersyjny, czasem prowokujący głębokie przemyślenia prelegent zwrócił uwagę na fakt, iż w perspektywie czekającej nas integracji europejskiej aktualności nabierają pytania o przyszłość kultury polskiej, jej charakter i pozycję we wspólnocie narodów.

Czym jest literatura europejska? Czy pojęcie to potrafimy w miarę precyzyjnie zdefiniować, skoro każda z wielkich literatur europejskich (francuska, angielska, niemiecka, rosyjska) rozwijała się w odmiennym rytmie?

Czy granicami literackiej Europy mogą stać się granice naszego kontynentu? Czy rozwój poszczególnych literatur – od średniowiecza do współczesności – zmierzał ku integracji czy wręcz przeciwnie, sprzyjał raczej ujawnianiu i podtrzymywaniu tożsamości narodowej?

Jakich pisarzy z przeszłości moglibyśmy uznać za patronów zjednoczonej Europy? Co integracja może dzisiaj dać polskim pisarzom i czytelnikom?

Zastanawialiśmy się, których autorów minionego dwudziestolecia powinniśmy koniecznie przeczytać.

Po wymianie poglądów, opinii, emocji, wybraliśmy „żelazne” nazwiska, głównie z literatury angielskiej (Jen McQuin, Martin Amis), francuskiej (Pascal Laine, Milan Kundera – debiutujący w Czechosłowacji), niemieckiej (Günter Grass, Zygfryd Lenz, Horst Bienek), skandynawskiej (Ingmar Bergman), włoskiej (Umberto Eco, Italo Calvino), iberoamerykańskiej (Carlos Fuentes, Jorge Luis Borges, Gabriel Garcia Marquez).

Europa próbuje – wg profesora Tomkowskiego – swoją historię zamazywać, upraszczać, ponieważ ta jest niewygodna ze względu na wojny, ekonomiczną rywalizację narodów. Tylko we fragmentach historia Europy jest historią pokojowego współistnienia. Zjednoczona Europa ucieka od refleksji, od pytań filozoficznych. Europejczyków będą łączyć: grille, samochód, karta kredytowa, dbałość o młodość i sylwetkę.

Literatura da sobie radę – stwierdził prof. Tomkowski. Erudyci europejscy będą jednak niestety coraz bardziej osamotnieni.

Sporo uwagi poświęcił profesor również dzisiejszej hierarchii literackiej i kulisom sławy, próbując pokazać, jak literatura żyje (a niekiedy umiera) w świecie opanowanym przez reklamę i media.

Mam nadzieję, że uda się zaprosić profesora Jana Tomkowskiego do Słupska.

Maria Pietryka
doradca metodyczny ds. bibliotek szkolnych

OLIMPIADY KONKURSY

XX Wojewódzki Konkurs Astronomiczno-Astronautyczny

XX Wojewódzki Konkurs Astronomiczno-Astronautyczny odbył się 8 marca 2004 r. w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 w Słupsku. Referaty nadesłali uczniowie z Lęborka: LO Nr 1 i LO Nr 2, Anglojęzyczne Społeczne LO oraz ZSP Nr 1 i ZSEiO ze Słupska.

Spośród 15 uczestników konkursu jury w składzie: mgr B. Łobocka, dr Albin Orłowski i dr Leszek Ziembczonek przyznało I miejsce **Tadeuszowi Dybowskiemu** uczniowi z LO Nr 1 w Lęborku za referat „Omówienie procesów ziemiokształtowania” (opiekun Ireneusz Mańkowski). Uczeń ten pojedzie na Ogólnopolski Konkurs Astronomiczno-Astronautyczny, który odbędzie się w Grudziądzu.

Kolejne miejsca przyznano:

- uczennicom z ASŁO w Lęborku (opiekun Aleksandra Kochanowska) – **Alicji Warmowskiej** za referat „Spadające gwiazdy”, **Jagodzie Gorloff** za referat „Chmury bez deszczu”;
- uczniom z ZSP Nr 1 w Słupsku (opiekun M. Skierka-Terefenko) – **Krzysztofowi Rudnik** za referat „Czarne dziury”, **Marcinowi Nastaj** za referat „Mars – życie na czerwonej planecie”;
- uczniowi z LO Nr 2 w Lęborku – **Michałowi Wróblewskiemu** za referat „Czarne dziury” (opiekun Aleksandra Kochanowska);
- uczennicy z ZSEiO w Słupsku (opiekun Angelika Głogowska) – **Annie Gągała** za referat „Gwiazdy a fizyka mikroświata”.

Pozostałych uczestników nagrodzono dyplomami.

Dziękuję dyrekcji Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 w Słupsku oraz nauczycielom fizyki tej szkoły za pomoc w organizacji konkursu, a członkom jury za sprawdzanie i ocenianie referatów.

Bogusława Łobocka
Przewodnicząca Konkursu

Mały Finał Ogólnopolskiego Konkursu Ojczyzny Polszczyzny

W bieżącym roku szkolnym, po raz pierwszy na terenie województwa pomorskiego w słupekim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli zorganizowany został ogólnopolski Konkurs Ojczyzny Polszczyzny przeznaczony dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, nad którym honorowy patronat objęło Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu. Ogółem uczestniczyło w nim 492 uczniów. Po pierwszym etapie, który odbył się w szkołach 5 listopada 2003 r., wyłonieni zostali uczestnicy II etapu. W styczniu 31 uczniów z Pomorza zasiadło w salach Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku i rozwiązując poszczególne zadania testowe zmierzyło się z zawilosciami języka polskiego. Spośród nich do Małego Finału zakwalifikowało się 7 uczestników. Wymieniamy ich w kolejności wynikającej z ilości punktów zdobytych na II etapie konkursu: Halina Wojstaw – Gimnazjum nr 18 w Gdańsku, nauczycielka Beata Wilda; Magdalena Lenkiewicz – ZSP LO im. Stefana Czarnieckiego w Człuchowie, nauczycielka Krystyna Łuczycza; Małgorzata Wojciechowska – Gimnazjum nr 1 w Człuchowie, nauczyciel Adam Wyrowiński; Katarzyna Zalewska – Gimnazjum nr 18 w Gdańsku, nauczycielka Beata Wilda; Sylwia Radlak – Gimnazjum w Ustce, nauczycielka Maria Drapalska; Radosław Szadkowski – ZSP LO im. Stefana Czarnieckiego w Człuchowie, nauczycielka Krystyna Łuczycza; Kamila Nowak – Gimnazjum nr 29 w Gdańsku, nauczycielka Hanna Szynkiewicz.

Trzeciego marca 2004 r. dyrektor ODN-u Małgorzata Kowalska przywitała uczestników Małego Finału, którzy do Słupska przyjechali z Człuchowa, Gdańska i Ustki. Po części oficjalnej każdy z uczniów przez 60 minut przygotowywał się do wystąpienia korzystając z własnych lub udostępnionych przez ośrodek książek i notatek. Nad ich pracą czuwały konsultantki ODN-u: Irena Czyż i Grażyna Wieczorek. Przed uczestnikami zostało postawione nietatwe zadanie.

W prezenciagu tylko 3 minut prezentowali swoje krasomówcze umiejętności na jeden z wylosowanych tematów. Nie było to proste, zważywszy, że w tak krótkim czasie mówcy musieli przekonać publiczność oraz komisję do swoich racji. Jako pierwsza mowę wygłosiła Sylwia Radlak, która przekonywała zabranych o tym, że „*Język jest naszym sposobem istnienia, a zwłaszcza naszego bycia z innymi i dla innych*”. Kolejni uczestnicy prezentowali następujące tematy: Katarzyna Zalewska – „*A im sprawniejszy język, tym kontakt z otoczeniem skuteczniejszy i łatwiejszy*”; Magdalena Lenkiewicz – „*Czytać dawne języki i obce rozumieć dobrze jest, lecz ojczysty trzeba naprzód umieć*”; Małgorzata Wojciechowska – „*Nasz język świadczy o nas*”; Halina Wojstaw – „*Nie miecz, nie tarcza bronią języka, lecz arcydzieła*”; Kamila Nowak – „*A nade wszystko szanuj mowę twą ojczystą. Nie znać języka swego – hańbą oczywistą*”; Radosław Szadkowski – „*Odpowiedź łagodna uśmierza zapalczywość, słowo raniące pobudza do gniewu*”.

Wypowiedzi uczestników Małego Finału z uwagą wysłuchała i oceniła komisja konkursowa w następującym składzie:

- dr Ewa Urbańska – Mazuruk – Instytutu Polonistyki PAP w Słupsku,
- mgr Lucyna Kwiatkowska – nauczycielka języka polskiego w Katolickim LO w Słupsku,
- mgr Bożena Żuk i mgr Jan Tyborczyk – konsultanci w ODN w Słupsku.

Każda z prezentacji oceniana była zgodnie z jednolitymi kryteriami. Uwzględniały one:

- Temat – jego zrozumienie, realizację, przytoczoną argumentację – *inventio*.
- Kompozycję – podział wypowiedzi, układ poszczególnych elementów ich zharmonizowanie – *dispositio*.
- Język – to kryterium obejmowało poprawność gramatyczną, stylistyczną; słownictwo, głos i dykcję – *elocutio*.
- Kulturę bycia, zachowanie, postawa, kontakt, naturalność – *actio*.
- Wrażenie – świadomość formy (tradycji), oryginalność, indywidualność – *impressio*.

Poszczególni członkowie komisji konkursowej mogli przyznać za daną wypowiedź maksymalnie 10 punktów. Wynik ostateczny stanowiła suma punktów wszystkich jurorów. Przy bardzo wysokim i wyrównanym poziomie Uczestników Małego Finału (różnice w ocenie Ich umiejętności wahały się w granicach kilku punktów) do udziału w Wielkim Finale zakwalifikowali się: Radosław Szadkowski, Halina Wojślaw, Małgorzata Wojciechowska. Trzeciego kwietnia 2004r. będą Oni reprezentowali nasz region we Wrocławiu. Uczniowie wygłoszą przemówienia (na wylosowane tematy) w obecności profesora Jana Miodka, gremium złożonego z komisji konkursowej, zaproszonych gości oraz w towarzystwie kamer telewizyjnych – Wielki Finał transmitowany będzie przez program 2 TVP.

Finalistom życzymy, pokonania tremy, ciekawych tematów oraz „połamania języka”.

Wszystkim uczestnikom konkursu – bez względu na etap, w którym brali udział – gratuluję wiedzy i umiejętności polonistycznych.

Nauczycielom dziękuję za zaangażowanie w prace konkursowe, przeprowadzenie etapu szkolnego, sprawdzenie prac uczniów, przesłanie do słupskiego ośrodka drogą elektroniczną danych o wynikach a przede wszystkim za zaangażowanie w pozyskiwanie sympatii uczniów dla niezbyt popularnych wśród młodzieży zagadnień związanych z kulturą języka polskiego.

Bożena Żuk
konsultant ds. diagnozy edukacyjnej
i edukacji humanistycznej

INNE KONKURSY

V Konkurs Skrzypcowy Polski Północnej

Czwarte miejsce Tomasz Kostrzewy – uczenia klasy III PSM I stopnia w Słupsku należy uznać sukces co najmniej potrójny. Po pierwsze ucznia dopuszczono do eliminacji, mimo że konkurs organizowany jest dla uczniów klas IV–VI, po drugie, konkurs był dwuetapowy, trudny repertuarowo; po trzecie uczestniczy w nim liczna grupa uczniów szkół muzycznych z trzech województw. Nauczycielem i opiekunem laureata jest Mirosław Neymann.

II Powiatowy Konkurs Młodych Instrumentalistów

Uczestniczyło 27 solistów, 3 duety i 8 zespołów – łącznie 75 osób. Wyróżniono m.in.: w kategorii solistów z klas I-III Julię Chmielewską (Człuchów); w kategorii solistów z klas IV-VI Aleksandrę Barańską (Człuchów) i Dorotę Maślanyk (Debrzno); w kategorii dla uczniów gimnazjów Jarosława i Ksenię Opar (Człuchów).

Organizatorami są Społeczne Ognisko Muzyczne i MDK w Człuchowie.

Liga Matematyczna

W półfinałach IX edycji tego konkursu matematycznego uczestniczyło 57 uczniów szkół podstawowych i 66 z gimnazjów. Zawody odbyły się w I LO w Słupsku. Finał odbędzie się 16 kwietnia bieżącego roku.

Konkurs historyczny

W finale konkursu dla uczniów szkół podstawowych „Dzieje polski na przestrzeni wieków...” uczestniczyło 25 osób. Organizatorem konkursu jest Szkoła Podstawowa nr 9 w Słupsku.

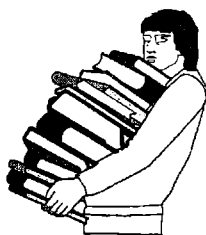
XVI Konkurs na pisanek wielkanocą

Organizatorami są Szkoła Podstawowa w Kończewie oraz Słupski Ośrodek Kultury. Konkursu adresowany jest do uczniów szkół podstawowych i gimnazjów.

SOK ogłosił także konkurs dla młodzieży i dorosłych.

Rodzinne dyktando

Organizatorem konkursu jest Szkoła Podstawowa nr 3 w Słupsku, a w szczególności nauczycielki: Elżbieta Troja, Małgorzata Kuśmierczyk i Lucyna Staszak. Dyktando piszą uczniowie, a w roli ich doradców występują rodzice. Najwyżej oceniono uczennice SP-3 – Katarzynę i Annę Majchrzak.

KSIAŻKI CZASOPISMA

Słupskie przestrzenie Daniela Odiji

1. Współczesne Pomorze Środkowe.

Z utworów Daniela Odiji w pierwszym, pośpiesznym czytaniu rysuje się obraz „czarnego” Pomorza. Typowym miastem Pomorza Środkowego stał się Słupsk wraz z hasłami na brudnych ścianach typu „Witaj w krainie, gdzie obcy ginie”, opisami śmierdzących klatek schodowych, brudnych i zaniedbanych ulic. Jeden z ważniejszych bohaterów *Ulicy* – Kanada będąc dawnym stypendystą, teraz, przy alkoholu, jedynie wspomina dawne dobre czasy, kiedy trafił mu się życiowy sukces. Inni bohaterowie powieści jak Karczewski czy Chmara nie mieli nawet szansy na ujrzenie innego świata, aniżeli przestrzeń ich zatechłych mieszkań, koślawych komórek i rachitycznych drzew na podwórku. W te zdeprawowane rejony trafiają jeszcze żebracy, narkomani i młodzi złodzieje, którzy w totalny niemal sposób utrwalają te intelektualne, duchowe i moralne niziny. Wszystkie pojawiające się w *Ulicy* postaci czują się niepotrzebne, zapomniane, ograniczone do podstawowych zaledwie funkcji biologicznych.

Typową wioską Pomorza Środkowego uczynił Odija w *Tartaku* osadę popegeerowską. Po rozwiązaniu gospodarstwa państwowego chłopcy zapijają swoją biedę ogromnymi ilościami alkoholu, imając się jakichkolwiek zajęć opłacanych piwem lub luksusami w rodzaju projekcji filmów pornograficznych. Najbogatszymi ludźmi w okolicy są bądź uparte, zamknięte w sobie jednostki (jak Józef Myśliwski) gubiące w zdobywaniu dóbr materialnych porozumienie z najbliższymi i z samym sobą lub też polityczni hochsztaplerzy (jak Andrzej Pasięka) bez pardonowo wyzyskujący ludzką naiwność albo miejscowe układy polityczno-towarzyskie. Wieś z powieści Odiji nie ma w sobie żywotności, zdrowia moralnego czy optymizmu. Ludzie, którzy na niej mieszkają czują się obco, niczym robocza siła zaciężna, nie mają marzeń, zadowolając się codziennym pijaństwem i porywami ślepej agresji. Wszystkie dni ich egzystencji wyglądają identycznie, poza kilkoma jednostkami do całej tej grupy biernych, przegranych ludzi nie docierają per-

spektywy zmian i życie tego typu wydaje się nie mieć końca.

„Czarne” Pomorze Daniela Odiji zarówno w mieście, jak i na wsi wydaje się być krainą niespełnienia. Ludzie je zamieszkujący nie odczuwają wspólnoty społecznej. Podobnie sytuowani w sensie materialnym, jednakowo wyposażeni intelektualnie, z tą samą wrażliwością duchową (a raczej jej szczątkami) nie zamierzają bynajmniej tworzyć jakiejś trwałej, ponadjednostkowej wartości. Polacy i Cyganie, mieszkańcy ulicy Długiej i przyjezdni, ludzie wsi i ludzie miastowi wszyscy jednakowo przeżywają poczucie zawodu i marność. Ich bierność nie jest przemyślaną decyzją o dystansie, ta raczej poczucie bezsiły i niewiary. Jedynymi rozbłyskami w życiu bohaterów „czarnego” Pomorza są banalne romanse, okazyjne bijatyki i libacje, które nie są w stanie zbudować głębszych związków międzyludzkich a tym bardziej wspólnoty i *ethosu*. Widzimy więc społeczeństwo w rozczłonkowaniu, degrengoladzie i zaniku. Naturalistyczne opisy i brutalistyczne dialogi zdają się przekonywać, że odsłoniło się przed nami ludzkie piekło. Czy jednak to nie za szybko wyciągnięty wniosek z partii tekstu najbardziej „hałaśliwego”, ale może przez to zwodniczego?

2. Poznawcze walory turpizmu. W kilku momentach posępnych powieści Odiji zarysowuje się bardziej jasny horyzont. Nie chodzi tu tylko o opozycję ciemne-jasne czy też pesymistyczne-optimistyczne. Powieściopisarz w oszczędny sposób, jakby z obawą, kilkakrotnie nadbudowuje nad naturalistyczną sytuacją narracyjną liryzujący, metaforyczny obraz. Czynność taka w nienachalny sposób prowadzi w stronę estetycznego waloru turpizmu.

Oto kilka przykładów. Pośród brudu przedmiotów i zapomnienia ludzi przedstawionych w *Ulicy* grusza stanowi punkt wyjątkowy, specyficzny ośrodek emocji mieszkańców. Jest ona w powszechnym zamarcu i beznadziei otoczenia prawdziwie odradzającym się fenomenem, znakiem niemal nieobecnej w książce natury. Odija w surowych, prostych zdaniach opisuje to trwające ponad wszystko życie słowami:

„Na jednym z podwórek rosta grusza. Nie należała do nikogo i rodziła piękne, zdrowe owoce. Każdy miał na nie ochotę. I Cegielska, i Chajkowska, i Brylska. Gdy tylko ukazywały się zarodki gruszek, kobiety rozpocynały kłótnie o to, do kogo powinny należeć owoce. Każda udowadniała swoje racje. (...)

Soki w owocach krążyły według wskazań natury. Ożywiały miąższ i wyciekały z pestek. Rosło życie i wszyscy chcieli je pożyć i dalej jeszcze.” (U 15)¹

Powyższy przykład dobrze obrazują technikę powstawania turpistycznych pasusów prozy Odiji. Nie jest to dokładne, medytacyjne pochylenie się nad przedmiotem opisu, lecz ujmowanie go z przynajmniej dwu stron.

Każda partia liryzująca przerywana jest natychmiast częścią brutalizującą lub też odwrotnie w większej partii narracji brutalizującej pojawia się kilka zdań liryzujących. Świat wykreowany poprzez taką technikę staje się bardziej niejednoznaczny, z głębiej zarysowaną specyfiką tego, iż w każdym akcie miernoty zawarta jest również cząstka wzniosłości oraz że w każdym przejawie wielkości istnieje dawka ograniczoności.

Oprócz znaków natury, które wykraczają poza niemal jednoznaczny świat bohaterów *Ulicy*, zauważyć można jeszcze jeden czynnik pogłębiający, tak chwilami grubą linią wykonany, ich portret psychologiczny. Bardzo rzadko, ale w znaczących momentach powieści śnią oni swoje kompensacyjne albo lękowe wizje. Są to chyba jedyne zapisy Odiji, które wydobywają pozabehawioralne motywacje działań i postaw występujących osób. Właśnie w tych snach odnaleźć można na co chorują dusze i sumienia ludzi małego miasta na Pomorzu Środkowym. Kanada ma dwa biegunowe sny; w jednym jest szczęśliwy, ze swobodą doskonałego płetwonurka przemieszcza się po zatopionych miastach Zachodu, w drugim cierpi katusze, ulegając koszarowi o samospaleniu. W śnie najstarszej Cebulowej odnaleźć można lęki kobiety przed macierzyństwem, jej obawę przed brakiem akceptacji i odrzuceniem. Niemal mistyczny sen nawiedza Chmarę, w którym jakaś roślina wbija mu się w usta i włacza w ciało. Chmara doświadcza wówczas pełni świata, poczucia całości i sensu. Globus przeżywa marę o torturze, jaką mu zadają nieznani oprawcy. Matka roi, że pewien mały chłopiec chce jej wydłubać oczy. Antoniuk w swych snach wiecznie przed kimś ucieka. Helenka miewa marzenia symbolicznie odzwierciedlające jej inicjacyjny wiek i czas dokonywanych wyborów. Mąka bez końca przeżywa nocne obrazy wstydu z powodu swych rodziców. Żaba śni o rozgniataniu much.

Jak widać, prawie każdej z postaci *Ulicy* Odija odstania skrywaną i niemal intymną stronę swych bohaterów. Dzięki snom okazuje się, że ich brutalny świat ma swoje utajone życie, choć skrzętnie ukrywane i przemilczane. Swoista dwubiegunowość bohaterów Odiji zdaje się tworzyć przez to bardziej uniwersalny wizerunek ludzi Pomorza. Nie do końca wyjaśnione charakterystyki postaci, niepozakończane historie ich losów podkreślają ogólny wymiar literackich historii. Potęguje ową artystyczną zasadę opisywanie magicznych miejsc i przestrzeni w powieści: strychów, komórek, cementarzy i kościołów. Wydaje się, iż jest to narratorski krok w stronę rejestrowania już nie tylko znamion turpizmu, ale i metafizyki.

Warto zwrócić szczególną uwagę na to jak dokonuje się owo przebicie błysku metafizyczności w drugiej powieści Odiji – *Tartak*. Oto w jednym z pierwszych rozdziałów utworu, w rzeczowym opisie socjologicznych powodów założenia przez głównego bohatera powieści

tartaku nie brakło również fragmentu ponadsocjologicznego. Fragment ten wyodrębnia się z wcześniejszej narracji i będąc związany z opisem wydawałoby się banalnej sytuacji przecierania drzewa, jednocześnie wprowadza głębszą refleksję: „Wnętrze drzewa, gdy się je przetnie na pół, zastygłe jest w kręgach. Brak w nim ruchu okrągłych fal, wywołanych upadkiem kamienia w wodę. Jelita drzew są nieruchome, lecz każdy ich zwój określa przepływ czasu od nasienia do ścięcia. W tym bezruchu zdrewniałych pierścieni zapisana jest historia wiatru i wody, powietrza i światła, wszystkiego co ruchome.”(T 14)²

Natura, która w wiejskiej przestrzeni *Tartaku* powinna znaleźć swoje ważne miejsce ustępuje sprawom człowieka. Lasy znikają pod niecierpliwym i żądnym łatwego zysku toporem ludzi a w jeziorach giną ryby, rażone dla zaoszczędzenia czasu i trudu, prądem. Niekiedy tylko natura przypomina o swoich prawach: nadchodzi katastrofalna burza, wylewa rzeka i nadciąga mgła, która czyni z ludzi słabe stworzenia przerażone lękiem.

3. Mityzacja. Kreowana przez Daniela Odiję rzeczywistość artystyczna oprócz wspomnianych już wcześniej czynników weryzmu, turpizmu i metafizyki w sugestywny sposób prowadzi również w stronę literackiego mitu. Mityzowanie nie polega jednak na popisach erudycji autora, nawiązaniach stylistycznych czy postmodernistycznych chwytach narracyjnych, lecz na próbie ponownego ukonstytuowania przestrzeni Pomorza Środkowego. Tym razem jednak nie odnajdziemy w nich odprysków ideologicznych świata polityki czy kompensacyjnych odruchów żywiołu narodowego a raczej nienachalne poszukiwania dla przestrzeni i ludzi Pomorza podstawy egzystencjalnej. Czasami jest nią biologizm (najbardziej widoczny i przyczyniający się do zainteresowania pisarstwem Odiji), czasami skrywane w głębokiej warstwie narracyjnej turpizm i metafizyczność. Może nie bez znaczenia byłoby przypomnieć deklarację estetyczną pisarza (choć podaną przekornie i w cudzysłowie) wymieniającą poetów (Cz. Miłosz, T. S. Eliot, R. M. Rilke), pisarzy (F. Dostojewski, F. Kafka, B. Hrabal), myślicieli (św. Augustyn, Pascal, CG.Jung).³ Po takim właśnie przytoczeniu szeregu nazwisk teza o mitycznej ukrytej stronie pisarstwa Odiji nie wydaje się nadużyciem.

Rekonstrukcja mitu Pomorza nie zawsze się jednak Odiji udaje. Za chybione próby uniwersalizacji (w kierunku mitycznym) powieści można uznać dobór imion niektórych z postaci *Tartaku*. Obdarzenie małżeńskiej pary właścicieli tartaku imionami Józef oraz Maria jest zabiegiem niewyzyskanym estetycznie. Z chwilą pojawienia się ich syna – Krzysztofa, widać, iż albo Odiji brakło odwagi w konsekwentnym nasycaniu fabuły mitycznymi podtekstami, albo zastosowany przez niego

chwyt okazał się mało kreatywny. Nie najszcześliwszym nawiązaniem do świata mitu jest również ostatnia scena *Tartaku*, w której odchodzący z wioski Alek ukazany jest w wielkiej przestrzeni pól w blasku zachodzącego słońca. Takie sięgnięcie do obrazu rodem z westernu przybiera postać, w niezamierzony chyba do końca przez autora rejon banalnego landszaftu, zużytej metafory lub groteskowego widoku niby to Dzikiego Wschodu.

To, co zdaje się być autentycznie trwałą wartością współczesnego mitu Pomorza Środkowego, jaki buduje w swych książkach słupski pisarz zasadza się na swoistej rzeczowości i surowości narracji. Ludzkie egzystencje przedstawione są bowiem przez Odiję poprzez kontrast między brutalnością życia, surowymi warunkami bytowania, zdziwaczalnymi ludźmi a przygaszoną przyrodą, chwilami ocknień i wyrzutami sumienia. Wydaje się, że w świecie omawianych powieści wszyscy zostali pokrzywdzeni, lecz nie tyle natura i świat są temu winni, lecz sami ludzie. To oni przynoszą ze sobą całe pokłady lęków, wyobrażeń, pragnień i emocji i tworzą społeczność, która nie ma szansy być zdrową wspólnotą. Tę niemoc pokrywają oni agresją, pseudofilozofią pijaństwa i biernością. Jeśli tworzą jakoś wspólną jakość, to jest nią zbiorowe biedowanie, narzekanie, czekanie na cud. Taka „tradycja” roszczeniowego stosunku do rzeczywistości nie jest na Pomorzu i na „Ziemiach Odzyskanych” czymś rzadkim. Można wręcz sądzić, że stanowi bardzo wyrazisty znak rozpoznawczy kulturowy. To smutna prawda o ludziach tych stron i Odija odślania ją nie po to, aby szokować, nie aby krytykować, ale jedynie i jednocześnie aż, aby... – opisywać.²⁴ Powieściopisarz zawiera przede wszystkim pisaniu. Jego język, dla niektórych dosadny i efekciarski w zamiłowaniu do szokujących zestawień, nie różni się zbytnio od opisywanych faktów. Nie dystansuje on, nie ocenia – raczej przedstawia.

Daniel Kalinowski

Pomorska Akademia Pedagogiczna w Słupsku

PRZYPISY: 1. Cytaty z powieści według: D. Odija, *Ulica*, Wołowiec 2001. Dalej oznaczane literą „U” oraz numerem strony z cytatem. 2. Cytaty według: D. Odija, *Tartak*, Wołowiec 2003. Dalej oznaczane literą „T” oraz numerem strony z cytatem. 3. Patrz: D. Odija, *Podróże w miejscu*, Słupsk 2000, s. 3. 4 Wspomina o powyższych cechach pisarskich A. K. Waśkiewicz („Jest bowiem tak, że znaleźliśmy się w świecie, którego reguły trzeba dopiero rozpoznać. Bez wstępnych hipotaz”) oraz M. Błazejewski („Raptem to, co chętnie nazwalibyśmy <marginensem>, staje się po prostu Kosmosem, najprecyzyjniejszym opisem Wszystkiego, także nas”) w wypowiedziach o D. Odiji w jednym z wydań czasopisma „Autograf” (2001, nr 3).

Rozwijanie zainteresowań czytelniczych dzieci

Rolą nauczyciela klas początkowych jest nie tylko nauczenie dziecka czytania, pisania, liczenia, ale przede wszystkim rozbudzenie w nim chęci obcowania z książką. Duży wpływ na edukację czytelniczą uczniów mają doświadczenia z dzieciństwa. Rodzice czytając pociechom bajki, krótkie opowiadania, czy wierszyki kształtują wyobraźnię, rozbudzają zainteresowania i dostarczają rozrywki. Widok matki czytającej książkę lub ojca pochłoniętego lekturą wywala u dzieci podobne zachowania. Dyskusja na temat przeczytanych tekstów pobudza do myślenia, ćwiczy mowę opowieściową. Małe dziecko zazwyczaj naśladuje rodziców.

Dla wielu dzieci opanowanie techniki czytania jest bardzo trudnym zadaniem. W klasach nie brakuje uczniów, którzy wykazują anomalie, wręcz deficyty rozwojowe. Pedagog podchodzący profesjonalnie do swojej pracy musi wykorzystać wszystkie metody potrzebne przy uczeniu czytania. Zdając sobie sprawę, że nie program a dziecko ważne jest w procesie dydaktycznym, uwzględnia indywidualne potrzeby konkretnych uczniów. Zainteresowania książką mogą nastąpić u każdego dziecka w innym momencie i pod wpływem innej pobudki. Ta chwila może mieć decydujący wpływ na życie przyszłego człowieka. Nauczyciel zawsze musi działać rozważnie i z wyczuciem. Jan Brzechwa w jednej z książek powiada „... od tego co dziecko czyta zależy jego stosunek do książki.”

Tylko uczeń czytający płynnie może stać się dobrym czytelnikiem, a pięknie ilustrowana książka rozbudzi w nim chęci przezwyciężenia trudności technicznych. Istotne jest aby przy krzewieniu zainteresowań czytelniczych zadbać o właściwie funkcjonującą bibliotekę oraz lekcje, które mogą się tam odbywać. Często dzieci tylko tutaj mogą zetknąć się z ładnie wydaną książką, poobserwować czytających.

Współpraca pomiędzy nauczycielem klas młodszych, a bibliotekarzem jest bardzo ważna, gdyż wspólne działania zachęcą uczniów do czytania książek. Konkursy czytelnicze, recytatorskie i plastyczne wzbogacają edukację czytelniczą. Krótkie inscenizacje przybliżą twórczość poetów i pisarzy, urozmaicą zajęcia. Przy wyborze lektur obowiązujących i uzupełniających należy uwzględnić zainteresowania dzieci. Tekst musi być zrozumiały pod względem rzeczowym i stylistycznym, a druk wyraźny i odpowiednio duży. Zwłaszcza w klasie pierwszej i drugiej umiejętności polonistyczne są na tyle małe, iż tylko książeczki o żywej i zajmującej akcji nadają się do omawiania.

Nauczyciel może zachęcać uczniów do czytania poprzez organizowanie kącika bibliotecznego w klasie, wycieczki do księgarni oraz systematyczne motywowanie rodziców do wspólnego czytania z dzieckiem. Książka, komputer i telewizja nie muszą wykluczać się wzajemnie. Racjonalne korzystanie z wszelkich dobrodziejstw współczesnej techniki pomoże młodemu człowiekowi zdobyć wykształcenie oraz rozwinąć się emocjonalnie, intelektualnie i społecznie.

Joanna Kędzierska
Szkoła Podstawowa w Będziechowie

Bibliotekarz w roli biblioterapeuty

Biblioterapia „to program aktywności opartej na interaktywnych procesach zastosowania drukowanych i nie-drukowanych materiałów, zarówno wyobrażeniowych, jak i informacyjnych, ułatwiających przy pomocy bibliotekarza lub innego profesjonalisty, osiągnięcie wglądu w normalny rozwój lub dokonywanie zmian w zaburzoną zachowaniu” (R.J. Rubin).

Według J. Boreckiej „biblioterapia jest działaniem terapeutycznym opierającym się o zastosowanie materiałów czytelnicy, rozumianych jako środek wspierający proces terapeutyczny w medycynie. Jest rodzajem psychicznego wsparcia, pomocy w rozwiązywaniu osobistych problemów danej osoby przez ukierunkowane czytanie. Jest rodzajem oparcia w procesie osiągania przez nią poczucia bezpieczeństwa”.

W ostatnich latach zainteresowanie stosowaniem biblioterapii w praktyce wzrasta. J. Borecka podaje, że efektywność biblioterapii E (beta) jest funkcją zmiennych: $E(\text{beta}) = f(D, B, P, S, A, I)$. Poszczególne zmienne:

D – to diagnoza – rozpoznanie stanu zdrowia psychicznego i fizycznego danej osoby, rozpoznanie jej potrzeb psychicznych i kulturalnych oraz zainteresowań, właściwy dobór literatury od celów terapeutycznych.

B – Biblioterapeuta, jego osobowość i wiedza fachowa

P – pacjent (uczestnik biblioterapii) rodzaj i nasilenie jego choroby różnego rodzaju zaburzeń, jego dotychczasowe doświadczenia życiowe, aktualny stan psychiczny oraz związany z tym stopień zaspokojenie potrzeb oraz poziom motywacji.

S – sytuacja terapeutyczna czyli stan zdrowia lub samopoczucia pacjenta (uczestnik biblioterapii) i jego plan zmiany tego stanu.

A – ogólna atmosfera terapeutyczna jako rezultat więzi emocjonalnej między biblioterapeutą a pacjentem oraz pozostałymi członkami społeczności terapeutycznej

I – Intensywność terapii oraz czas jej trwania.

J. Borecka określa bardzo dokładnie cechy którymi powinien odznaczać się bibliotekarz – biblioterapeuta. Uważa ona że taka osoba powinna posiadać zdolności syntonii i empatii, umiejętność dobrego diagnozowania problemów i potrzeb uczestnika biblioterapii, znać bardzo dobrze literaturę, posługiwać się bogatym i eklektycznym warszta-tem terapeuty.

Chcę przedstawić rolę bibliotekarza w procesie realizacji projektu biblioterapeutycznego w pracy z dziećmi niepełnosprawnymi umysłowo. Pracując z dziećmi sprawnymi inaczej, kieruję się wskazaniem z „Małego Księcia”:

„A oto mój sekret. Jest bardzo prosty:

Dobrze widzi się tylko sercem.

Najważniejsze jest niewidoczne dla oczu”

Od bibliotekarzy (ich osobowości) zależy w dużym stopniu to, czy nauczymy dzieci, z którymi pracujemy, patrzeć sercem i czy otworzymy im serca, uwrażliwimy je. To my jesteśmy w dużym stopniu odpowiedzialni za pełnię rozwoju człowieczeństwa w naszych czytelnikach, w których dokonuje się powoli zmiana – w atmosferze ciepła, zrozumienia i serdeczności.

Powyższe wskazania brane są pod uwagę w pracy biblioteki Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Damnicy. Pragniemy aby biblioteka nie była magazynem książek, do którego przychodzą dzieci tylko po to, by wypożyczyć książkę czy coś poczytać, lecz miejscem, do którego przychodzą czytelnicy ze swymi problemami – po wsparcie i pomoc oraz gdzie mogą odpocząć w ciszy, zieleni. Pierwszą zasadą jaka obowiązuje w pracy biblioteki S0SW w Damnicy jest dobre poznanie czytelnika oraz traktowanie go indywidualnie, służenie mu zawsze pomocą i radą. Staramy się aby dziecko samodzielnie mogło wybrać określoną interesującą je książkę, czemu służy nieskrępowany, wolny, bezpośredni dostęp do półek bibliotecznych. Samodzielne wyszukiwanie odpowiedniej lektury sprawia dzieciom dużo przyjemności. Jednocześnie umożliwia kształtowanie pozytywnych zachowań: poszanowanie książki, utrzymanie porządku na półkach i w całym pomieszczeniu bibliotecznym, współdziałanie z rówieśnikami. W przypadku książek dla najmłodszych zrezygnowano z zachowania porządku alfabetycznego czy numerycznego. Nauczyciel - bibliotekarz służy czytelnikowi radą i pracą w wyborze książki stosownie do jego możliwości poznawczych.

W naszej placówce obok dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim przebywają dzieci z upośledzeniem umiarkowanym i znacznym. Im polecamy książki z dużą ilością obrazków, czasopisma o konkretnej realnej tematyce, udostępniamy im odpowiednie ilustracje, tłumaczymy słowa tekstu na język bardziej zrozumiały, czytamy im.

Korygowanie za pomocą czytelnictwa nieprawidłowości i braków rozwojowych psychiki dzieci, dawanie – przez czytelnictwo – wzorów zachowań, umożliwianie przeżywania wzruszeń estetycznych jak i wspomaganie kształceniu – to sprawa wszystkich pracowników pedagogicznych.

Stąd też wypływa potrzeba ściślejszej współpracy bibliotekarzy z nauczycielami i wychowawcami naszej placówki. Bez takiego współdziałania praca rewalidacyjna nie przynosiłaby oczekiwanych rezultatów.

Wspólnie staramy się upowszechnić formy zajęć związanych z rozwijaniem zainteresowań czytelnicy przez organizowanie różnorodnych konkursów. Cele konkursów tematyka i forma ustalona jest przez bibliotekarza. Każdego roku wybieramy „pisarza roku”. W ten sposób nasi wychowankowie poznali twórczość J. Tuwima, J. Brzechwy, Kownackiej, W. Chotomskiej. Na

przykład w roku szkolnym 2001/2002 biblioteka realizowała hasło „W krainę bajki i baśni”. Tematyka wszystkich naszych konkursów, zagadek, krzyżówek nawiązywała do bajki i baśni. Bajka ma duży wpływ na rozwój osobowości dziecka. „Zwielokrotnione przeżycia, jakich dziecko doznaje w kontakcie z literaturą bajkową wywierają często decydujący wpływ na kształtowanie się jego postaw, modelowanie, dalszych przeżyć uczuciowych, ustosunkowanie się do świata przyrody i innych ludzi”. (F. Dyka)

Wspólnie przygotowujemy inscenizację czy prace plastyczne inspirowane twórczością wybranego na dany rok szkolny pisarza (bajkopisarza). Nasze imprezy czytelnicze są ściśle powiązane z pracą dydaktyczno-wychowawczą Ośrodka. Razem z samorządem internackim zorganizowaliśmy: *Quiz w krainie bajki i baśni* – dzieci mogły sprawdzić swoją znajomość bajek i przy tym świetnie się bawić – czy też konkurs na najbardziej pomysłowy bajkowy rekwizyt, jak również imprezę czytelniczą *Bajkowa postać XXI wieku* – czyli jak wygląda bajkowa postać współcześnie. Impreza ta połączona była z wyborem *Bajkowej Miss*. W ramach II Wojewódzkiego Przeglądu Widowskich Bożonarodzeniowych – *Damnickie Betlejki* – koleżanki przygotowały „Betlejemskie bajki”; postaci np. Dziewczynka z Zapałkami, Jaś i Małgosia, Pinokio, Czerwony Kogut i inne, mówią o świętach.

W bibliotece organizowane są dwa rodzaje konkursów całoroczne i śródroczne. Staramy się aby konkursy śródroczne (związane z autorem roku) odbywały się kilka razy w roku. Są to „zagadki, pytania”. Są one rozwiązywane wspólnie w klasach lub grupach, starsze dzieci robią to samodzielnie. Nagradzanie odbywa się na apelach w formie losowań. Nagrodami są przeważnie książki lub czasopisma.

Szczególnym zainteresowaniem cieszą się konkursy plastyczne związane z twórczością autora roku.

Dzieci upośledzone mają z reguły słabo opanowaną technikę czytania, pożyczają więc książki często tylko do „do oglądania”. Dla nas ważne jest żeby chociaż mały fragment przeczytały, np. tytuł lub wybrane zdanie. Proponujemy im również czytanie wspólne.

To jak funkcjonuje biblioteka w placówce w dużym stopniu jest zależne od osobowości bibliotekarza - biblioterapeuty oraz od dobrej z nim współpracy całego grona pedagogicznego, a także od i życzliwości dyrekcji. Łączy nas ten sam cel – dobro dziecka.

Iwona Mędrkiewicz
SOSW w Damnicy

BIBLIOGRAFIA: 1. Borecka J., Biblioterapeuta czyli chodzący po linie. W: Biblioterapeuta w poszukiwaniu tożsamości zawodowej - Wrocław 1997 s.121. 2. Borecka J., Biblioterapia. Legnica 1998 3. Dyka F., Biblioteka w Szkole nr 3/99. 4. Rubin R.J., Biblioterapy Sourebook, London 1978.

Natalia Sikora

Dobranoc

*Jadę w stronę Słońca
a na poboczach same krzyże
ktoś się widocznie
bardzo zbuntował
a Słońce zawsze wschodzące
w sercach Aniołów Stróżów
już zaszło
i czerwone suknie przywdziewają dusze
i już milczą wszystkie
gwiazdziste drogi
już są krzyżowe
a ktoś kto pamięta
kłania się bezradności
i po co?
Bóg zaprosił Wcześniej?
Ktoś w ogóle prosił?
Ktoś kazał mówić światu Dobranoc?*

Autorka jest uczennicą I LO w Słupsku. Wiersz opublikowany w "Cudnych Manowcach" Nr 22, luty 2004.

„Cudne Manowce” – pismo literackie młodych ukazuje się jako dodatek do miesięcznika literackiego „Akant”. Nazwę zawdzięczają cytawowi z Edwarda Stachury.

Pismo jest redagowane w Aleksandrowie Kujawskim – mieście, gdzie znajduje się dom rodziny Edwarda Stachury i gdzie od lat 5 odbywają się Ogólnopolskie Spotkania poetów „Biała Lokomotywa”.

„Cudne Manowce” redaguje Daria Danuta Lisiecka przy współpracy zespołu.

Autorami są uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych i studenci ale tylko pierwszego roku. Większość z nich mieszka w małych miejscowościach. Dzięki publikacjom w „Cudnych Manowcach” wielu z nich uwierzyło we własne siły, a rezultatem tego są samodzielne tomiki poetyckie oraz aktywność w zakresie na przykład redagowania gazetek szkolnych, udziału w konkursach i olimpiadach.

TO WARTO PRZECZYTAĆ

wybór nowości z księgozbioru PBW

PSYCHOLOGIA I WYCHOWANIE

1. Andrzejewski Marek. Ochrona praw dziecka w rodzinie dysfunkcyjnej (dziecko - rodzina - państwo). - Kraków: „Zakamycze”, 2003. - 320 s.
2. Bańka Augustyn. Społeczna psychologia środowiskowa. - Wwa: „Scholar”, 2002. - 418 s.
3. Chętkowski Dariusz. Z budy: czy spuścić ucznia z łańcucha? - Kraków: Wydaw. Literackie, 2003. - 207 s.
4. Climati Carlo. Dzieci nocy: dyskoteki, ecstazy i alkohol: nowe rodzaje samotności czy ciemność wymagająca wyjaśnienia?/[tł. Konrad Czuba]-Kielce: „Jedność”, 2003.-155 s.
5. Dambach Karl E.. Mobbing w szkole : jak zapobiegać przemocy grupowej / przekł. Aleksandra Ubortowska. - Gdańsk: Gdańskie Wydaw. Psychologiczne, 2003. - 88 s.
6. Dołęga Zofia. Samotność młodzieży: analiza teoretyczna i studia empiryczne. - Katowice: Wydaw. Uniwersytetu Śląskiego, 2003. - 205 s.
7. Edukacja elementarna a diagnoza pedagogiczna / red. nauk. Krystyna Sujak-Lesz]. - Wwa : CODN, 2002. - 172 s.
8. Efektywna współpraca nauczycieli i rodziców: praca zbiorowa / pod red. Grzegorza Koźmińskiego.- Złotów: Pracownia Wydaw.-Edu: K&K, 2002. - 100 s.
9. Ernst Ken. Szkolne gry uczniów : jak sobie z nimi radzić / tł. Józef Troczyński. - Wwa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, [2003]. - 103 s.
10. Goleman Daniel. Emocje destrukcyjne : jak możemy je przezwyciężyć: dialog naukowy z udziałem Dalajlamy / przekł. Andrzej Jankowski. - Poznań: „Rebis”, 2003. - 565 s.
11. Heaton Jeanne Albronda. Podstawy umiejętności terapeutycznych / przekł. Jolanta Bartosik.- Gdańsk: Gdańskie Wydaw. Psychologiczne, 2003. - 221 s.
12. Hornowska Elżbieta. Testy psychologiczne: teoria i praktyka. - Wwa: „Scholar”, 2001. - 259 s.
13. Humanitaryzm: scenariusze zajęć do edukacji humanitarnej / [aut. Maria Kędzierska-Grasiewicz i in.]. - Wwa : Fundacja Polska Akcja Humanitarna, 2001. - 164 s.
14. Jak zaplanować pracę w szkole ponadgimnazjalnej?: praca zbiorowa / pod red. Danuty Kitowskiej. - Piła: Pracownia Wydaw.-Edu. K&K, 2003. - 93 s.
15. Kawecki Ireneusz. Wprowadzenie do wiedzy o szkole i nauczaniu. - Kraków: „Impuls”, 2003. - 261 s.
16. King Gail. Umiejętności terapeutyczne nauczyciela / przekł. Jolanta Bartosik. - Gdańsk: Gdańskie Wydaw. Psychologiczne, 2003. - 120 s.
17. Kitowska Danuta K, Lis Wioletta, Polańska-Ciechanowska Ewa. Jak zaplanować pracę wychowawczą w gimnazjum? : program wychowawczy szkoły, programy wychowawcze poszczególnych klas, wybrane scenariusze godzin z wychowawcą, z notatnika wychowawcy - praktyka/ - Złotów: Prac. Wydaw.-Edu. K&K, 2001. - 108 s.
18. Kottler Jeffrey A.. Skuteczny terapeuta / przekł. Ewa Jusewicz-Kalter. - Gdańsk: Gdańskie Wydaw. Psychologiczne, 2003. - 195 s.
19. Kratochvil Stanislav. Podstawy psychoterapii / przekł. Marcela Czabak, Ewa Matuska. - Poznań: Zysk i S-ka. Wydaw., 2003. - 386 s.
20. Kurcz Ida. Psychologia języka i komunikacji. - Wwa : „Scholar”, 2000. - 243 s.
21. Materne Jerzy. Pedagogika socjalna: systematyzacja zagadnień i pojęć. - Szczecin: „Mater”, 1999. - 189 s.
22. Materska Maria. Wstęp do psychologii z elementami historii psychologii: skrypt dla początkujących. - Wwa: „Scholar”, 2001. - 173 s.
23. Ostaszewski Krzysztof. Skuteczność profilaktyki używania substancji psychoaktywnych: podstawy opracowania oraz ewaluacja programów dla dzieci i młodzieży. - Wwa: „Scholar”, 2003. - 299 s.
24. Paluchowski Władysław Jacek. Diagnoza psychologiczna: podejście ilościowe i jakościowe. - Wwa: „Scholar”, 2001. - 233 s.
25. Pecyna Maria Bogumiła. Dziecko i jego choroba. - Wwa: Wydaw. Akademickie „Żak”, 2000. - 367 s.
26. Perleth Christoph, Schatz Tanja, Gast-Gampe Martina. Jak odkrywać i rozwijać uzdolnienia u dzieci: każde dziecko ma talent / z niem. tł. Maria Skalska. - Wwa: Wydaw. Lekarskie PZWL, 2003. - 176 s.
27. Pisula Ewa. Autyzm i przywiązanie. - Gdańsk: Gdańskie Wydaw. Psychologiczne, 2003. - 160 s.
28. Pokolenie wygranych?: dzieci i młodzież w procesie transformacji społeczno-gospodarczej i politycznej Polski / pod red. Janusza Sztumskiego. - Katowice: Wydaw. UŚ, 2001. - 1911 s.
29. Projekt edukacyjny i inne formy uczenia się we współpracy: w realizacji ścieżek edukacyjnych: przedszkole, szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła ponadgimnazjalna: praca zbiorowa / pod red. D. Kitowskiej. - Piła: Pracownia Wydaw.-Edu. K&K, 2003. - 155 s.
30. Psychologia umysłu / pod red. Zbigniewa Piskorza i Tomasza Zaleskiewicza. - Gdańsk: Gdańskie Wydaw. Psychologiczne, 2003. - 264 s.
31. Rumpf Joachim. Krzyżować, bić, niszczyć: agresja u dzieci w wieku do 13 lat / przekł. Maria Bacdorf. - Gdańsk: Gdańskie Wydaw. Psychologiczne, 2003. - 86 s.
32. Strelau Jan. Psychologia różnic indywidualnych. - Wwa: „Scholar”, 2002. - 372 s.
33. Szkolny program profilaktyki w praktyce: przedszkole, szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła ponadgimnazjalna: praca zbiorowa / pod red. G. Koźmińskiego. - Piła: Pracownia Wydaw.-Edu. K&K, 2003. - 136 s.
34. Vopel Klaus W. Jak pobudzić kreatywność grupy?: propozycje ćwiczeń i zabaw / [tł. z niem. Magdalena Jałowicz]. - Kielce: „Jedność”, 2003. - 128 s.
35. Vopel Klaus W. Nie samym chlebem ...: eksperymenty dla młodzieży wyjaśniające znaczenie wartości / [przekł. z niem. Magdalena Jałowicz]. - Kielce: „Jedność”, 2003. - 200 s.
36. Wilgocka-Okoń Barbara. Gotowość szkolna dzieci sześciolletnich. - Wwa: Wydaw. Akademickie „Żak”, 2003. - 115 s.
37. Wojciszke Bogdan. Człowiek wśród ludzi: zarys psychologii społecznej. - Wwa: „Scholar”, 2002. - 550 s.
38. Zakrzewska Barbara. Każdy przedszkolak dobrym uczniem w szkole. - Wwa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2003. - 109 s.

Opracowała: *Jolanta Korzeniewska*
Wydział Informacyjno-Bibliograficzny PBW

OTRZYMUJĄ **INFORMATOR OŚWIATOWY** JEST DOSTĘPNY

- Biblioteka Narodowa - Ośrodek ISSN
- Biblioteka Jagiellońska - Sekcja Egzemplarza Obowiązkowego
- Mediateka Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie
- Pomorskie Kuratorium Oświaty w Gdańsku
- Delegatura Pomorskiego Kuratorium Oświaty w Słupsku
- Urząd Marszałkowski w Gdańsku - Departament Polityki Społecznej
- Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku
- inne ośrodki doskonalenia w kraju
- prenumeratorzy (placówki oświatowe i indywidualni czytelnicy)
- autorzy publikacji

poprzez <
prenumeratę
w wolnej <
sprzedaży
w ODN
w Bibliotece ODN <

WSKAZÓWKI DLA PRZYGOTOWUJĄCYCH PUBLIKACJĘ

- *Artykuły i opracowania przeznaczone do publikacji należy dostarczać w postaci wydruku komputerowego i dyskietki zawierającej zapisany tekst.*
- *Tekst nie powinien przekraczać 6 stron formatu A4. Powinien być napisany czcionką wielkości 12 pkt., z zachowaniem marginesu i podwójnego odstępu między wierszami (lub 3 strony formatu A4, czcionka wielkości 12 pkt. i z zachowaniem pojedynczego odstępu między wierszami).*
- *Tekst należy podpisać własnoręcznie. Ponadto konieczne są następujące informacje: a) imię i nazwisko autora, b) miejsce pracy i ewentualnie pełniona funkcja (nauczyciel przedmiotu, pedagog, dyrektor, wicedyrektor itp.), c) adres domowy i (ewentualnie) numer telefonu.*
- *Do tekstu należy dołączyć oświadczenie stwierdzające, że materiał nie był opublikowany.*
- *Tabele, wzory matematyczne i rysunki należy stosować tylko wtedy, gdy jest to niezbędne.*
- *Należy stosować ogólnie przyjęte oznaczenia i symbole; unikać skrótów.*
- *Tekst powinien być komunikatywny, nienaganny pod względem poprawności językowej.*
- *W wykazie literatury podać należy te pozycje, z których autor korzystał, tj. książki, czasopisma, inną dokumentację.*

UWAGI:

- *Konspekty i scenariusze zajęć prosimy poprzedzać opisem sytuacji dydaktycznej w danym zespole klasowym.*
- *Nie przyjmujemy scenariuszy imprez szkolnych.*

INFORMATOR OŚWIATOWY NR 2/04 ISSN 1505-0904

REDAKCJA: Jan Tyborczyk, Dorota Iwanowicz

WSPÓŁPRACA: Jerzy Byczkowski, Irena Czyż, Władysława Hanuszewicz, Renata Kolosowska, Lucja Knop, Jolanta Korzeniewska, Elżbieta Kowalczyk, Lech Kowalewski, Małgorzata Kowalska, Halina Krupa, Mariola Łukasiuk, Grażyna Maciejewska, Ewa Misiewicz, Alicja Nykiel, Jerzy Paczkowski, Maria Pietryka, Elżbieta Pliszka, Grażyna Przybylak, Alina Rabowska, Anna Maria Rombalska, Dorota Werbińska, Maria Grażyna Wieczorek, Marek Wróblewski, Bożena Żuk

SKŁAD KOMPUTEROWY: Dorota Iwanowicz **KOREKTA:** Jan Tyborczyk

WYKONANIE TECHNICZNE: Anna Lipa **OKŁADKA:** Wydawnictwo i Drukarnia LenART

WYDAWCA: Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, ul. Baltycka 29, tel/fax sekretariat (059) 842-35-67, centrala (059) 842-34-62, redakcja (059) 842-42-18; www.odn.slupsk.pl; e-mail: odn@odn.slupsk.pl; sekretariat@odn.slupsk.pl; kursy@odn.slupsk.pl

Zastrzegamy sobie prawo do skracania tekstów i do nadawania im własnych tytułów. Materiały prosimy przysyłać na dyskietkach lub e-mailem: odn@odn.slupsk.pl Numer zamknięto 31.03.2004r.

